

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1922:18
JORDBRUKSDEPARTEMENTET.

MEDDELANDE FRÅN KUNGL. LANTBRUKSSTYRELSEN

Nr 240 (Nr 6 1922)

DET SVENSKA LANTBRUKETS PRODUKTIONSKOSTNADER

I
BOKFÖRINGSÅRET 1919—1920

UNDERSÖKNING
PÅ KUNGL. LANTBRUKSSTYRELSENS
UPPDRAG UTFÖRD

AV

LUDVIG NANNESON

STOCKHOLM

1922

Statens offentliga utredningar 1922.

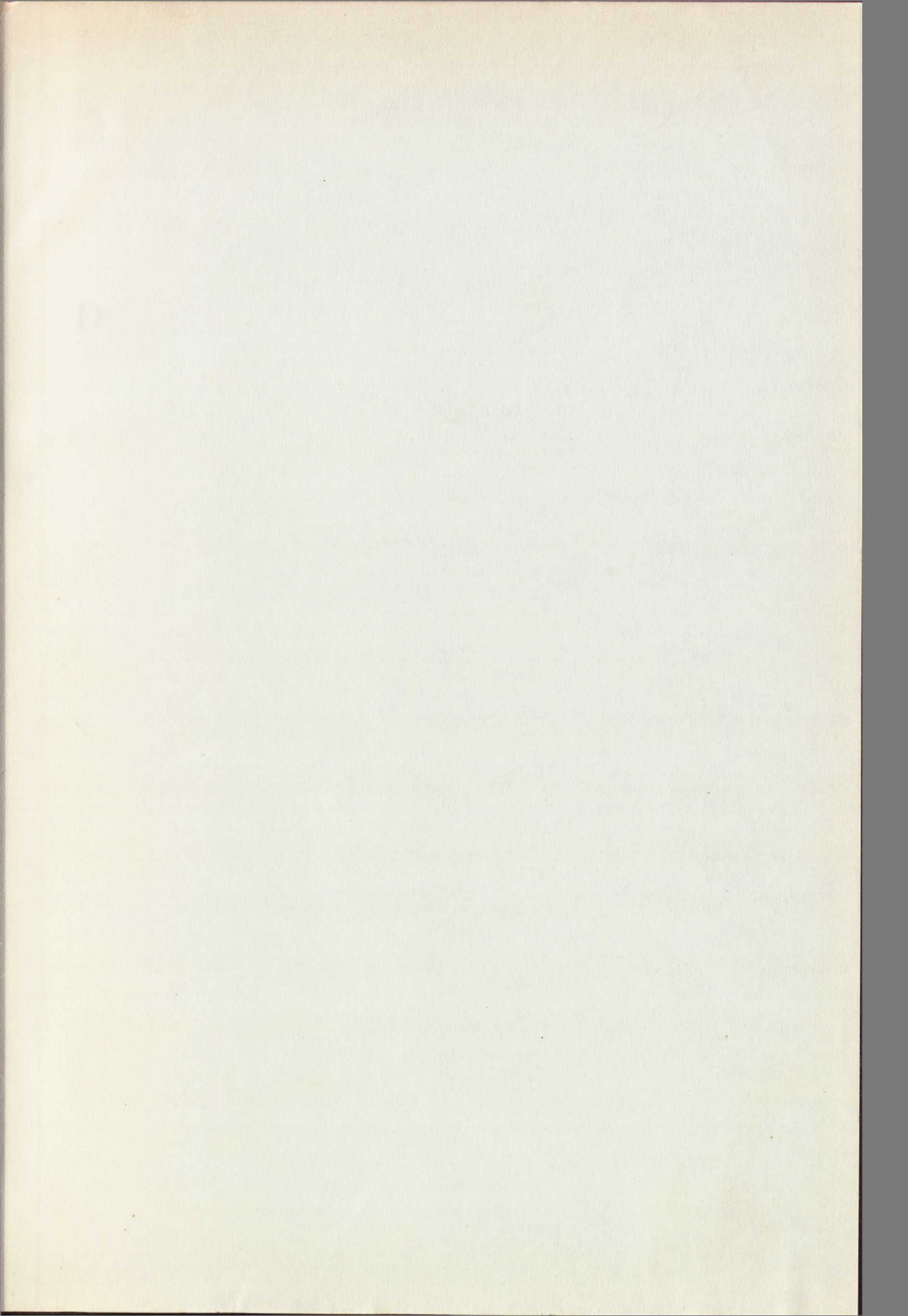
Kronologisk förteckning.

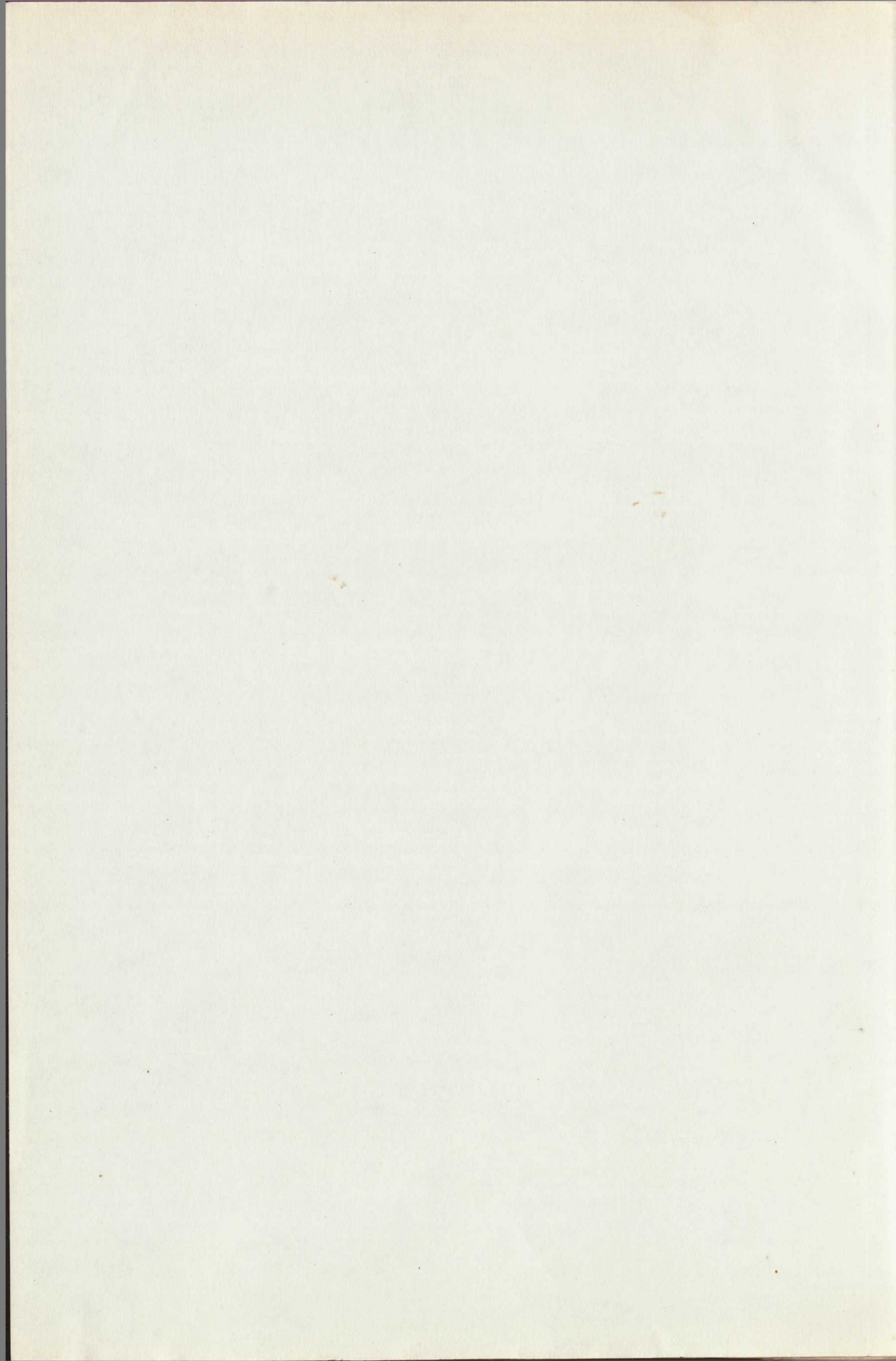
Januari—Mars.

Återfinnes å omslagen till utredningarna 1—17.

April—Juli.

1. Några iakttagelser från 1921 års riksdagsmannaval. Av E. v. Heidenstam. Norstedt. 20 s. **Ju.**
2. Byggnadsarbetsakknigas betänkande. 2. Arbetsstatistisk undersökning rörande husbyggnadsverksamheten i Sveriges städer och stadsliknande samhällen. Av B. Nyström. Norstedt. 208 s. **S.**
3. Järnvägsstyrelsens skrivelser till Kungl. Maj:t den 28 april 1922 med förslag till taxebändring samt den 5 maj 1922 med yttrande öfver Tull- och traktatkommitténs utlåtande m. m. Sv. Tr.-aktieb. 22 s. **K.**
4. Klimatets inverkan på byggnader vid västkusten. Kungl. Byggnadsstyrelsens meddelande nr 1. Marcus. 13 s. **K.**
5. Betänkande med förslag till förändrad kyrklig indelning och organisation inom de till Kristianstads och Malmöhus län hörande delarna av Lunds stift. Hæggström. 392 s. **E.**
6. Tillägg till betänkande och förslag beträffande förrådsverksamheten vid marinen. Tullberg. vj, 92 s. **Fö.**
7. Betänkande rörande fiskeripöringens främjande. Hæggström. 95 s. **Jo.**
8. Utredning angående statsunderstöd för idrottens främjande. Tullberg. vj, 124 s. 1 kart. **E.**
9. Patentlagstiftningskommitténs betänkande. 7. Förslag till lag om rätt till tidnings eller tidskrifts titel m. m. Marcus. 54 s. **H.**
10. Om lapps kattelds institutet och dess historiska utveckling. Av Åke Holmbäck. Almqvist & Wiksell. 95 s. **S.**
- 11—12. Betänkande med förslag till lag angående kulturminnesvård samt organisation av kulturminnesvården. 1. Historik, memorial ang. minnesvårdens nuvarande ståndpunkt, utländsk lagstiftning samt bilagor. viij, 483 s. 3 kart. 2. Förslag och motiv. xxij, 197 s. Centraltr. **E.**
13. Högskolornas löneruleringskommitténs betänkanden. 2. Fackhögskolor och övriga vetenskapliga anstalter. Hæggström. 193 s. **E.**
14. Statsmakterna och bränsleanskaffningen under krigsåren. Av bränslekommissionen avgiven berättelse öfver dess verksamhet åren 1917—1921. Marcus. 353 s. **H.**
15. Statistiksakknigas betänkande. 1. Utredning och förslag till åtgärder för minskning av kostnaderna för den officiella statistiken samt åstadkommande av en permanent kontroll öfver det statistiska arbetet m. m. Beckman. viij, 367 s. **Fi.**
16. Förslag till vissa ändringar i bestämmelserna rörande jakt och fågelskydd. 2. Ändringar i jaktlagen, fridlysningsbestämmelser m. m. Marcus. 317 s. **Jo.**
17. Betänkande och förslag rörande det akademiska befordringsväsendet. Lund, Berling. 268 s. **E.**
18. Det svenska lantbrukets produktionskostnader. 1. Bokföringsåret 1919—1920. Av L. Nannesson. Meddelande från Kungl. Lantbruksstyrelsen nr 240 (Nr 6 1922). Norstedt. vj, 125 s. **Jo.**

DET SVENSKA LANTBRUKETS PRODUKTIONSKOSTNADER

I

BOKFÖRINGSÅRET 1919—1920

UNDERSÖKNING

PÅ KUNGL. LANTBRUKSSTYRELSENS

UPPDRAG UTFÖRD

AV

LUDVIG NANNESON

STOCKHOLM 1922

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

221532

DET SVENSKA VETENSKAPSAKADEMIENS PRODUKTIONSKONFERENS

BOKFÖRNING/REK 1960-1960

PA ...

...

...

...
...
...

Förord.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 25 april 1917 anhöll riksdagen om utredning över produktionskostnaderna för såväl brödsäd som andra viktigare jordbruksalster. I anledning härav anvisade Kungl. Maj:t medel för en dylik undersökning under 3-årsperioden 1919—1922 samt uppdrog åt Lantbruksstyrelsen att med biträde av en av styrelsen tillkallad sakkunnig person utföra densamma, därvid styrelsen tillika skulle äga att vid behov tillkalla en praktisk jordbrukare och en nationalekonom att vid undersökningen medverka.

I anslutning härtill utsågs undertecknad att under Lantbruksstyrelsens överinseende utföra ifrågakvarande undersökning samt godsägaren Gustaf Sederholm och professorn Emil Sommarin att vid undersökningen medverka. Vid sammanträden inför Lantbruksstyrelsen med ovan nämnda sakkunnige har planen för undersökningen såväl som principerna för bokföringen å de undersökta egendomarna diskuterats och fastställts.

Redogörelse för undersökningens första arbetsår framlägges härmed. För 2:a året är redogörelse under utarbetande och kan densamma väntas färdig under innevarande år, varefter berättelsen för det 3:e och sista året av undersökningsperioden kan väntas utkomma under början av 1923.

Den föreliggande berättelsen upptager dels en redogörelse för vid undersökningen följda principer dels ett referat av de viktigaste undersökningsresultaten. En utförligare statistisk bearbetning av materialet såväl som diskussion av undersökningsresultaten har ansetts lämpligen böra uppskjutas, till dess resultaten för hela 3-årsperioden föreligga färdiga.

Stockholm i juni 1922.

Ludvig Nannesson.

Innehållsförteckning.

	Sid.
Produktionskostnadsundersökningens planläggning och undersökningsmaterialets anskaffning	1
Det svenska lantbrukets allmänna ställning under bokföringsåret 1919—1920	3
Årsväxten 1919	3
Marknadsläget	4
De undersökta egendomarna	9
Antalet egendomar och arealen jordbruksjord	9
Åkerarealens användning	10
Skörden pr hektar	11
Lantbrukskapitalets storlek och sammansättning	13
Fastighetskapitalet	13
Driftskapitalet	16
Det ekonomiska resultatet från lantbrukets produktion i dess helhet	17
Bruttoavkastning	17
Driftskostnader	18
Nettoavkastning	20
Lantbrukets samlade produktionskostnader	23
Räntabelt fastighetsvärde och räntabel arbetslön	24
Fördelningen av lantbrukets produktionskostnader på de olika driftsgrenarna	28
Mänsklig arbetskraft	28
Dragarearbete	35
Gödselkostnader	39
Byggnadskostnader	45
Kostnader för döda inventarier	47
Allmänna omkostnader	49
Grundförbättringar	50
Ränteanspråk	50
De olika produktionsgrenarnas ekonomiska resultat	51
Veteodlingens räntabilitet	51
Rågodlingens »	57
Vete- och rågodlingens relativa räntabilitet	62
Vårsädesodlingens räntabilitet	63
Sockerbetsodlingens »	66
Potatisodlingens »	69
Foderväxtodlingens »	70
Foderrotfrukter	71
Vall	73
Grönfoderodlingen	73
Äng och betesmark	74

VI

Ladugårdsskötselns räntabilitet	76
Mjolkproduktionens räntabilitet	78
Ungdjursuppfödningens räntabilitet	83
Unghästuppfödningens räntabilitet	85
Svinskötselns räntabilitet	87
Sammanfattning av produktionskostnadsundersökningens resultat	89
Huvudtabeller.	
I. Lanthushållningen i dess helhet	98
II. Veteodlingens ekonomiska resultat	104
III. Rågodlingens » »	106
IV. Vårstråsädesodlingens ekonomiska resultat	108
V. Trindsädesodlingens » »	111
VI. Sockerbetsodlingens » »	112
VII. Potatisodlingens » »	113
VIII. Foderrotfruktsodlingens » »	114
IX. Vallodlingens » »	116
X. Grünfoderodlingens » »	119
XI. Ängs- och betesmarkers » »	121
XII. Mjolkproduktionens » »	123

Produktionskostnadsundersökningens planläggning och undersökningsmaterialets anskaffning.

Undersökning över lantbrukets produktionskostnader måste byggas på noggranna, detaljerade och efter enhetliga grunder förda lantbruksräkenskaper. Då bokföringen i lantbrukets praxis är synnerligen oenhetlig och beträffande de tillämpade principerna ofta växlar från den ena egendomen till den andra, kan ett tillförlitligt material för produktionskostnadsundersökningar näppeligen vinnas genom insamling och bearbetning av redan avslutade räkenskaper från skilda egendomar. Den första uppgiften vid ifrågavarande produktionskostnadsundersökning blev därför att organisera en enhetlig lantbruksbokföring för de egendomar, vilkas ekonomiska resultat skulle undersökas.

Härvid har den principen tillämpats, att de i undersökningen deltagande jordbrukarna endast haft att i form av självkopierande rapporter dag för dag föra de löpande anteckningarna över egendomarnas affärsomsättning, under det att hela bearbetningen av dessa rapporter samt bokslutet centraliserats och utförts av därtill anställd kompetent personal under direkt överinseende av undersökningens ledare. Det har härigenom vunnits dels fortlöpande kontroll över räkenskapernas primärmaterial dels den enhetlighet i fråga om materialets vidare bearbetning, som vi här ovan betecknat som en nödvändig förutsättning för vinnande av ett för produktionskostnadsundersökningen användbart grundmaterial.

De i undersökningen deltagande egendomarna ha haft att föra följande rapporter:

- 1) inventarium vid bokföringsårets början och slut;
- 2) rapport över kassaomsättning och kreditaffärer;
- 3) rapport över varuomsättningen på egendomen (skörde-, utsädes-, gödslings-, foder-, mjölk- och kreaturslistor);
- 4) rapport över utförda dagsverken och ackordsarbeten samt över arbetskraftens användning (dagsverkslistor och arbetsrapporter).

Över varje egendom har dessutom upprättats en särskild egendomsbeskrivning, omfattande uppgifter över egendomens areal av olika ägoslag, egendomens jordmån, jordens kulturtillstånd, läge och odlingsplan samt övriga på driften inverkan förhållanden. Denna egendomsbeskrivning har för flertalet egendomar upprättats av undersökningens ledare vid personligt besök å egendomarna.

För rapportföringen å egendomarna har meddelats särskild detaljerad instruktion. Å ett större antal mindre jordbruk har dessutom direkt biträde med rapportföring och inventering lämnats av vandringsrättarna i resp. län, för vilka vandringsrättare särskilda instruktionskurser givits av undersökningens ledare. Tack vare att flertalet av de i undersökningen deltagande egendomarna förut antingen varit anslutna till någon bokföringsförening eller själva i flera år fört ordnad bokföring, har det i allmänhet icke mött särskilda svårigheter att få in ett tillfredsställande primärmaterial. Å flertalet av de i undersökningen deltagande större egendomarna har rapportföringen handhåfts av särskilt utbildade bokhållare.

Det inkomna rapportmaterialet har av undersökningens bokföringspersonal kontrollerats och journaliserats, varefter fullständigt bokslut uppgjorts för varje egendom efter det dubbla italienska bokhålleriets principer. Kontroll på kassarapporternas riktighet har kunnat byggas på medsända verifikationer (fakturor, avlöningslistor o. s. v.), varjämte kontroll över inköpta och försålda varukvantiteter erhållits genom jämförelse med de löpande varurapporterna (spannmåls-, foder-, mjölk- och kreaturslistorna). På samma sätt ha arbetskostnaderna kunnat kontrolleras genom avlöningslistor och genom samstämmigheten mellan de dag för dag förda dagsverkslistorna, upptagande alla i driften anställda, och arbetsrapporterna med detaljuppgifter för varje dag över av arbetspersonalen utfört arbete.

Vid bokslutet ha särskilda vinst- och förlustberäkningar utförts såväl för lanthushållningen i dess helhet som för lanthushållningens olika produktionsgrenar. Produktionskostnadskalkylerna för de olika driftsgrenarna äro sålunda ej var för sig fristående utan bilda ett sammanhängande helt. Summan av de olika driftsgrenarnas ekonomiska resultat blir med andra ord lika med slutresultatet av lanthushållningen i dess helhet, såsom detta resultat framträder på lanthushållningens huvudkonto.

För att tillgodose de i undersökningen deltagande jordbrukarnas berättigade anspråk på anonymitet hava de olika egendomarna i huvudtabellerna i denna berättelses sista avdelning endast betecknats med nummer, varjämte alla meddelade resultat från enskilda egendomar städse omräknats pr arealenhet.

Bokföringen har i regel omfattat jordbrukarens hela ekonomiska hushållning, alltså utom lanthushållningen även eventuell annan affärsverksamhet, hushåll och privata förbrukning. I föreliggande berättelse ha vi emellertid endast bearbetat det material som berör lanthushållningen och hållit andra grenar av hushållningen utanför, i den mån dessa ej direkt stått som debitorer eller kreditorer gentemot lanthushushållningen.

Det svenska lantbrukets allmänna ställning under bokföringsåret 1919—1920.

Innan vi framlägga resultaten av de utförda produktionskostnadsundersökningarna skola vi lämna en kort översikt över det svenska lantbrukets ställning beträffande årsväxt och marknadsläge under ifrågasvarande bokföringsår. Bokföringsåret har börjat på något olika tidpunkt på de olika egendomarna men har för samtliga omfattat *skördeåret 1919*.

Årsväxten 1919.

I berättelsen över årsväxten 1919 karakteriserar Statistiska centralbyrån detta års skörd såsom *fullt medelmåttig*.¹ Med avseende på kvantiteten översteg skörden av de flesta kulturväxterna medelskörden för femårsperioden 1913—1917. I kvalitativt hänseende var skörden i stort sett god, och endast av potatis kunde en mera betydande del sägas vara av sämre beskaffenhet.

Medelavkastningen pr hektar enligt den officiella skördestatistiken framgår av nedanstående sammanställning, som till jämförelse även upp-tager medelskörden för 6-årsperioden 1913—1918.

Tab. 1. Medelskörden i dt. per hektar.

	År 1919	1913—1918	1919 i % av 1913—1918		År 1919	1913—1918	1919 i % av 1913—1918
Höstvete	19.9	19.4	103	Potatis . . .	125.2	118.5	106
Höstråg	16.0	14.6	110	Socketbetor .	256.5	274.1	93
Korn .	16.8	16.5	102	Foderrotfrukter	320.5	357.1	90
Havre .	15.6	13.7	114	Vallhö . . .	29.8	29.8	100
Blandsäd	18.2	16.2	112	Ängshö . . .	13.9	11.6	120
Ärter .	15.0	12.6	119	Höstsädes-halm	29.0	26.8	108
Bönor .	17.0	14.5	117	Vårsädes-halm	23.2	20.8	112

¹ Årsväxten 1919, sid. 21

Sammanställningen visar, att endast av sockerbeter och foderrotfrukter är hektarskörden lägre under 1919 än för perioden 1913—1918. Höstråg, havre, blandsäd, ärter, bönor, ängshö och vårsädehalm uppvisa hektarskördar, vilka med 10 % eller mera överstiga medelskörden under denna period.

Det totala skördeutbytet pr år från såväl åker som naturlig äng utgjorde

år 1919	7 809 mill. skördeenheter ¹
» 1913—1918	7 306 » »

vadan totalskörden under 1919 alltså med 7 % översteg medelskörden åren 1913—1918. Per hektar åker skördades år 1919 i medeltal 1830 skördeenheter, under 1913—1918 1 750 skördeenheter.

Marknadsläget.

Medelpriset å lantbrukets viktigaste produkter och produktionsmedel under bokföringsåret 1919—1920 är angivet å tab. 2. Denna tabell upptager dels medelpriserna kvartalsvis under sista halvåret av 1919 och första halvåret av 1920 och dels medelpriset under tiden $\frac{1}{7}$ 1919— $\frac{30}{6}$ 1920, vilken period sammanfaller med bokföringsåret för flertalet av de i undersökningen deltagande egendomarna. Till jämförelse anföras i tabellens första kolumn även medelpriserna under 10-årsperioden närmast före världskriget, varjämte, med denna period som bas, indexsiffror för prisläget under bokföringsåret uträknats. För att illustrera prisutvecklingen under året i förhållande till de närmast föregående krisåren har slutligen å diagram 1 priskurvor omfattande åren 1914—1920 inlagts för de viktigaste produkt- och förnödenhetsgrupperna.

Det som först och främst karakteriserar lantbrukets varumarknad under ifrågavarande bokföringsår är att de föregående krisårens omfattande prisreglerande åtgärder från det allmännas sida nu så gott som fullständigt upphört. Endast brödsäd och sockerbeter voro fortfarande underkastade prisreglering. Genom statens överenskommelse med kvarnmonopolet voro sålunda lantmännen för 1919 års skörd tillförsäkrade ett pris av 39 å 41 kr. pr dt vete och 38 å 40 kr. pr dt råg. Priset för sockerbetskörden under 1919 var av staten garanterat till lägst 7.50 kr. pr dt vid höst- och 8.00 kr. pr dt vid vinterleverans.

Marknadsläget under bokföringsåret utmärkes vidare, såsom diagram 1 närmare belyser, av fallande priser å flertalet av lantbrukets varugrupper (undantag sockerbeter). Kristidens högkonjunktur passe-

¹ 1 skördeenhet = 1 foderenhet. Jmfr *Ernst Höijer*: 1919 års skörd, Landtmannen 1920 sid. 51 ff.

Tab. 2. Marknadspriser.

	Medelpris i kr. pr dt.						Index- tal 1919— 1920 ¹
	1904 —1913	III kv. 1919	IV kv. 1919	I kv. 1920	II kv. 1920	1/7 1919- 30/6 1920	
Vete ²	16.50	40.55	40.55	41.00	49.—	42.78	259
Råg	13.80	39.40	39.40	40.—	40.—	39.70	288
Korn	12.90	—	27.25	32.10	32.90	30.77	239
Havre	11.40	—	27.38	32.30	32.40	30.71	269
Ärter, mat- ⁵	28.—	81.—	71.—	69.—	69.—	72.50	259
Sockerbetor ³	2.39	—	7.97	—	—	7.97	333
Smör, export- ⁴	200.—	565.—	607.—	548.—	500.—	555.—	278
bords- ⁵	223.—	691.—	716.—	653.—	644.—	676.—	303
mat-	201.—	687.—	710.—	640.—	648.—	671.—	334
Ost, helfet	155.—	682.—	629.—	576.—	526.—	603.—	389
Mjölk, oskummad	13.80	46.—	47.—	45.—	44.—	45.50	330
Ägg, per tjög	1.47	5.73	7.90	6.24	4.11	6.—	408
Kor, extra prima	51.—	272.—	211.—	176.—	172.—	208.—	408
1 klass	45.—	224.—	180.—	154.—	154.—	178.—	396
2 »	40.—	190.—	153.—	133.—	134.—	153.—	382
3 »	32.—	126.—	102.—	102.—	103.—	108.—	338
Oxar, extra prima	56.—	287.—	222.—	190.—	191.—	222.—	396
1 klass	51.—	245.—	194.—	161.—	164.—	191.—	375
2 »	40.—	184.—	150.—	126.—	127.—	147.—	368
Sötmjölkskalvar	63.—	316.—	279.—	273.—	262.—	282.—	448
Skummjölkskalvar	43.—	237.—	209.—	192.—	181.—	205.—	477
Får, yngre feta	53.—	240.—	170.—	190.—	213.—	203.—	383
äldre	47.—	224.—	148.—	168.—	189.—	182.—	387
Svin, 75—100 kg.	67.—	344.—	330.—	266.—	225.—	291.—	434
100—170 »	66.—	339.—	322.—	259.—	222.—	286.—	433
Suggor	56.—	248.—	238.—	185.—	159.—	208.—	371
Vetekli ⁶	10.20	—	25.50	27.90	27.50	27.—	265
Rapskakor	11.70	—	40.50	42.50	41.10	41.40	354

¹ Marknadspriset 1904—1913 = 100.² Spannmålspriserna för 1904—1912 enligt *Nils Wohlin* »Det svenska jordbrukets inrikes avsättningsförhållanden», sid. 158—160. För 1919—1920 enligt noteringarna i Landtmannen.³ Priset vid höstleverans + tilläggspriset i medeltal för Skånes sockerfabriker.⁴ Enligt svenska smörnoteringen.⁵ Priserna på ärter, bordsmör och följande lantbruksprodukter äro beräknade på grundval av Socialstyrelsens prisstatistik och avse detaljpriser. Slaktdjurspriserna äro medeltal för Stockholm, Malmö och Göteborg.⁶ Kraftfoder och konstgödselpriser för tiden 1905—1913 enligt av Skånska lantmännens centralförening i Malmöhus läns hushållningssällskaps kvartalsskrift offentliggjorda årsmedeltal. För 1919—1920 äro priserna hämtade från veckonoteringarna i Landtmannen.

	Medelpris i kr. pr dt.						Index- tal 1919— 1920 ¹
	1914 —1913	III kv. 1919	IV kv. 1919	I kv. 1920	II kv. 1920	^{1/7} 1919- _{30/6} 1920	
Bomullsfrökakor	13.90	—	51.50	51.30	44.70	49.20	354
Jordnötskakor	13.10	—	56.40	56.90	49.70	54.50	416
Linfrökakor	14.50	—	47.20	49.20	46.20	47.50	328
Majs	12.20	—	31.50	35.70	37.30	34.80	285
Superfosfat, 20 %	6.95	34.—	—	33.—	33.—	33.30	479
Kalisalt, 40 %	12.30	29.80	—	29.80	29.80	29.80	242
Chilesalpeter	20.30	55.—	—	47.—	47.—	49.70	245
Jordbruksmaskiner och redskap ²	3,500	—	—	—	—	12,005	343

rades av lantbruket vid årsskiftet 1918—1919. Sedan denna tid försigår priset på de flesta varugrupper nästan lika hastigt som prisstegringen under 1917—1918. Samtidigt med priset sker emellertid en utjämning av priset på de olika produkt- och förnödenhetsgrupperna.

Detta belyses även av följande medeltal (ovägda) av indexsiffrorna för de viktigaste varugrupperna. Priset 1904—1913 = 100.

	1919—1920
Spannmål	262
Sockerbeter	333
Mjök- och mejeriprodukter	326
Slaktdjur	400
Kraftfoder	334
Konstgödsel	321
Maskiner och redskap	343

För flertalet varugrupper ligger prisnivån under 1919—1920 mellan 320 och 340, d. v. s. 220 à 240 % över förkrignivån. Endast spannmål, med siffran 262, kommer avsevärt under denna medelnivå och slaktdjur, med siffran 400, avsevärt över. Under 1918—1919 voro differenserna ifråga om det relativa priset för de olika grupperna avsevärt större.

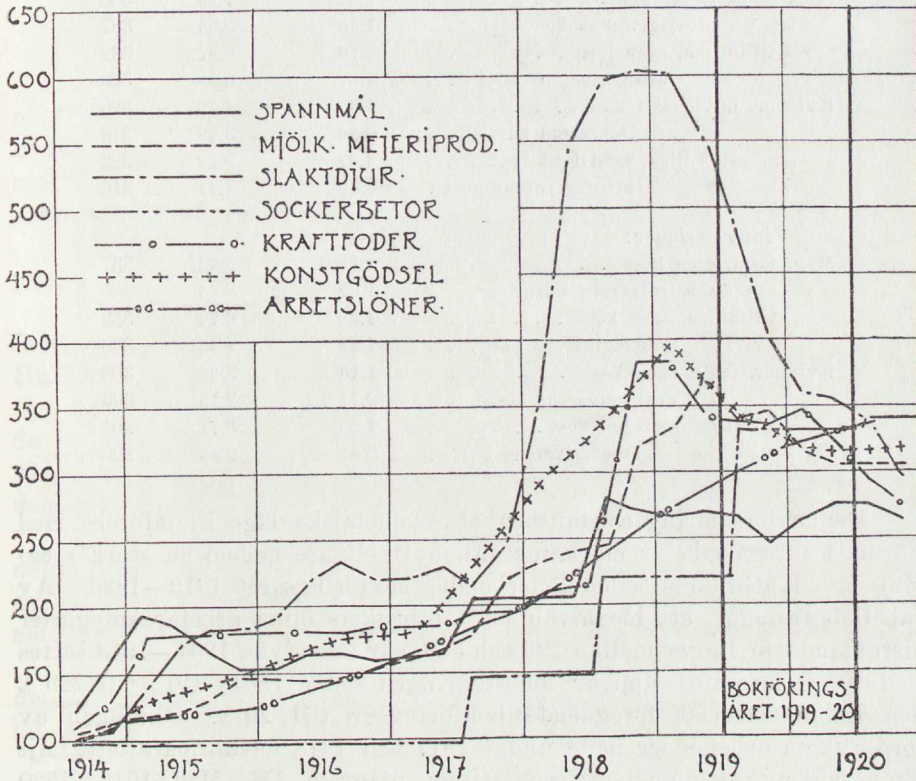
Priset på lantbrukets varumarknad under ifrågavarande period motsvaras icke av liknande nedgång i den allmänna varuprisnivån. Enligt Sv. Handelstidnings partiprisindex steg generalindexsiffran för de vik-

¹ Marknadspriset 1904—1913 = 100.

² Avser kostnaden för en standarduppsättning av maskiner och redskap (ej vagnar och seldon) för en egendom om 50 ha åker. Prisuppgifterna grunda sig på priskuranter från 5 av våra ledande maskinfirmer.

Diagram 1. Lantbrukets marknadsläge 1914—1920.

(Indextal, medelpris 1904—1913 = 100.)

tigaste grosshandelspriserna från 320 i juli 1919 till 366 i juli 1920.¹ Prisutvecklingen under bokföringsåret går sålunda i en för lantbruket särdeles ogynnsam riktning. Lantbrukets varor sjunka i pris, under det att den allmänna varuprisnivån stiger.

Tab. 3. Arbetslöner i lantbruket.²

	1904—1913	1919—1920	Index
<i>Årslöner:</i>	kr.	kr.	
Manliga tjänare	626.—	1,903.—	304
Kvinnliga »	442.—	1,320.—	299
Statare, körkarlar	663.—	2,088.—	315
» kreatursskötare	717.—	2,208.—	308

¹ Ekonomisk tidskrift, 1921, sid. 111.² Enligt Socialstyrelsens arbetslönestatistik. Somrardaglönen för 1919—1920 avser medeltalet av somrardaglönen för 1919 och 1920, vinterdaglönen 1919—1920 är vinterdaglönen 1919.

	1904—1913	1919—1920	Index
<i>Sommardaglöner:</i>			
Män, fasta, egen kost	kr. 2.32	kr. 7.85	338
» » arbetsgivarens kost	1.58	5.33	337
» tillfälliga, egen kost	2.70	8.97	332
» » arbetsgivarens kost	1.87	6.09	326
Kvinnor, fasta, egen kost	1.47	4.79	326
» » arbetsgivarens kost	0.98	3.09	316
» tillfälliga, egen kost	1.62	5.22	322
» » arbetsgivarens kost	1.10	3.47	316
<i>Vinterdaglöner:</i>			
Män, fasta, egen kost	1.75	5.90	337
» » arbetsgivarens kost	1.09	3.65	335
» tillfälliga, egen kost	1.98	6.72	339
» » arbetsgivarens kost	1.29	4.33	336
Kvinnor, fasta, egen kost	1.10	3.33	303
» » arbetsgivarens kost	0.71	2.15	303
» tillfälliga, egen kost	1.22	3.71	304
» » arbetsgivarens kost	0.81	2.43	300

Denna försämring av lantbrukets ekonomiska läge i jämförelse med närmast föregående år markeras ännu ytterligare genom en stark stegring av lantbrukets arbetslöner under bokföringsåret 1919—1920. Av tabell 3 framgår, att lönenivån för lantbrukets olika arbetarekategorier sistnämnda år ligger mellan 299 och 339, när lönenivån 1904—1913 sättes = 100. I medeltal uppgår lönestegringen sedan 1904—1913 till 220 % och sedan närmast föregående bokföringsår till 20 %. Ökningen av jordbrukets arbetslöner hade under 1917 och 1918 nästan parallellt följt ökningen av spannmålspriserna (jmf diagram 1). Med 1919—1920 komma emellertid arbetslönerna på en avsevärt högre nivå än spannmålspriserna. Spannmålens indexsiffra för detta år är 262, arbetslönernas 320. Vid slutet av bokföringsåret ligger arbetslönens index över samtliga lantbrukets varugrupperns indexsiffror med undantag för slaktdjur.

Av ovanstående översikt har framgått att ifrågavarande bokföringsår med hänsyn till skördeutbytet kan betecknas såsom fullt medelgott. Marknadsläget är i jämförelse med såväl närmast föregående år som med den allmänna varuprisnivå mindre fördelaktigt. Dock är det att märka, att prisläget å flertalet av lantbrukets såväl produkter som produktionsmedel under året inställes på ungefär samma höjd i förhållande till förkrignivån. Minst gynnad av prisläget är spannmålsproduktionen.

De undersökta egendomarna.

I undersökningen deltog från början 135 egendommar. På grund av ofullständiga uppgifter och i ett par fall abnorma driftsförhållanden hava emellertid räkenskaperna för 9 egendommar måst kasseras. I den slutliga bearbetningen äro sålunda 126 egendommar med en sammanlagd areal av 10,544 ha jordbruksjord representerade.

Egendomarna hava vid bearbetningen fördelats på fyra särskilda produktionsområden nämligen:

1) *Svs-området* = södra Sveriges vete- och sockerbetsområde, omfattande slättbygderna i Malmöhus, Kristianstads och södra delen av Hallands län.

2) *Srp-området* = södra Sveriges råg- och potatisområde, omfattande de magrare delar av Malmöhus och Kristianstads län samt vissa områden av Blekinge och Kalmar län, där råg- och potatisodlingen är dominerande.

3) *MS-området* = mellersta Sverige. Till detta område ha förts övriga delar av Götaland samt Svealand. Även de i undersökningen deltagande egendomarna från södra Norrland, Gävleborgs län, ha förts till MS-området.

4) *ÖN-området* = övre Norrland. Till detta område ha förts de i undersökningen deltagande egendomarna från Norrbottens och Vesternorrlands län.

Efter arealen jordbruksjord ha egendomarna vidare indelats i tvenne storleksgrupper, nämligen

A. egendommar med upptill 50 ha jordbruksjord.

B. » » över 50 » »

Med jordbruksjord förstå vi här åker samt till åker efter avkastningsförmågan reducerad äng och betesmark.

Antalet egendommar och arealen jordbruksjord i de olika produktionsområdena och storleksgrupperna framgå av nedanstående sammanställning:

Storleksgrupp:	A		B		Samtliga:	
	Egen- domar	Areal ha	Egen- domar	Areal ha	Egen- domar	Areal ha
Svs-området	21	601	14	2,233	35	2,834
Srp- »	7	178	8	1,081	15	1,259
MS- »	22	441	29	5,638	51	6,079
ÖN- »	24	298	1	74	25	372
Summa	74	1,518	52	9,026	126	10,544

Av de undersökta egendomarna hava sålunda 74 en åkerareal av upptill 50 ha, 52 en areal av över 50 ha. Medelstorleken för de mindre egendomarna är något över 20 hektar, för de större omkring 180 ha. Av den kontrollerade arealen, som omfattar 10,544 ha, kommer icke mindre än 86 % på storbruken.

De i undersökningen deltagande egendomarna fördela sig på följande län: Malmöhus 39, Kristianstads 17, Jönköpings 11, Södermanlands 12, Stockholms 6, Norrbottens 20. Dessutom äro följande län representerade med 1 till 5 egendomar: Uppsala, Östergötlands, Kronobergs, Kalmar, Blekinge, Hallands, Bohuslän, Älfsborgs, Skaraborgs, Vestmanlands, Gävleborgs och Vesternorrlands län.

Åkerarealens användning vid de undersökta egendomarna framgår av tab. 4.

Tabell 4. Åkerjordens användning i % av hela åkerarealen.

	Produktionsområden			
	Svs-	Srp-	MS-	ÖN-
Vete	15,4	2,5	5,0	—
Råg	6,9	16,6	8,0	1,9
S:a brödsäd	22,3	19,1	13,0	—
Vårsträsäd	24,6	22,6	29,2	20,0
Trindsäd	1,5	1,1	1,9	—
S:a spannmål	48,4	42,8	44,1	21,9
Potatis	3,0	7,8	1,8	2,2
Socketbetor	9,6	1,2	0,2	—
Foderrotfrukter	6,9	5,2	3,4	2,5
Vall	23,4	34,2	37,0	68,7
Grönfoder	3,7	2,4	2,5	2,9
Div. handelsväxter	1,2	0,5	0,1	0,1
Helträda	3,8	5,9	10,9	1,7
Summa	100,0	100,0	100,0	100,0
Äng och betesmark, reducerad, i % av åkerarealen	5,0	2,0	6,0	26,0

Jämföra vi siffrorna i ovanstående tabell med motsvarande siffror enligt 1919 års arealinventering,¹ kunna vi konstatera, att brödsädesarealens omfattning i vissa områden är avsevärt högre vid de undersökta egendomarna än för motsvarande områden enligt nämnda invente-

¹ Arealinventeringen och husdjursräkningen d. 1 juni 1919 sid. 8 ff.

ring. För Svs-området utgör brödsädesarealen 22,3 % av hela åkerarealen, för Malmöhus läns slättbygd enligt arealinventeringen 1919 endast 19,5 %. Brödsädesarealens omfattning i MS-området sammanfaller däremot ganska nära med motsvarande siffror för flertalet mellansvenska län, som äro representerade i undersökningen. Rotfruktsarealen är däremot högre vid de undersökta egendomarna, under det att arealen helträda i regel är mindre. Av de anförda siffrorna framgår sålunda att de undersökta egendomarna i stort sett med hänsyn till växtvalet representera en något intensivare driftstyp än jordbruket i allmänhet i motsvarande produktionsområden.

Skörden per hektar. I tabell 5 lämnas en översikt över hektarskördarnas storlek i medeltal för de olika produktionsområdena. Skörde-siffrorna i denna tabell äro dels vägda medeltal för hela den kontrollerade arealen, dels ovägda medeltal, d. v. s. hektarskördarna i medeltal pr egendom (medeltal av medeltal). Till jämförelse anföras även medelskördarna för hela riket enligt den officiella skördestatistiken.

Skördeutbyttet pr ha är, såsom man kunnat vänta, synnerligen varierande i de olika produktionsområdena. Totalskörden i skördeenheter pr ha är sålunda högst i Svs-området, där den med 37 % överstiger medelskörden för samtliga undersökta egendomar. Närmast kommer Srp-området med 99 %, MS-området med 85 % och sist ÖN-området med 77 % av denna medelskörd. I allmänhet är skörden enligt de ovägda medeltalen något högre än enligt de vägda, vilket betyder att skördeutbyttet genomgående har varit något högre vid de mindre egendomarna än vid de större. Många undantag från denna regel förekomma dock för särskilda grödor, särskilt i Srp-området.

Av särskilt intresse är den i tabell 5 gjorda jämförelsen mellan medelskörden vid de undersökta egendomarna och riksmiddelskörden enligt den officiella skördestatistiken. Av denna tabell framgår att vid de undersökta egendomarna alla grödor med undantag av sockerbeter ge avsevärt högre hektarskörd än riksmiddelskörden. Störst överlägsenhet visa de undersökta egendomarna beträffande vårstråsäd, 26 %, vete och rotfrukter 23 %. I genomsnitt för alla grödor är hektarskörden uttryckt i skördeenheter 25 % högre än medeltalet för hela landet. Detta sammanhänger emellertid icke blott med högre skörd av de särskilda kulturväxterna, utan även med att de mera avkastningsrika grödorna intaga en större procent av åkerarealen vid de undersökta egendomarna än för landet i dess helhet.

Enär det för bedömande av de sedermera framlagda räntabilitetsresultaten är av vikt att få konstaterat, huruvida de undersökta egendomarna äro bättre eller sämre än genomsnittsjordbruket i de olika produktionsområdena, ha vi i nedanstående sammanställning även gjort

Tabell 5. Medelskörd pr hektar 1919.

Produktions- områden:	Svs-		Srp-		MS-		ÖN-		Hela landet		
	Vägda	Ovägda	Vägda	Ovägda	Vägda	Ovägda	Vägda	Ovägda	A: de un- dersökta egendom.	B: Riks- medel- skörd	A i % av B
	dt	dt	dt	dt	dt	dt	dt	dt	dt ¹	dt	
Vete	28,8	29,7	25,0	23,4	19,1	19,3	—	—	24,4	19,9	123
Råg	22,2	24,8	18,8	18,3	16,7	17,1	12,9	14,5	18,4	16,0	115
Vårstråsäd . .	24,1	24,4	20,9	20,4	20,4	19,7	16,2	17,3	21,3	16,9	126
Trindsäd . . .	14,3	17,5	12,7	12,8	17,0	16,3	—	—	16,0	15,0	107
Sockerbeter . .	252,7	267,2	245,3	240,6	247,3	226,0	—	—	252,0	256,5	98
	hfe ²	hfe	hfe	hfe	hfe	hfe	hfe	hfe	hfe	hfe	
Foderrotfrukter	53,5	52,9	43,4	41,3	36,5	37,7	33,8	38,7	44,5	36,2 ³	123
Vall	20,5	23,5	16,9	21,5	17,4	19,1	16,2	17,1	17,9	15,9	113
Grönfoder . .	18,9	18,5	13,2	12,1	18,2	19,0	14,4	15,0	17,8	—	—
Totalskörd i skördeenheter	3,129	3,281	2,249	2,323	1,937	2,027	1,746	1,729	2,283	1,830	125
Relativa tal . .	137	144	99	102	85	89	77	76	100	80	

en jämförelse mellan medelskördarna å de undersökta egendomarna i vissa län, som äro mera talrikt representerade i undersökningen, och medelskördarna i samma län enligt den officiella skördestatistiken.

Tabell 6. De undersökta egendomarnas medelskörd i vissa län i % av länets medelskörd enligt den officiella skördestatistiken.

Län:	Malmö- hus	Kristian- stads	Jönkö- pings	Söder- man- lands	Stock- holms	Norr- bottens
Vete	122	138	111	98	122	—
Råg	127	111	100	112	100	81
Vårstråsäd	121	112	132	128	130	103
Sockerbeter	104	—	—	—	—	—
Potatis	—	118	—	—	—	78
Foderrotfrukter	132	103	144	106	67	—
Vall	136	100	142	121	104	98
Summa skördeenheter	120	115	131	117	114	98

¹ Vägda medeltal.

² Hfe = 100 foderenheter.

³ I den officiella skördestatistiken uppgives skörden av rotfrukter och hö i kg, ej i foderenheter. Omräkning i foderenheter har därför företagits, varjämte tillägg gjorts för blast = 20 % av rotvikten, samt efterskörd från vallarna = 33 % av höskörden.

Denna sammanställning bekräftar de i tabell 6 erhållna resultaten. Med undantag för Norrbottens län ligger i samtliga län de undersökta egendomarnas medelskörd avsevärt över länsmedelskörden. Särskilt stor är överlägsenheten i detta hänseende vid de undersökta egendomarna i Jönköpings län.

Även om vi räkna med en viss felmarginal för de officiella skörde-talens exakthet, har det sålunda av denna jämförelse framgått, *att de undersökta egendomarna med hänsyn till jordens bördighet och avkastningsförmåga i medeltal ligga avsevärt över genomsnittsjordbruket i vårt land.* D. v. s. de bättre jordbruken äro mera talrikt representerade i undersökningsmaterialet än vad de förekomma i verkligheten.

Det är emellertid att märka, att skördeutbytet å de enskilda egendomarna varierar avsevärt kring de förut anförda medeltalen. Det möter därför inga svårigheter, att ur undersökningsmaterialet sammanställa grupper, vilkas medelskörd sammanfaller med den officiella statistikens medelskördesiffror.

Vad vi här anført om de undersökta egendomarnas skördeavkastning torde även såsom allmänt omdöme kunna gälla om deras *ekonomiska läge* och förmåner med hänsyn till *fältens form, jordens lätt-het att bruka* o. dyl. på det ekonomiska resultatet inverkan de faktorer. Att i dessa hänseenden i siffror värdesätta de undersökta egendomarna låter sig av lätt insedda skäl näppeligen göra, men av de föreliggande beskrivningarna över desamma framgår, att flertalet av dem i nyssnämnda hänseenden måste betecknas såsom *mer än medelgoda*.

Lantbrukskapitalets storlek och sammansättning.

Lantbrukskapitalets storlek i medeltal pr ha jordbruksjord enligt inventeringarna vid bokföringsårets början framgår av tabell 7.

Vid värdesättningen av såväl fastighets- som driftskapital har *marknadsvärdet* lagts till grund. Därvid ha emellertid ingalunda de högsta topppriserna vid inventeringstillfället följts. På grund av marknadens vikande tendens vid tiden för inventeringen har tvärtom marknadsvärdet uppskattats mycket försiktigt. Lantbrukskapitalets storlek enl. tabell 8 ligger därför avsevärt under vad det i början av 1919 skulle kostat att sätta sig upp som lantbrukare på ifrågavarande egendommar.

Fastighetskapitalet har alltså i enlighet med ovannämnda allmänna princip för varje egendom uppskattats efter under 1919 gällande saluvärde »i en förständig köparens hand». Året 1919 betecknar emellertid

Tabell 7. Lantbrukskapital, medeltal i kr. per hektar.

Produktionsområde:	Samtliga egendomar					Grupp A			Grupp B	
	Svs-	Srp-	MS-	ÖN-	Me- deltal	Svs-	MS-	ÖN-	Svs-	MS-
<i>Fastighetskapital:</i>										
Jordkapital inklusive grundförbättringar	1 358	899	434	521	742	1 783	563	577	1 245	424
Byggnadskapital	1 190	656	839	992	916	1 120	974	943	1 208	829
Summa	2 548	1 555	1 273	1 513	1 658	2 903	1 537	1 520	2 453	1 253
<i>Driftskapital:</i>										
Kreatur:										
Hästar	229	200	191	253	204	396	265	254	185	184
Nötkreatur	488	314	350	540	389	459	534	489	495	335
Svin	30	29	10	35	19	66	57	36	21	7
Får	11	12	7	17	9	15	20	21	9	6
Övriga husdjur	2	1	1	1	1	3	3	1	1	1
Summa	760	556	559	846	622	939	879	801	711	533
Döda inventarier	187	141	178	237	178	278	244	246	162	173
Förråd	425	303	265	303	315	475	381	264	412	257
Summa	1 372	1 000	1 002	1 386	1 115	1 692	1 504	1 311	1 285	963
Summa lantbrukskapital	3 920	2 555	2 275	2 899	2 773	4 595	3 041	2 831	3 738	2 216
Relativa tal	141	92	82	105	100	166	110	102	135	80

en toppunkt på fastighetsmarknadens priskurva. Även om fastighetsvärdet uppskattats mycket försiktigt, så ligga därför de vid inventeringen 1919 erhållna värdena avsevärt över förkrignivån och även avsevärt över de vid undersökningens 2:a år upptagna fastighetsvärdena.

Fastighetsvärdet är i medeltal 1 658 kr. pr hektar för samtliga egendomar. Det utgör i Svs-området 2 548 kr. pr ha, i Srp-området 1 555 kr., i MS-området 1 273 kr. och i ÖN-området 1 513 kr. pr ha.

Enligt en av Lantbruksakademien företagen undersökning kan man beräkna, att prisstegringen å jordbruksfastigheterna i vårt land från 1914 till 1919—20 uppgått till omkring 70 %.¹ Enligt denna förutsättning skulle alltså förkrigsvärdet för de undersökta egendomarna varit

¹ Kungl. Lantbruksakademiens Handl. och Tidskrift 1921 sid. 536. I Ekonomisk tidskrift 1921 sid. 172 ff. har *Thure Björkman* på grundval av lagfartsförteckningar gjort en undersökning över stegringen av jordbruksfastighetsvärdet i Torna och Bara härad i Malmöhus län och även kommit till en genomsnittlig stegring av fastighetsvärdet från 1912—1914 till 1919—1920 av omkring 70 %. Enligt denna undersökning var fastighetsvärdet 1919—1920 för egendomar från 10,1—50 ha 3 071 kr. pr ha och för egendomar över 0 ha 2 467 kr., värden, som ligga de i tabell 7 för Svs-området angiva värdena mycket nära.

omkring 1 500 kr. pr ha i SvS-, 750 kr. pr ha i MS- och omkring 900 kr. pr ha i Srp- och ÖN-områdena. Det bör emellertid i detta sammanhang påpekas, att de undersökta egendomarna med hänsyn till jordens avkastningsförmåga ligga avsevärt över medeltalen för hela landet (jmf fr föregående avdelning), varför dessa egendomars saluvärde bör vara högre än saluvärdet å medelgod åkerjord.

De i tab. 8 upptagna fastighetsvärdena äro i allmänhet något högre än samma fastigheters taxeringsvärden enl. 1918 års fastighetstaxering. Störst är skillnaden i ÖN-området, där taxeringsvärdet utgör 77 % av det vid inventeringen upptagna fastighetsvärdet. Motsvarande tal äro 84 % i SvS-, 85 % i Srp- och 97 % i MS-området. I förhållande till taxeringsvärdet är sålunda det inventerade fastighetsvärdet högst i ÖN- och lägst i MS-området. Då emellertid fastighetstaxeringen ej genomföres efter fullt likartade principer i landets olika delar, kan ur denna jämförelse näppeligen dragas den slutsatsen, att fastighetsvärdet skulle vara för högt upptaget i det förra resp. för lågt upptaget i det senare området.

Fastighetsvärdet har vid inventeringen uppdelats på byggnadsvärde och övrigt fastighetsvärde, d. v. s. det egentliga jordvärdet med tillhörande grundförbättringar. Till grund för byggnadernas värdering har lagts brandförsäkringsvärdet å dessa. Boningshus av slottscharaktär å de större egendomarna ha ej medräknats till lantbrukskapitalet och ingå sålunda ej heller i det i tab. 8 upptagna byggnadsvärdet. I många fall har brandförsäkringsvärdet å byggnaderna varit så högt att det överstigit icke blott egendomens taxeringsvärde utan även dess inventerade saluvärde. I dylika fall har byggnadsvärdet nedskrivits under brandförsäkringsvärdet, så att det inventerade värdet av byggnaderna i intet fall överstigit 80 % av hela fastighetsvärdet. En dylik nedskrivning av byggnadsvärdet har även företagits, då brandförsäkringsvärdet, såsom i vissa fall förekommit, varit abnormt högt i förhållande till byggnadernas verkliga bruksvärde. Byggnadernas brandförsäkringsvärde resp. inventerade värde i procent av hela fastighetsvärdet utgör i medeltal för de olika produktionsområdena:

	<i>Brandförsäkrings- värde</i>	<i>Inventerat byggnadsvärde</i>
SvS-området	56,0 %	46,7 %
Srp- >	50,7 >	42,3 >
MS- >	89,9 >	66,1 >
ÖN- >	88,8 >	65,7 >

Den starkaste nedskrivningen av byggnadsvärdet har sålunda ägt rum i MS- och ÖN-områdena, där det inventerade byggnadsvärdet endast utgör 73 resp. 74 % av byggnadernas brandförsäkringsvärde.

När vi subtrahera det på ovan angivet sätt bestämda byggnadsvärdet från hela fastighetsvärdet, blir återstående värdet på jord och grundförbättringar i medeltal 742 kr. pr ha eller i Svs-området 1 358 kr., i Srp- 899 kr., i MS- 434 kr. och i ÖN-området 521 kr. pr hektar jordbruksjord. Värdet å jord och i jorden nedlagda grundförbättringar är alltså i Svs-området över 3 ggr och i Srp-området över 2 ggr så högt som i MS-området.

Av de i tabell 8 anförda fastighetsvärdena framgår att i både Svs- och MS-områdena fastighetsvärdet per ha är avsevärt högre i den mindre storleksgruppen än i den större.

Driftskapitalet är i tabell 8 uppdelat på kreatur, döda inventarier och förråd. I medeltal för samtliga egendomar utgör driftskapitalet 1 115 kr. pr hektar, vilket är 40,3 % av fastighetsvärdet. Härav komma 622 kr. eller 22,5 % på kreatur, 178 kr. eller 6,4 % på döda inventarier och 315 kr. eller 11,4 % på för lantbruksdriften erforderligt förrådskapital. Driftskapitalet pr hektar är störst vid de mindre egendomarna. För de olika produktionsområdena är skillnaden i driftskapitalets storlek pr hektar ej så betydande som beträffande fastighetskapitalet. Störst är driftskapitalet pr hektar i ÖN-området, vilket emellertid sammanhänger med att egendomarna i detta område äro övervägande småbruk med i förhållande till arealen stor kreatursbesättning.

Antalet kreatur pr 100 ha i de olika produktionsområdena framgår av nedanstående översikt:

	Svs-	Srp-	MS-	ÖN-området
Arbetshästar	12,4	10,7	8,6	12,5
Mjölkkor	33,9	21,3	25,9	50,6
Svin	25,4	23,2	8,0	19,3
Summa nötkreatursenheter	79,8	60,3	55,9	88,8

Till jämförelse med ovanstående siffror kan anföras att enligt kreatursräkningen 1 juni 1919 var medelantalet för hela riket pr 100 ha åker och äng av hästar 14, nötkreatur 51, svin 14 och nötkreatursenheter 68.¹

Kreaturens såväl som döda inventarier och förråd ha särskilt värderats vid varje egendom. De använda enhetsvärdena å kreatur äro mycket växlande, beroende på kreaturens olika storlek och kvalitet på de enskilda egendomarna. I medeltal för samtliga egendomar har emellertid värdet per arbetshäst vid bokföringsårets början upptagits till 1 770 kr. och pr mjölkko till 872 kr. Variationerna kring dessa medeltal äro dock såsom nämnts avsevärda på de enskilda egendomarna.

¹ Arealinventeringen och husdjursräkningen den 1 juni 1919, sid. 21 ff.

Summa lantbrukskapital utgör i medeltal för samtliga egendomar 2 773 kr. pr hektar jordbruksjord. Störst är lantbrukskapitalet i Svs-området med 3 920 kr. pr ha eller 35 % högre än ovannämnda medeltal. Lägst lantbrukskapital, 2 275 kr. pr ha eller 82 % av medeltalet, har MS-området.

De i tabell 8 anförda medeltalen för de olika storleksgrupperna visa, att såväl fastighets- som hela lantbrukskapitalet är störst pr hektar vid de mindre egendomarna.

Det ekonomiska resultatet från lantushållningen i dess helhet.

Innan vi övergå till en redogörelse för det ekonomiska resultatet av de olika produktionsgrenarna i lantbruket, skola vi lämna en översikt över lantushållningens samlade ekonomiska resultat, d. v. s. över bruttoavkastningens, driftkostnadernas och nettoavkastningens storlek för lantushållningen i dess helhet. Denna översikt återfinnes å tabell 9, som upptager vägda medeltal såväl för de olika produktionsområdena och storleksgrupperna som för samtliga undersökta egendomar.

Bruttoavkastning.

Med bruttoavkastning förstås här värdet av lantbrukets under bokföringsåret framställda produkter, *slutprodukter*, vare sig dessa försålts, levererats till jordbrukarens hushåll eller privatförbrukning, till lantbrukets arbetspersonal (stat), till andra grenar av hushållningen (t. ex. körslor och andra prestationer från lantbruket till skogshushållningen och eventuell annan affärsverksamhet) eller ingått som ökning av värdet av kreatur, fältinventarier eller förråd. Vid ökning av fastighetskapitalet genom nybyggnad eller grundförbättring har i analogi härmed den ökning, som skett medelst företagets egna produkter, arbetskrafter och körslor även förts till bruttoavkastningsvärdet. Då värdet av jordbrukarens och arbetspersonalens bostäder förts till lantbrukskapitalet, ingår också skälig hyresersättning för dessa bostäder i lantbrukets bruttoavkastning.

Enär bruttoavkastningen utgör värdet av egendomens slutprodukter, erfordras ingen värdesättning av *inom* driften omsatta varor för fastställande av bruttoavkastningens storlek. Värdet av t. ex. den del av egendomens skörd, som utfodras i djurstallarna, kommer sålunda först genom de levererade djurprodukterna till uttryck i bruttoavkastnings-

värdet. För lantbrukets samlade bruttoavkastning kan man därför få betydligt exaktare uttryck i bokföringen, än då det gäller avkastningsvärdet från de särskilda driftsgrenarna. I detta senare fall kan nämligen värdering av inom driften omsatta, icke direkt säljbara varor ej undvikas.

Bruttoavkastningen angives i tabell 9 särskilt för växtprodukter, djurprodukter och övrig produktion. I denna senare grupp ingå inkomster genom körslor, värdet av hyresfri bostad samt genom lantbrukets ordinarie arbetspersonal och dragare utfört arbete för nyodling, grundförbättring och dylik kapitalbildning.

Bruttoavkastningen är störst pr hektar i Svs-området, närmast därefter komma ÖN- och MS-områdena och sist Srp-området. Huvudparten av bruttoavkastningen kommer i alla områdena från djurproduktionen. I Svs- och Srp-områdena ger dock växtproduktionen föga mindre tillskott till bruttoavkastningssumman än husdjursskötseln. Växtproduktionens andel i denna summa är däremot avsevärt lägre i MS-området och blott obetydlig i ÖN-området. I de båda senare områdena spelar återigen posten »övrig produktion» en avsevärd roll, vilket sammanhänger med att egendomarna i dessa båda områden haft stora inkomster genom körslor, dels mot kontant ersättning (särskilt i ÖN-området) och dels i egna skogar. Siffrorna i tabell 9 över bruttoavkastningens sammansättning ge sålunda goda upplysningar om produktionens allmänna riktning i de olika områdena.

Bruttoavkastningen är störst pr ha i den minsta storleksgruppen, vilket närmast sammanhänger med en i medeltal större bruttoavkastning från husdjursskötseln vid de mindre egendomarna. Den anmärkningsvärt höga bruttoavkastningen från ÖN-området står i sammanhang med att jordbruken i detta område övervägande äro småbruk med i förhållande till arealen stor kreatursbesättning. Dessa egendomar ha även uppnått betydligt högre mjölkpris än i övriga områden. I jämförelse med motsvarande storleksgrupper från Svs- och MS-områdena är bruttoavkastningen dock lägst pr ha i ÖN-området.

Driftskostnader.

Som driftskostnader ha upptagits lantbruksföretagets på bokföringsåret kommande kontanta driftsutgifter jämte nödiga avskrivningar å byggnader samt döda och levande inventarier, minskning av förråd, naturaprestationer till lantbrukets arbetspersonal (stat), från hushållningens övriga huvudgrenar utgjorda prestationer till lantbruket (t. ex. bränsle och gagnvirke från skogen) samt skälighets ersättning för ägarens och hans familjs arbete i lantbruket. Kontanta utgifter för kapitalökning (t. ex. nybyggnad) föras däremot ej till årets driftskostnader, ej

Tabell 9. Bruttoavkastning, driftskostnader och nettoavkastning i kr. pr hektar.

Produktionsområde:	Samtliga egendomar					Grupp A			Grupp B	
	Svs-	Srp-	MS-	ÖN-	Me- deltal	Svs-	MS	ÖN-	Svs-	MS-
<i>Bruttoavkastning.</i>										
Växtprodukter	507	287	239	82	311	588	131	79	485	248
Djurprodukter	550	328	347	563	407	572	595	481	544	327
Övrig produktion	81	58	145	260	122	69	161	249	84	144
S:a	1 138	673	731	905	840	1 229	887	809	1 113	719
Relativa tal	135	80	87	108	100	146	106	96	133	86
<i>Driftskostnader:</i>										
Arbetskostnader	410	261	357	592	369	410	470	585	410	348
Varuinköp	285	180	141	123	182	333	188	67	275	136
Övriga kostnader	190	136	129	107	147	203	153	86	184	127
S:a	885	577	627	822	698	946	811	738	869	611
Relativa tal	127	83	90	118	100	136	116	106	125	88
<i>Nettoavkastning</i>	253	96	104	83	142	283	76	71	244	108
Relativa tal	178	68	73	58	100	199	54	50	172	76
<i>Förräntnings %</i>	6,45	3,76	4,87	2,86	5,12	6,16	2,80	2,81	6,55	4,87
Relativa tal	126	73	89	56	100	120	49	49	128	95
<i>Ränteanspråk</i>	214	141	126	162	152	245	171	157	203	123
<i>Nettoavkastningsdifferens</i> ¹	+ 39	- 45	- 22	- 79	- 10	+ 38	- 95	- 86	+ 41	- 15
<i>Produktionskostnader.</i> ²										
pr hektar	1 099	718	753	984	850	1 191	982	855	1 072	734
i % av bruttoavkastningen	96,6	106,7	103,0	108,7	101,2	96,9	110,7	110,6	96,5	102,1

heller skuldräntor, arrendeavgifter eller räntor på eget i lantbruksföretaget nedlagt kapital.

Till driftskostnaderna ha förts sådana skatter som påvilat lantbruket, vare sig detta under året givit inkomst eller icke, alltså kommunalskatter och därmed likvärdiga, under det att inkomst- och förmögenhetsskatt och eventuell krigskonjunkturskatt ej belastats lantbruksföretaget utan förts direkt på vinst- och förlustkonto.

På grund av fallande marknadspriser vid bokföringsårets slut företagna nedskrivningar av fastighets- och inventarievärden ha ej heller bokförts som driftskostnader utan betraktats som kapitalförluster och

¹ Nettoavkastningsdifferens = skillnaden mellan normala ränteanspråk på lantbrukskapitalet och uppnådd nettoavkastning.

² Produktionskostnader = driftskostnader + ränteanspråk.

direkt överförts på kapitalkonto. Storleken av dessa nedskrivningar är på de flesta egendomar betydande. Ensamt kapitalförluster å kreatur och inventarier utgör i medeltal pr ha i Svs-området 107 kr., i Srp-65 kr., i MS- 45 kr. och i ÖN-området 53 kr.

Ersättning för familjens arbete i lantbruket har beräknats efter gällande arbetslön för motsvarande lejd arbetskraft. Närmare redogörelse för storleken av dessa arbetslöner återfinnes i följande avdelning (sid. 30).

Driftskostnaderna ha i tabell 9 uppdelats på arbetskostnader, varuinköp (utsäde, konstgödsel, kraftfoder och dylika förnödenheter) samt övriga kostnader. Under denna senare rubrik ha förts utgifter för underhåll av döda inventarier, grundförbättringar och byggnader, försäkringar, allmänna omkostnader och skatter.

Liksom bruttoavkastningen äro driftskostnaderna pr ha störst i Svs-området och lägst i Srp-området. De mindre storleksgrupperna hava högre driftskostnader pr hektar än de större egendomarna. Arbetskostnaderna utgöra i alla områdena huvudparten av driftskostnaderna. I medeltal för de undersökta egendomarna uppgå arbetskostnaderna till 53 %, varuinköpen till 26 % och övriga kostnader till 21 % av summa driftskostnader. Driftskostnadernas sammansättning varierar emellertid ganska avsevärt i de olika områdena och storleksgrupperna.

I grupp A i ÖN-området utgöra sålunda arbetskostnaderna 79 %, varuinköpen 9 % och övriga kostnader 12 % av samtliga driftskostnader, under det att för grupp B i Svs-området motsvarande tal äro resp. 47, 32 och 21 %. I den förra gruppen dominera sålunda arbetskostnaderna under det att övriga driftsutgifter spela en mycket underordnad roll. I den senare gruppen är förhållandet det motsatta; arbetskostnaderna pr ha äro avsevärt lägre än kapitalkostnaderna.

Liksom bruttoavkastningens sammansättning ge sålunda även driftskostnadernas sammansättning en god karakteristik av driftens allmänna inriktning inom de olika områdena.

Nettoavkastning.

Med nettoavkastning förstå vi här skillnaden mellan bruttoavkastning och driftskostnader. Med nettoavkastningen har lantmannen alltså i första hand att betala ränta å lånat kapital samt eventuella arrendavgifter. Återstoden är ränta på lantmannens eget i driften nedlagda kapital och eventuellt — om denna ränta blir högre än normal — företagarevinst.

Genom att undersöka huru stor nettoavkastningen är i procent av lantbrukskapitalet, erhålla vi den s. k. *förräntningsprocenten*. Denna anger alltså huru stor ränta, som erhållits å lantbrukskapitalet i dess helhet.

Det bästa räntabilitetsresultatet kan Svs-området uppvisa. Den här erhållna nettoavkastningen av 253 kr. pr hektar har förräntat lantbrukskapitalet med 6,45 %. Närmast kommer MS-området med 104 kr. och 4,57 %, Srp- med 96 kr. och 3,76 % samt sist ÖN-området med 83 kr. nettoavkastning pr ha och en förräntning av 2,86 %. För samtliga undersökta egendomar blir nettoavkastningen i medeltal 142 kr. pr ha och förräntningsprocenten 5,12.

Inom Svs-området är nettoavkastningen pr ha störst i den mindre storleksgruppen, under det att i MS-området de större egendomarna i medeltal erhållit den största nettoavkastningen. I båda områdena har den största storleksgruppen högsta förräntningsprocenten.

Variationerna kring de här anförda medeltalen för förräntning äro för de enskilda egendomarna mycket stora. Detta belyses av nedanstående sammanställning och diagram. Jämför även huvudtabell I kol. 30.

Antal egendomar i procent av samtliga

	Svs-	Srp-	MS-	ÖN-	Samtliga
	%	%	%	%	%
Med över 10 % förräntning . .	25,7	6,7	9,8	8,0	13,5
› 5,1—10 › › . .	48,5	26,7	35,4	12,0	33,3
› 0,0—5 › › . .	20,0	46,6	33,3	36,0	31,7
› -0,1—-5 % › › . .	5,8	13,3	13,7	32,0	15,1
› -5,1—-10 › › . .	—	6,7	5,8	12,0	5,6
› under -10 › › . .	—	—	2,0	—	0,8
Summa	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Av samtliga egendomar hava 13,5 procent uppnått en förräntning av över 10 %, och 46,8 procent över 5 %. Nära hälften av de undersökta egendomarna ha sålunda uppnått ett fullt tillfredsställande räntabilitetsresultat. Negativ förräntning, d. v. s. att driftskostnaderna ha överstigit bruttoavkastningen, förekommer vid 21,5 % av egendomarna. Av diagram 2 framgår det, att det är särskilt de minsta egendomarna i MS- och ÖN-områdena, som komma i denna grupp. Svs-området kan icke blott uppvisa den i medeltal högsta förräntningsprocenten utan även de jämnaste siffrorna. Icke mindre än 74,2 % av egendomarna i detta område ha uppnått över 5,0 % förräntning och 25,7 % av desamma över 10 %.

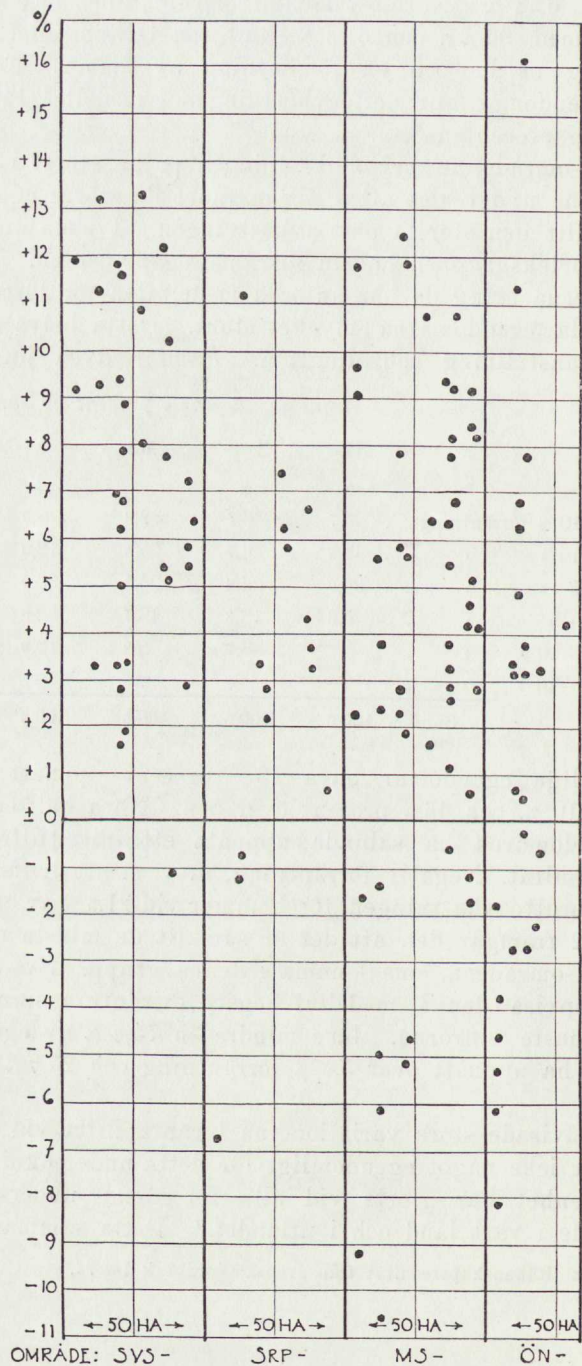
De här påvisade stora variationerna i räntabilitet vid de särskilda jordbruken, är icke något egendomligt för detta undersökningsmaterial. Samma erfarenhet har gjorts vid alla föregående undersökningar av denna art både i vårt land och i utlandet.¹ Detta sammanhänger na-

¹) Jmfr t. ex. Räkenskapsresultat från svenska jordbruk I—VI.

Diagram 2. Variationer i räntabilitet å de undersökta egendomarna.

Förräntn.

(Varje punkt = 1 egendom.)

turligtvis med att jordbrukets ekonomiska årsresultat är beroende av en hel mängd faktorer, vilka kunna variera mycket ej blott från år till år utan också under samma år för olika jordbruk. Skördeutbytet, som är i så hög grad bestämmande för nettoavkastningens storlek, växlar ju sålunda på samma egendom inom mycket vida gränser år från år, beroende på väderleksförhållandena, växtskador o. s. v. Det enskilda jordbruksföretagets ekonomiska bärighet kan därför ej heller tillförlitligt bedömas på grundval av endast ett års resultat. Härför erfordras medeltal för flera år. Nettoavkastningen på samma egendom kan växla med kanske 50 å 100 % från det ena året till det andra. Det kan därför hända att 3-årsmedeltalen för de i denna undersökning deltagande egendomarna komma att klassifiera dem i en helt annan ordning än 1919—1920 års resultat. Det är också antagligt, att variationerna i fråga om dessa 3-års medeltal ej bli så stora som de, vilka framgått av ett enda års undersökning.

Lantbrukets samlade produktionskostnader.

I lantbrukets driftskostnader enligt tabell 9 ingår, såsom förut framhållits, inga räntor på lantbrukskapitalet. Driftskostnaderna äro sålunda blott en del av lantbrukets produktionskostnader. Genom att till driftskostnaderna addera normala ränteanspråk på lantbrukskapitalet, erhålla vi lantbrukets samlade produktionskostnader. Denna beräkning har även utförts på tabell 9.

Ränteanspråken hava därvid beräknats efter 5 % på fastighetskapitalet, 6 % på kreaturs- och inventarietkapitalet och 6,5 å 7 % å förråd. Dessa ränteanspråk uppgå i medeltal för samtliga egendomar till 152 kronor pr ha. De äro störst i Svs-området, 214 kr. pr ha, och lägst i MS-området, 126 kr. pr ha.

Produktionskostnaderna, som alltså är summan av driftskostnader och ränteanspråk, uppgå i medeltal för samtliga egendomar till 850 kr. pr ha och växla i de olika produktionsområdena i medeltal pr ha mellan högst 1,099 kr. i Svs- och lägst 718 kr. i Srp-området. Genom att jämföra produktionskostnaderna med bruttoavkastningen erhålla vi ett uttryck för den samlade lantbruksproduktionens relativa lönsamhet. Ur tabell 9 hämta vi följande siffror.

	<i>Bruttoavkastning pr ha</i>	<i>Produktionskostnad pr ha</i>	<i>Produktionskostnad i % av bruttoavkastning</i>
Svs-området	1,138 kr.	1,099 kr.	96,6 %
Srp- »	673 »	718 »	106,7 %
MS- »	731 »	753 »	103,0 %
ÖN- »	905 »	984 »	108,7 %
Samtliga egendomar .	840 »	850 »	101,2 %

Av sammanställningen framgår, att produktionskostnaderna i Svs-området i medeltal utgjort 96,6 % av bruttoavkastningsvärdet. Det vill med andra ord säga, att realisationspriset å från dessa egendomar levererade slutprodukter kunde i genomsnitt sänkts med 3,4 % under de faktiskt erhållna och jordbrukarna skulle likväl uppnått täckning av alla direkta driftskostnader och normal ränta på lantbrukskapitalet.

I de övriga områdena är genomsnittresultatet mindre tillfredsställande. Här överstiga produktionskostnaderna bruttoavkastningens värde. För att produktionskostnaderna skulle blivit täckta hade erfordrats en genomsnittlig höjning av priset å från egendomarna levererade produkter med 6,7 % i Srp-, 3,0 % i MS- och 8,7 % i ÖN-området. För samtliga undersökta egendomar överskrida produktionskostnaderna realisationspriset å produkterna med 1,2 %. Differensen är sålunda ganska obetydlig.

Det är att märka, att de på detta sätt beräknade produktionskostnaderna taga sikte på jordbrukets samlade produktion och att produktionskostnaderna för de särskilda produktslagen mycket väl kunna över- eller understiga dessa genomsnittliga produktionskostnader. Produktionskostnaderna för t. ex. vete och sockerbetor kunna sålunda vara avsevärt lägre än 101,2 % av dessa produkters realisationspris, under det att kostnaderna för t. ex. mjölk kunna vara avsevärt högre. I en följande avdelning skola resultaten av undersökningen över de olika produkternas produktionskostnader framläggas. Densamma kommer att för olika produktslag visa avsevärda fluktuationer över och under det här framlagda medeltalet. Slutresultatet av dessa undersökningar blir dock det vi redan här erhållit. De genomsnittliga kostnaderna för de undersökta egendomarnas samlade produktion uppgå till 101,2 % av realisationspriset å produkterna.

Räntabelt fastighetsvärde och räntabel arbetslön.

Överstiga jordbrukets genomsnittliga produktionskostnader det pris, som erhålles för produkterna, måste detta förr eller senare medföra antingen sänkt fastighetsvärde eller sänkt arbetslön åt jordbrukets arbetare eller bådadera.¹ Högre produktpriser än vad som motsvarar produktionskostnaderna medför på samma sätt stigande fastighetsvärde och stigande arbetslön. Fastighetsvärdets och arbetslönens höjd, äro

¹ Vi bortse i detta sammanhang från den miskning av produktionskostnaderna, som kan möjliggöras genom tekniska framsteg och bättre ekonomisk ledning. I vad mån arbetslönen eller fastighetsvärdet mest påverkas vid förbättring eller försämring i jordbrukets ekonomiska ställning är ett intressant spörsmål, som emellertid här ej kan närmare diskuteras.

sålunda bådadera beroende av produktprisernas relativa höjd liksom räntan på fastighetsvärdet och arbetslönen äro väsentliga beståndsdelar av produktionskostnaderna.

Vid undersökning av lantbrukets räntabilitet är det därför tvenne frågor, som äro av särskilt intresse: 1) huru högt fastighetsvärde har lantbruket vid de rådande arbetskostnaderna kunnat förränta? och 2) huru hög arbetslön har lantbruket vid normal förräntning av lantbrukskapitalet kunnat betala? Vi kalla det fastighetsvärde, som framgår som svar på vår första fråga: *räntabelt fastighetsvärde*, och den arbetslön, som framgår som svar på den andra frågan: *räntabel arbetslön*.

Vi ha, på grundval av det i tabell 9 framlagda räkenskapsmaterialet, här nedan företagit dessa båda beräkningar. Det räntabla fastighetsvärdet erhålla vi genom att öka resp. minska det inventerade fastighetsvärdet med nettoavkastningsdifferensen — d. v. s. skillnaden mellan bruttoavkastning och produktionskostnader¹ — kapitaliserad efter gällande räntefot. Den räntabla arbetslönen erhålles på samma sätt genom att öka resp. minska jordbrukets faktiska arbetskostnader med nettoavkastningsdifferensen.

	<i>Nettoavkastnings-</i>	<i>Fastighetsvärde pr ha</i>	
	<i>differens pr ha</i>	<i>Inventerat</i>	<i>Räntabelt</i>
	kr.	kr.	kr.
Svs-området	+ 39	2 548	3 328
Srp- >	- 45	1 555	655
MS- >	- 22	1 273	833
ÖN- >	- 79	1 513	— 67
Samtliga egendomar	- 10	1 658	1 458

I samtliga produktionsområden utom Svs-området är det räntabla fastighetsvärdet lägre än egendomarnas inventerade saluvärde. I ÖN-området är det negativt, d. v. s. ifrågavarande jordbrukare ha i genomsnitt icke blott gått miste om all ränta på fastighetsvärdet utan ha de även fått avstå en del av räntan å det egentliga driftskapitalet.

Den räntabla arbetslönens storlek pr ha och i förhållande till de faktiska arbetskostnaderna framgår av nedanstående sammanställning:

	<i>Nettoavkastnings-</i>	<i>Arbetskostnad</i>	<i>Räntabel arbetslön</i>	
	<i>differens pr ha</i>	<i>pr ha</i>	<i>pr ha</i>	<i>I % av betald</i>
	kr.	kr.	kr.	
Svs-området	+ 39	410	449	109.5
Srp- >	- 45	261	216	82.8
MS- >	- 22	357	335	93.9
ÖN- >	- 79	592	513	86.7
Samtliga egendomar	- 10	369	359	97.3

¹ Nettoavkastningsdifferensen är även = skillnaden mellan nettoavkastningen och normala räntanspråk. Jmfr tabell 9.

Av sammanställningen framgår att med normal förräntning av lantbrukskapitalet kunde i Svs-området betalats 9,5 % högre arbetslön än den under bokföringsåret betalda. I övriga områden understiger den räntabla arbetslönen de faktiska arbetskostnaderna, i Srp-området med 17,2 %, i MS-området med 6,1 % och i ÖN-området med 13,3 %. I genomsnitt för samtliga områden utgör den räntabla arbetslönen 97,3 % av de faktiska arbetskostnaderna. Arbetslönen har i medeltal pr fullgod manstimme utgjort i Svs-området 71,1 öre, i Srp- 62,4 öre, i MS- 74,4 öre och i ÖN-området 75,6 öre. Med normal förräntning av lantbrukskapitalet skulle enligt ovanstående kunnat betalats resp. 77,9, 51,7, 69,9 och 65,5 öre i de olika områdena pr manstimme och motsvarande högre resp. lägre lön för ackordsarbete och annan arbetskraft.

För småbrukaren i ÖN-området, som med egen arbetskraft utfört huvudparten av lantbruksarbetet, visar således undersökningarna, att, om han vill tillgodoräkna sig normal ränta på lantbrukskapitalet måste han nöja sig med en timlön, som legat c:a 9 öre under i orten gällande arbetslön för lejd arbetskraft. Har han velat tillgodoräkna sig normal arbetslön, måste han däremot avstå från hela räntan på fastighetsvärdet.

* * *

Inför de ovan framlagda räntabilitetsresultaten från de undersökta egendomarna uppställer sig frågan, huruvida dessa kunna anses representativa för det svenska lantbruket i allmänhet under bokföringsåret 1919—1920.

Det har redan vid redogörelsen för egendomarnas skördeavkastning (sid. 12) framhållits, att det finnes anledning antaga, att de undersökta egendomarna äro bättre än genomsnittsjordbruket i vårt land. Det är därför redan av denna anledning antagligt, att nettoavkastning och förräntning vid dessa egendomar varit högre än för lantbruket i allmänhet. Detta antagande bekräftas även vid jämförelse med de ekonomiska resultat från i landets bokföringsföreningar under 1919—1920 kontrollerade jordbruk, vilka framlagts i »Räkenskapsresultat från svenska jordbruk VI». Denna undersökning omfattar 289 egendomar i landets olika delar, med en sammanlagd areal av 21,158 ha jordbruksjord. Den kontrollerade arealen är sålunda något mer än dubbelt så stor som vid produktionskostnadsundersökningen.

Vi ha här nedan sammanställt de viktigaste resultaten från dessa båda undersökningar, vilka för övrigt med hänsyn till beräkningen av lantbrukets samlade räntabilitet utförts efter precis samma grunder:

	<i>Produktionskostnadsundersökningen</i>	<i>Räkenskapsresultat</i>
Kontrollerad areal	10,544 ha	21,158 ha
Lantbrukskapital pr ha	2,773 kr.	2,846 kr.
Bruttoavkastning » »	840 »	831 »
Driftskostnader » »	698 »	717 »
Nettoavkastning » »	142 »	114 »
Förräntningsprocent	5,12 %	4,01 %

Av jämförelsen framgår, att bruttoavkastningen pr ha är något högre, driftskostnaderna pr ha något lägre vid de i produktionskostnadsundersökningen deltagande egendomarna. Nettoavkastningen är vid dessa senare 28 kr. högre pr ha och förräntningen 1,11 % högre.

Det är mycket sannolikt att även de i »Räkenskapsresultat för svenska jordbruk» kontrollerade egendomarna äro bättre än genomsnittsjordbruken i vårt land. De lantmän, som ha sämre produktionsresultat, äro ofta även föga intresserade av lantbruksbokföring och draga sig i regel för att anlita bokföringsbyråer.

Den här gjorda jämförelsen gör det därför så mycket antagligare, att de i produktionskostnadsundersökningen deltagande egendomarna icke blott i fråga om skördeavkastning utan även beträffande driftens ekonomiska nettoresultat i medeltal intaga en gynnsammare ställning än det svenska jordbruket i allmänhet.

Från Danmark föreligger en liknande undersökning över lantbrukets samlade räntabilitet under 1919—1920 som de hos oss utförda.¹ Enär det onekligen kan vara av ett rätt stort intresse att jämföra denna undersöknings huvudresultat med de vid vår egen erhållna, hava vi här nedan sammanställt de danska medeltalen med motsvarande siffror från Svs-området i Sverige. Den danska undersökningen omfattar 371 egendommar med en sammanlagd areal av 16,545 ha jordbruksjord.

	<i>Danmark</i>	<i>Sverige</i> Svs-området
<i>Lantbrukskapital:</i>		
Fastighetskapital pr ha	2,625 kr.	2,548 kr.
Driftskapital » »	1,194 »	1,372 »
	<u>Summa 3,819 kr.</u>	<u>3,920 kr.</u>
<i>Bruttoavkastning:</i>		
Växtproduktionen	271 »	507 »
Djurproduktionen	712 »	550 »
Övrig produktion	41 »	81 »
	<u>Summa 1,024 kr.</u>	<u>1,138 kr.</u>

¹ Undersøgelser over Landbrugets Driftsforhold IV.

	Danmark	Sverige Svs-området
<i>Driftskostnader:</i>		
Arbetskostnader	326 >	410 >
Varuinköp	270 >	285 >
Övriga kostnader	147 >	190 >
	Summa 743 kr.	885 kr.
<i>Nettoavkastning</i>	281 >	253 >
<i>Förräntningsprocent</i>]	7,4 %	6,45 %

På grund av kronans olika värde i de båda länderna kunna ovanstående siffror icke utan vidare jämföras med varandra. Av desamma framgår emellertid att såväl lantbrukskapital som bruttoavkastning och driftskostnader äro högst vid de sydsvenska jordbruken. Nettoavkastningen i förhållande till kapitalet är däremot något större i Danmark, där förräntningsprocenten blir 7,4 mot 6,45 i Svs-området. Vi lägga vidare märke till att husdjurskötseln på ett helt annat sätt är dominerande i det danska lantbruket än i det sydsvenska samt att arbetskostnaderna äro mycket lägre där än här. Arbetsslönen per fullgott mansdagsverke var vid de danska egendomarna 6,25 kr., vid de sydsvenska 6,63 kr. Skillnaden i arbetskostnader måste sålunda även sammanhånga med en relativt mindre arbetsförbrukning pr ha vid de danska jordbruken. Då antalet förbrukade arbetstimmar pr ha ej redovisas vid den danska undersökningen, kunna emellertid några sifferuppgifter härför ej lämnas.

Fördelningen av lantbrukets produktionskostnader på de olika driftsgrenarna.

I föregående avdelning har redogjorts för storleken av de samlade produktionskostnaderna för lantushållningen i dess helhet. Vi skola här lämna en översikt över huru dessa produktionskostnader fördela sig på de olika driftsgrenarna samt därvid redogöra såväl för de olika produktionskostnadsposternas storlek och sammansättning som för de principer, vilka följts vid kostnadernas fördelning på de olika driftsgrenarna.

Mänsklig arbetskraft.

Kostnaderna för mänsklig arbetskraft hava i nedanstående sammanställning uppdelats på följande rubriker:

- 1) kontanta arbetslöner;
- 2) naturaavlöning;
- 3) ersättning för familjens arbete i lantushållningen.

Till arbetspersonalen utgående naturaförmåner ha i bokföringen värderats enligt marknadspriset på egendomen. Kostdagar från lantbrukarens eget hushåll ha upptagits till självkostnadspris.

Tabell 10. Arbetskostnadernas sammansättning.

	Svs-området		Srp-området		MS-området		ÖN-området	
	Kr. pr ha	I % av s:a	Kr. pr ha	I % av s:a	Kr. pr ha	I % av s:a	Kr. pr ha	I % av s:a
Kontant	222	54,1	131	50,2	199	55,8	178	30,0
Natura avlöning	128	31,2	81	31,0	126	35,3	117	19,7
Familjens arbete	60	14,7	49	18,8	32	8,9	297	50,3
S:a arbetskostnad	410	100,0	261	100,0	357	100,0	592	100,0

Ersättningen för jordbrukarens och hans familjs arbete i lanthushållningen har å varje egendom uppskattats efter priset på motsvarande lejd arbetskraft. Av familjen utförda arbetstimmar hava dag för dag antecknats i de förut omnämnda arbetsrapporterna och ersättningen per arbetstimme har beräknats efter i orten gällande arbetslön. Dessutom har jordbrukaren tillerkänts ersättning för arbetet med driftens ledning beräknat efter vad det skulle kostat att anställa lejd driftsledare. Den större jordbrukare, som själv handhaft ledningen av driften, har alltså tillgodoräknats vanlig inspektors- eller förvaltarelön. Den mindre jordbrukaren, som både handhaft driftsledningen och utfört kroppsarbete, har tillerkänts en årslön, som svarar emot vad som måst betalas lejd arbetskraft för samma prestationer. En i det mindre lantbruket anställd person, som både utför kroppsarbete och svarar för driftens ledning, erhåller något högre avlöning än en vanlig jordbruksarbetare. Den del, varmed hela avlöningen överskjuter värdet av kroppsarbetet, kan anses som ersättning för driftsledningen, och det är en efter dessa grunder beräknad driftsledarelön, som tillgodoräknats de mindre jordbrukarna.

Storleken av familjens arbetslön i medeltal pr egendom i de olika storleksgrupperna framgår av nedanstående sammanställning.

Arbetslönen till jordbrukarna i grupp A växlar mellan i medeltal 3,142 kr. i Svs-området och 2,258 kr. i Srp-området. Årslönen för fast anställda jordbruksarbetare har enligt Socialstyrelsens arbetslönestatistik under tjänsteåret 1919—1920 uppgått till 2,000 å 2,200 kr. Ifrågavarande jordbrukare ha sålunda i medeltal tillgodoräknats en årsavlöning, som med 10 till 50 % överstiger vanlig arbetarelön. Det är att märka att som arbetstimmar i jordbruket endast räknats direkt kroppsarbete, under det att driftsledarelönen blir ersättning för den tid, som av ägaren använts för driftens planläggning och övervakande, affärsresor och dyl. Driftsledarelönen är pr egendom störst i Svs-området, vilket sammanhänger med större medelstorlek å egendomarna i detta område och intensivare drift. Ifrågavarande lantmän ha i regel åtnjutit

Tabell 11. Beräknad årslön i medeltal pr jordbrukarefamilj.

Produktionsområde:	Svs-	Srp-	MS-	ÖN-
<i>Grupp A. mindre jordbruk.</i>				
Jordbrukaren själv:				
Utförda manstimmar	1,727	1,512	2,040	2,785
Ersättning härför	1,228 kr.	1,059 kr.	1,530 kr.	2,192 kr.
Driftsledarelön	1,914 >	1,199 >	1,160 >	536 >
S:a arbetslön	3,142 kr.	2,258 kr.	2,690 kr.	2,728 kr.
Övriga familjemedlemmar:				
Reducerade manstimmar	1,610	1,350	1,620	2,150
Ersättning härför	1,143 kr.	945 kr.	1,205 kr.	1,612 kr.
S:a arbetslön till familjen	4,285 kr.	3,203 kr.	3,895 kr.	4,340 kr.
<i>Grupp B, större jordbruk.</i>				
S:a arbetslön = driftsledning	6,498	4,890	5,079	—

fackutbildning vid lantmannaskola eller dylik läroanstalt och böra kunna pretendera på en högre arbetslön.

Av övriga familjemedlemmar utförda arbetstimmar i jordbruket har i tabell 11 angivits i reducerade manstimmar, varvid arbete av kvinnor och minderåriga omräknats till manstimmar efter timlönens storlek. Familjens samlade arbetslön växlar mellan 3,203 kr. i Srp- och 4,340 kr. i ÖN-området.

Arbetslönen till jordbrukarna i grupp B består huvudsakligen av driftsledarelön och är högst i Svs-området med i medeltal 6,498 kr. och lägst i Srp-området med 4,890 kr. pr egendom.

Kostnaden för i lantushållningen utfört arbete har i medeltal pr manstimme utgjort

i Svs-området	71,1 öre
» Srp- »	62,4 »
» MS- »	74,4 »
» ÖN- »	75,6 »

På de olika egendomarna har dock arbetslönen varierat ganska avsevärt kring dessa medeltal. Huvudparten av arbetet har likviderats efter tidlön. Av s:a kostnader för i *växtodlingen* utfört arbete kommer på ackordslön

i Svs-området	35,8 %
» Srp- »	16,2 »
» MS- »	8,9 »
» ÖN- »	0,1 »

Tabell 12. Arbetsförbrukning i reducerade manstimmar per hektar.

Produktionsområde:	Svs-		Srp-		MS-		ÖN-	
	Pr ha	I %	Pr ha	I %	Pr ha	I %	Pr ha	I %
Direkt för växtodlingen	231,3	52,6	163,8	53,1	145,3	45,0	205,7	36,8
Gödseltransporter	11,4	2,6	6,7	2,2	10,6	3,3	25,6	4,6
S:a	242,7	55,2	170,5	55,5	155,9	48,3	231,3	41,4
Hästarna	41,7	9,5	28,8	9,3	40,1	12,4	48,4	8,6
Ladugården	84,1	19,1	64,3	20,8	72,6	22,5	108,0	19,3
Övriga husdjur	12,8	2,9	12,4	4,0	6,0	1,9	15,2	2,7
S:a	138,6	31,5	105,5	34,1	118,7	36,8	171,6	30,6
Byggnader	12,5	2,9	9,2	3,0	12,9	4,0	46,4	8,3
Grundförbättringar	9,2	2,1	4,4	1,4	3,9	1,2	48,4	8,6
Döda inventarier	13,4	3,0	5,7	1,8	15,6	4,8	21,1	3,8
Allm. omkostnader	23,4	5,3	13,3	4,4	15,8	4,9	40,5	7,3
S:a	58,5	13,5	32,6	10,6	48,2	14,9	156,4	28,0
S:a för lantushållningen	439,8	100,0	308,6	100,0	322,8	100,0	559,3	100,0
Relativa tal	100		70		73		127	
Övrigt arbete	43,8	10,0	38,4	12,4	94,3	29,2	152,1	27,2
S:a	483,6	110,0	347,0	112,4	417,1	129,2	711,4	127,2
Relativa tal	100		72		86		147	

Det är särskilt vid rotfruktsodlingen i södra Sverige som ackordsavlönning i större utsträckning förekommer.

Arbetskostnadernas fördelning. Kostnaderna för allt efter tidlön utfört kroppsarbete ha fördelats mellan de olika driftsgrenarna med ledning av de förut omnämnda dag för dag förda detaljerade arbetsrapporterna. Kostnaderna för ackordsarbete ha direkt påförts de driftsgrenar, för vilka arbetet utförts. I tabellerna 12 och 13 lämnas en översikt över arbetskraftens distribuering på de olika driftsgrenarna. Siffrorna i tabell 12 äro vägda medeltal för samtliga kontrollerade egendomar i de olika produktionsområdena. Ackordsarbete och hjonarbete har därvid omräknats i manstimmar efter kostnaden.

Den arbetsintensivaste driften, d. v. s. den största arbetsförbrukningen pr hektar, uppvisar ÖN-området, närmast kommer Svs- och sist Srp-området. Arbetsförbrukningen i reducerade manstimmar pr ha jordbruksjord för den egentliga lantushållningen utgör i Svs-området 439,8, i Srp- 308,6, MS- 322,8 och i ÖN-området 559,3 tim. Sätta vi arbetsförbrukningen i Svs-området = 100, bli motsvarande tal i de övriga om-

rådena resp. 70, 73 och 127. Lanthushållningens arbetsstyrka har dessutom utfört arbete för övriga huvudgrenar av hushållningen, i tabellen här ovan betecknat »Övrigt arbete». Det är alltså arbete för körförtjänster, skog, eventuell annan affärsverksamhet, hushåll och privat, som inräknats under denna rubrik. Övrigt arbete har spelat störst roll i MS- och ÖN-området, där antalet arbetstimmar under denna rubrik uppgår till resp. 29,2 och 27,2 % av direkt för lanthushållningen använda arbetstimmar. Ersättning för »övrigt arbete» har gottskrivits lanthushållning efter självkostnaden (för körförtjänster efter inkomsten för körningar) och ingår sålunda i lanthushållningens bruttoavkastningsvärde (jmf sid. 17).

Det är av ett visst intresse att jämföra arbetsförbrukningen i de olika områdena med bruttoavkastningsvärdet. Per 100 kr bruttoavkastning kommer följande antal reducerade manstimmar.

Svs-området	42
Srp- >	52
MS- >	57
ÖN- >	79.

I förhållande till det uppnådda bruttoavkastningsvärdet är arbetsförbrukningen sålunda lägst i Svs-området och högst, omkring 90 % högre, i ÖN-området. Den både absolut och relativt höga arbetsförbrukningen i ÖN-området är särskilt anmärkningsvärd. På dessa jordbruk, där vallodling är dominerande, användes sålunda i medeltal 27 % flera manstimmar per ha för lanthushållningen i dess helhet än i det intensiva brödsädes- och sockerbetsodlande sydsvenska jordbruket. Det är emellertid att märka, att jordbruken i ÖN-området äro övervägande småbruk med en areal ofta understigande 10 ha samt att husdjursstocken i förhållande till arealen är mycket stor vid dessa jordbruk. I de övriga områdena äro storbruken dominerande. Även i jämförelse med de mindre jordbruken i södra Sverige äro de norrländska jordbrukens stora arbetsförbrukning emellertid synnerligen anmärkningsvärd.

Av allt direkt för lanthushållningen utfört arbete kommer enligt tabell 12 i de sydsvenska områdena omkring 55 %, i MS- 48 % och i ÖN-området 41 % på växtodlingen. För husdjurskötseln har använts 30 à 35 % av hela arbetsförbrukningen och för underhåll av byggnader, grundförbättringar, döda inventarier och allmänna omkostnader (väglagning och dyl.) — alltså för icke direkt produktivt ändamål — tillsammans 10 à 15 % utom i Norrland, där arbetet under denna rubrik uppgår till 28 % av allt i lanthushållningen utfört arbete.

I tabell 13 ha vi lämnat en översikt över arbetsförbrukningen för de olika odlingarna såväl i reducerade manstimmar pr hektar som i förhållande till skörden. Siffrorna äro medeltal pr egendom.

Tabell 13. Arbetsförbrukning för olika odlingar i red. manstimmar pr ha och skördeenh. t.

	P r h e k t a r				P r d t. s k ö r d			
	Svs-	Srp-	MS-	ÖN-	Svs-	Srp-	MS-	ÖN-
Vete	207	226	268	—	7,0	9,7	13,8	—
Råg	243	213	289	579	9,8	11,6	16,9	39,9
Vårstråsäd	142	179	199	451	5,8	8,8	10,1	26,1
Trindsäd	226	195	210	—	12,9	15,2	12,9	—
Potatis ¹	480	457	—	828	3,4	3,0	—	5,0
Sockerbeter	836	949	935	—	3,1	3,9	4,1	—
					Pr 100 fe. skörd			
Foderrotfrukter	598	628	685	792	11,3	15,2	18,2	20,5
Vall	76	74	88	143	3,3	3,4	4,9	8,5
Grönfoder	77	72	152	293	4,2	6,0	8,0	19,5
Äng och betesmark	15	32	13	97	0,6	1,4	0,7	6,6
					Pr 100 skördeenheter			
Hela växtodlingen	243	171	156	231	7,4	7,4	7,7	13,3

Vid fördelningen av arbetskostnaderna mellan de olika odlingarna har allt arbete med sådd och tillberedning härför, skötsel under växttiden, skörd, inbärgning, tröskning och transport av skördad gröda förts direkt på ifrågavarande odlingar. Vid helträda har $\frac{1}{2}$ å $\frac{2}{3}$ av arbetskostnaderna för denna förts direkt på efterföljande gröda. Resten av trädarbetet jämte all höstplöjning och annat höstbruk har förts till ett »gemensamma bearbetningskonto» och fördelats lika pr hektar å den beväxta arealen, varvid dock vallarealen med endast 25 å 50 % — beroende på vallens varaktighet — fått deltaga i delningen av dessa gemensamma bearbetningar.

Av tabell 13 framgår, att arbetsförbrukningen pr hektar för så gott som samtliga odlingar är lägst vid de sydsvenska egendomarna. MS-området kan i regel uppvisa 10 å 50 % högre timantal pr hektar och ÖN-området ofta dubbelt så högt som i Sydsverige; för råg och vårstråsäd t. o. m. mer än dubbelt. Ännu större blir emellertid skillnaden för de olika områdena i arbetsförbrukning pr skördad enhet. För produktion av 1 dt råg har sålunda i Srp-området använts nära 20 %, i MS-området 70 % och i ÖN-området 300 % flera arbetstimmar än i Svs-området. Ungefär liknande är förhållandet beträffande antalet förbrukade manstimmar per dt vårstråsäd.

¹ Siffrorna för potatisodling avse endast de egendom, där potatisodling i nämnvärd omfattning bedrivits till avsalu.

Tabell 14. Driftsledningskostnader pr hektar.

Produktionsområde:	Svs-	Srp-	MS-	ÖN-
	kr.	kr.	kr.	kr.
Veteodling	50	36	41	—
Rågodling	51	37	44	52
Vårstråsäd	38	31	34	43
Trindsäd	45	33	33	—
Potatis	60	55	—	59
Sockerbeter	90	77	52	—
Foderrotfrukter	74	64	70	73
Vall	31	22	23	22
Grönfoder	37	25	30	37
Äng och betesmark	23	23	16	15
Hela lantushållningen	60	44	39	50
D:o i % av summa arbetskostnader	14,6 %	16,9 %	10,9 %	8,5 %

Den betydligt större arbetsförbrukningen per dt skörd i det mellan-svenska och norrländska jordbruket i jämförelse med det sydsvenska sammanhänger såväl med den större arbetsförbrukningen pr hektar som de lägre hektarskördarna i de förra områdena. Att antalet arbetstimmar är högre pr hektar beror återigen, åtminstone i avsevärd utsträckning, på ogynnsammare terrängförhållanden, mera söndersplittrade och ofta även mera avlägset från byggnaderna belägna fält, samt besvärligare bärgningsförhållanden vid skörden (skogsbygderna) och kortare vegetationsperiod. Av sistnämnda anledning måste sålunda vid höstsädesodling helträda förekomma i större utsträckning än i Sydsverige. Ofta sammanhänger väl den högre arbetsförbrukningen även med mindre effektiva arbetsmetoder: handarbete är icke i samma utsträckning ersatt av maskinkraft som i det sydsvenska jordbruket, körkarlen utnyttjas sämre, ackordsavlöning användes mindre, arbetsresultatet pr timme är lägre o. s. v.

Den högre arbetsförbrukningen pr hektar grönfoder i MS- och ÖN-områdena samt pr hektar äng i det senare området (jämför tabell 13) sammanhänger speciellt med att en avsevärd del av skörden från ifrågasvarande odlingar torkats till hö i dessa områden, under det att skörden däremot i huvudsak direkt avbetats i södra Sverige. Särskilt i ÖN-området med dess ofta avlägset belägna ängsmarker och stora arbetsbehov både vid slåtter och hemtransport av skörden, måste naturligtvis arbetsförbrukningen såväl pr ha som skördad enhet bli högst betydande.

På de enskilda egendomarna har arbetsförbrukningen avsevärt varierat kring de här angivna medeltalen för de olika odlingarna. Vi hänvisa i detta hänseende till i huvudtabellerna införda uppgifter för varje egendom.

Driftsledningskostnaderna ha fördelats mellan produktionskontona — djur och växtodlingskonton — i förhållande till antalet av dessa förbrukade mans- och dragaretimmar, dock så att hälften av på växtodlingen kommande driftsledarelön fördelats lika pr hektar oberoende av arbetsförbrukningens storlek. Storleken av driftsledningskostnaderna såväl för lantushållningen i dess helhet som för de olika odlingarna framgår av tabell 14.

Dragarearbete.

Å varje egendom har självkostnadspriset för dragarnas arbete fastställt, varefter kostnaderna för detta arbete fördelats mellan de konton, som använt dragarna, i förhållande till antalet förbrukade arbetstimmar och självkostnadspriset i medeltal pr timme. Härvid har emellertid hänsyn tagits till den variation i kostnaderna pr dragaretimme, som sammanhänger med att dragarna olika hårt ansträngas under årets olika perioder. Under de månader, då antalet använda dragaretimmar avsevärt överskridit medelbehovet, har sålunda medelpriset pr dragaretimme räknats högre än under mindre arbetsbråda perioder.

Årskostnad pr arbetshäst. Tabell 15 upptager en sammanställning av kostnaden pr år och arbetshäst i medeltal för egendomarna i de olika produktionsområdena.

De olika kostnadsposterna hava sammanförts under rubrikerna: arbetslöner, utfodring, övriga kostnader och ränteanspråk. Den största posten är utfodringskostnaderna, vilka växla mellan i medeltal 647 kr. pr häst i ÖN-området och 980 kr. i Svs-området. Utfodrad spannmål och annat kraftfoder har värderats efter marknadspriset å egendomen, hemmaodlat grovfoder efter uppskattat produktionskostnadspris dock ej lägre än det pris, vartill samma grovfoderslag kunnat realiseras genom förädling i ladugården.

En mycket stor kostnadspost är även rekryteringskostnaderna, d. v. s. amorteringen av hästkapalet. Denna post utgör i de olika områdena resp. 9,3, 13,8, 11,3 och 6,3 % av hästarnas värde vid bokföringsårets början. Det är att märka att de nedskrivningar av hästarnas värde, som förorsakats av fallande konjunkturer, ej ingå i rekryteringskostnaderna, utan hava dylika nedskrivningar förts direkt på kapitalkonto och belasta sålunda ej årets drift.

Tabell 15. Årskostnad per arbetshäst, kr.

Produktionsområde:	Svs-		Srp-		MS-		ÖN-	
<i>Arbetslöner:</i>								
Skötsel	183		159		271		230	
Driftsledning	31	214	30	189	38	309	27	257
<i>Utfodring:</i>								
Kraftfoder	696		571		449		164	
Grovfoder	284	980	292	863	375	824	483	647
<i>Övriga kostnader:</i>								
Rekrytering	154		270		203		111	
Div. kontanta utg. (veterinär, skoning o. s. v.)	56		54		41		26	
Försäkringar	25		15		8		3	
Döda inventarier	30		32		37		20	
Byggnader	77		61		76		59	
Allm. omkostnader	33	375	16	448	35	400	30	249
<i>Ränteanspråk:</i>								
Djurkapital à 6 %	99		117		106		106	
Förrådskapital à 7 %	25	124	15	132	22	128	17	123
Summa kronor		1,693		1,632		1,661		1,276
<i>Avgår:</i>								
Produc. djurvärde	20		11		6		37	
Diverse inkomster	4		—		—		1	
Gödsel	97	121	101	112	92	98	91	129
Nettokostnad för arbete		1,572		1,520		1,563		1,147
Arbetsstimmar per häst och år		1,843		1,854		2,054		1,470
Nettokostnad per arbetstimme, öre		85,3		82,0		76,1		78,0
<i>Hästarnas utfodring:</i>	Fe	I %	Fe	I %	Fe	I %	Fe	I %
Kraftfoder	1,967	59,6	1,611	50,8	1,242	43,9	408	17,4
Hö	479	14,5	556	17,5	952	33,6	1,587	67,5
Halm	444	13,5	420	13,3	315	11,1	66	2,8
Rotfrukter	172	5,2	188	5,9	18	0,7	1	—
Grönfoder	67	2,1	100	3,1	89	3,1	—	—
Bete	169	5,1	297	9,4	215	7,6	288	12,3
Summa	3,298	100,0	3,172	100,0	2,831	100,0	2,350	100,0
Medelpris per fe.:		öre		öre		öre		öre
Kraftfoder		35,4		35,5		36,2		40,2
Grovfoder		21,4		18,7		23,6		24,9

Efter avdrag för producerat djurvärde och gödsel utgör nettokostnaden pr år och arbetshäst i Svs-området 1,572 kr., i Srp- 1,520 kr., i MS- 1,563 kr. och i ÖN-området 1,147 kr. Antalet redovisade arbetstimmar pr häst uppgår i de olika områdena till resp. 1,843, 1,854, 2,054 och 1,470 pr år. Nettokostnaden pr arbetstimme blir i medeltal resp. 85,3, 82,0, 76,1 och 78,0 öre. Kostnaden pr dragaretimme är alltså störst vid de sydsvenska egendomarna. Årskostnaden pr häst är ungefär densamma vid dessa egendomar som de mellansvenska, men antalet arbetstimmar pr häst är lägre, varav följer högre nettokostnad pr timme. Det lägre antalet arbetstimmar pr häst vid de sydsvenska egendomarna sammanhänger delvis med att dessa egendomar saknat tillfälle till skogskörslor och därför utnyttjat hästarna sämre under vinterhalvåret.

Kostnaderna pr dragaretimme på de enskilda egendomarna variera avsevärt kring de ovan anförda medeltalen. I allmänhet är kostnaden störst vid de mindre egendomarna, vilket framförallt sammanhänger med att dragarestyrkan i förhållande till arealen är större vid dessa. Antalet effektiva arbetstimmar pr häst blir därför lägre än å de större egendomarna och kostnaden pr timme högre. Såsom illustration anför vi följande medeltal för mindre och större jordbruk i Svs- och MS-områdena.

	<i>Svs-området</i>		<i>MS-området</i>	
	Grupp A.	Grupp B.	Grupp A.	Grupp B.
Antal arbetstimmar pr häst	1,670	1,955	1,578	2,095
Nettokostnad pr hästtimme	90,8 öre	82,6 öre	85,2 öre	75,0 öre

Jämför även det låga antalet arbetstimmar pr arbetshäst i ÖN-området, där de undersökta egendomarna nästan uteslutande äro småbruk.

Vid ett fåtal egendomar ha även oxar använts som dragare. Användning av traktor har likaledes förekommit vid några få egendomar. Traktorkostnaderna utgöra i Svs-området 2,0 %, i Srp- 0,4 % och i MS-området 2,7 % av samtliga dragarekostnader, och spela sålunda under detta bokföringsår en mycket underordnad roll för de undersökta egendomarna.

Dragarearbetets användning. I tabellerna 16 och 17 ha vi sammanställt de olika driftsgrenarnas förbrukning av dragaretimmar. Ox- och traktorarbete har därvid reducerats till hästtimmar efter kostnaden.

Av tabell 16 framgår, att antalet för den egentliga lantushållningen använda hästtimmar pr hektar är störst i Svs-området. I Srp-området har dragarebehovet pr ha varit endast 71 % och i de båda övriga områdena 68 % av Svs-områdets. MS- och ÖN-områdena använda däremot så mycket mera dragare för övrigt arbete (skogskörslor och körförtjänster). På 100 dragaretimmar i lantushållningen kommer i ÖN-området icke mindre än 37,4 timmar på dylikt övrigt arbete.

Tabell 16. Arbetsförbrukning i hästtimmar pr ha.

Produktionsområde:	Svs-		Srp-		MS-		ÖN-	
	Pr ha	I %	Pr ha	I %	Pr ha	I %	Pr ha	I %
Växtodlingen	161,6	78,5	112,9	76,3	101,5	72,9	91,0	65,4
Gödseltransport	14,6	7,1	9,1	6,2	11,1	7,9	17,6	12,3
S:a	176,2	85,6	122,0	82,5	112,6	80,8	108,6	78,0
Hästar	0,9	0,4	0,2	0,1	0,9	0,6	0,2	0,1
Ladugården	10,0	4,9	7,4	5,1	11,3	8,1	6,0	4,2
Övriga husdjur	0,5	0,2	1,1	0,7	0,5	0,4	0,7	0,5
S:a	11,4	5,5	8,7	5,9	12,7	9,1	6,9	4,8
Byggnader	3,6	1,8	3,6	2,4	3,2	2,3	6,5	4,7
Grundförbättring	1,0	0,5	4,7	3,2	1,0	0,7	5,8	4,2
Döda inventarier	0,4	0,2	0,2	0,1	0,3	0,2	1,0	0,7
Allm. omkostnader	13,2	6,4	8,6	5,9	9,5	6,9	10,6	7,6
S:a	18,2	8,9	17,1	11,6	14,0	10,1	23,9	17,2
<i>S:a för lantushållningen . .</i>	205,8	100	147,8	100	139,3	100	139,4	100
Relativa tal	100		71		68		68	
Övrigt arbete	15,2	7,4	22,0	14,9	33,3	23,9	52,1	37,4
S:a hästtimmar	221,0		169,8		172,6		191,5	
Relativa tal	100		77		78		87	

Tabell 17. Hästtimmar för olika odlingar pr ha och skördeenh.

	Pr hektar				Pr dt skörd			
	Svs-	Srp-	MS-	ÖN-	Svs-	Srp-	MS-	ÖN-
Vete	222	192	230	—	7,5	8,2	11,8	—
Råg	222	160	236	286	8,9	8,7	13,8	19,7
Vårstråsäd :	121	122	145	194	5,0	6,0	7,4	11,2
Trindsäd	123	107	140	—	7,0	8,4	8,6	—
Potatis	288	295	—	264	2,0	2,0	—	1,6
Sockerbeter	316	325	200	—	1,2	1,4	0,9	—
					Per 100 fe.			
Foderrotfrukter	298	319	350	281	5,6	7,7	9,3	7,3
Vall	74	53	57	64	3,2	2,5	3,0	3,8
Grönfoder	122	86	133	168	6,6	7,2	7,0	11,2
Äng och betesmark	12	17	2	18	0,5	0,7	0,1	1,2
Hela växtodlingen	176	122	113	109	5,4	5,2	5,6	6,3

Omkring 80 % av allt dragarearbete för lantushållningen är utfört för växtodlingen. På husdjursskötseln kommer 5 å 9 % och för byggnader, grundförbättringar o. s. v. 9 å 17 %. En väsentlig del av dragarearbetet under rubriken allmänna omkostnader kommer på lagning av allmänna och enskilda vägar.

I tabell 17 ha vi slutligen sammanställt antalet förbrukade dragaretimmar för de olika odlingarna, dels pr ha och dels pr skördad enhet.

Av denna tabell framgår, att antalet dragaretimmar pr ha i allmänhet är lägst vid de sydsvenska egendomarna och störst vid de norrländska. Skillnaden i detta hänseende mellan de olika områdena är dock avsevärt mindre än beträffande förbrukningen av mänsklig arbetskraft. Antalet hästtimmar per skördad enhet ökas i regel även ju längre norrut vi komma. Pr dt råg och vårsädeskärna förbruka sålunda de mellansvenska egendomarna omkring 50 % och de norrländska över 100 % flera dragaretimmar än egendomarna i Svs-området.

Gödselkostnader.

Konstgödsel. För 1919 års växtodling förbrukad konstgödsel framgår av tabell 18, som anger dels den genomsnittliga tillförseln av växt-näringsämnen i konstgödsel dels den sammanlagda kostnaden för denna i medeltal pr ha.

Tabell 18. Konstgödsel förbrukning i medeltal pr ha.

Produktionsområde:	Svs-	Srp-	MS-	ÖN-
Kväve, kg.	11,4	7,2	2,1	1,7
Fosforsyra, >	9,7	10,3	7,2	7,0
Kali, >	8,6	14,2	3,4	3,8
Summa konstgödsel, kr.	75,—	62,—	25,—	29,—
> kalk, >	2,—	4,—	6,—	2,—

Priset på den konstgödsel, som användes för 1919 års odling, var särdeles högt. Marknadpriset pr dt. chilesalpeter var sålunda på våren 1919 ej mindre än 65 kr. och sjönk först fram i maj månad till 55 kr. pr dt. Superfosfaten kostade 1918 på hösten 33 kr. och 1919 på våren 43,40 kr. pr dt. För 40-% kali var priset 1919 på våren 26,80 kr. pr dt. Härtill kom frakt- och i vissa fall säckkostnader. Tillgången på flera slag av konstgödsel var även särdeles knapp, så att ransonering var genomförd i viss omfattning.

De använda konstgödselkvantiteterna enl. tabell 18 äro ej heller särdeles stora. De torde dock avsevärt överskrida det svenska lantbrukets genomsnittliga förbrukning av konstgödsel samma år. Till jämförelse må nämnas, att enligt av statens krigsberedskapskommission utförda beräkningar¹ uppskattades förbrukningen av växtnäringsämnen i konstgödsel för hela landet under 1912—1913 till i medeltal pr hektar åker: 1,7 kg. kväve, 8,8 kg. fosforsyra och 5,5 kg. kali, siffror som ligga avsevärt under medelförbrukningen på de undersökta egendomarna under 1919.

Kreatursgödsel. Så snart särskilda produktionskostnadsberäkningar skola uppgöras för husdjursskötseln och de olika slagen av växtodling måste hänsyn tagas till kreatursgödselns värde. Kreatursgödseln saknar emellertid i regel direkt marknadsvärde och är dessutom till sammansättning och bruksvärde av mycket växlande beskaffenhet, varför det är förenat med avsevärda svårigheter att rätt uppskatta dess värde vid bokföringen.

Vid ifrågavarande undersökning har för varje egendom på grundval av de till husdjuren utfodrade foderkvantiteterna och fodermedlens innehåll av kväve, fosforsyra och kali en beräkning utförts över mängden växtnäringsämnen i den under året producerade kreatursgödseln. Härvid har avdrag gjorts för näringsämnesförluster vid produktionen — i mjölk, tillväxt, vid hästarnas arbete o. s. v. — samt vid gödselns lagring. Förlusterna vid lagringen ha individuellt uppskattats med hänsyn till gödselvårdens beskaffenhet på de olika egendomarna, och hava vid medelgod gödselvård beräknats utgöra 25 % av växtnäringsämnesinnehållet i den färska spillningen.

Den på fältet utförda kreatursgödseln har därefter värderats i förhållande till dess värde jämfört med konstgödsel. Den grundläggande principen har härvid varit, att kreatursgödseln bör åsättas så högt värde, som den konstgödsel kostar, vilken erfordras för att åstadkomma samma skördeökning som den angivna mängden kreatursgödsel. Med stöd av mångåriga och ännu pågående försök över kreatursgödselns och konstgödselns relativa värde vid de danska försöksstationerna på Askov och Aarslev² ha växtnäringsämnena i kreatursgödseln i medeltal åsatts ett värde av $\frac{2}{3}$ av marknadsvärdet å motsvarande näringsämnen i konstgödsel. Detta värde å kreatursgödseln inkluderar då även den speciella effekt, som denna gödsel utövar på grund av sin bakteriologiska och fysikaliska inverkan. Där förhållandena ansetts särskilt motivera det, ha dock mindre justeringar uppåt och nedåt från det nämnda medelvärdet företagits.

¹ Folknärningen vid krig, sid. 67 ff.

² Jmfr Tidsskrift för Planteavl, 27 Bind 1920, och 71 Beretning fra Statens Forsøgs-virksomhed i Plantekultur, 1913.

För att underlätta bokföringen av kreatursgödselns värde ha de olika växtnäringsämnen omräknats till *gödselvärdeenheter* efter det relativa priset på dessa ämnen i konstgödsel. Härvid har priset på 1 kg. salpeterkväve tagits som enhet och till 1 gödselvärdeenhet har räknats 1 kg. kväve, 2 kg. fosforsyra eller 4 kg. kali. Priset på 1 kg. salpeterkväve i konstgödsel (utförd på fältet) har under bokföringsåret uppgått till omkring 3,30 kr., och har 1 gödselvärdeenhet i kreatursgödsel värderats till $\frac{2}{3}$ av $3,30 = 2,20$ kr.

Från det enligt dessa grunder uppskattade värdet av kreatursgödseln på fältet har avdrag gjorts för kostnader för strömmaterial (torvströ) samt för arbetet med gödselns vård, transport och spridning, varefter saldot krediterats de olika djurkontona i förhållande till mängden växtnäringsämnen i spillningen efter varje djurslag.

För varje egendom har upplagts ett kreatursgödselns konto, som alltså krediterats för gödselns värde på fältet och debiterats för strö, arbetslöner och dragarearbete för gödseltransport, varefter saldot gottskrivits kreaturen. Ett sammandrag av detta gödselkonto återfinnes i tabell 19.

Av denna tabell framgår, att det på ovan angivet sätt beräknade värdet av kreatursgödseln uppgår till 108 kr. pr ha i Svs-området, 85 kr. i Srp-, 75 kr. i MS- och 106 kr. i ÖN-området. Härav kommer emellertid resp. 26,7 %, 19,8 %, 31,0 % och 34,1 % på strö- och transportkostnader, varför det värde, som gottskrivits kreaturskontona, blir resp. 79, 68, 52 och 70 kr. pr ha i de olika områdena.

Tabell 19. Sammandrag av kreatursgödselns konto.

Produktionsområde	Svs-		Srp-		MS-		ÖN-	
	Kr. pr ha	I %	Kr. pr ha	I %	Kr. pr ha	I %	Kr. pr ha	I %
<i>Debet:</i>								
Strömmaterial	9,60	8,9	5,20	6,1	6,70	8,9	3,40	3,3
Arbetslöner	8,10	7,5	4,20	4,9	8,20	10,7	19,20	18,1
Dragarearbete	11,10	10,3	7,50	8,8	8,50	11,4	13,50	12,7
Kreaturen: saldot	79,20	73,3	68,10	80,2	51,60	69,0	69,90	65,9
Summa	108,—	100,0	85,—	100,0	75,—	100,0	106,—	100,0
<i>Kredit:</i>								
Övriga grenar av hushållningen	1	—	—	—	3	—	2	—
Lanthushållningen	107	—	85	—	72	—	104	—
Summa	108	—	85	—	75	—	106	—

Utgå vi från att medelgod kreaturgödsel pr ton innehåller 4,0 kg. kväve, 2,0 kg. fosforsyra och 5,5 kg. kali, blir värdet av 1 ton dylik gödsel enligt ovanstående 14 kr. på fältet och 9,60 å 12,00 kr. i gödselstaden. Dessa värden böra ses i sammanhang med årets höga priser på konstgödsel.

Enligt samma grunder kan den pr hektar producerade kreaturgödselmängden uppskattas till:

i Svs-området 7,7 ton

Srp-	»	6,1	»
MS-	»	5,4	»
ÖN-	»	7,6	»

En fullt exakt värdering av kreaturgödseln kan säkerligen icke genomföras och de vid undersökningen använda värdena kunna naturligtvis ej heller göra anspråk på att vara absolut riktiga. Det är därför av stort intresse att undersöka, huru en viss avvikelse från de använda värdena å kreaturgödseln inverkar på de beräknade produktionskostnaderna av å ena sidan husdjursskötselns och å andra sidan växtodlingens produkter.

Kreaturgödsels värde pr mjölkko har i Svs-området i medeltal upptagits till 119 kr. Samtidigt har mjölkavkastningen pr ko i medeltal uppgått till 3,343 kg. En feluppskattning av kreaturgödsels värde med 10 % skulle alltså direkt påverka den beräknade produktionskostnaden pr kg. mjölk med 0,356 öre. Då emellertid huvudparten av de för mjölkorna använda fodermedlen producerats å egendomen, kommer en för hög eller låg uppskattning av kreaturgödsels värde även att öka resp. minska produktionskostnaderna å dessa. När nu, såsom vid föreliggande undersökning, mjölkproduktionen debiteras de hemmaodlade fodermedlen till produktionskostnadspris, blir följden alltså den att en eventuellt för hög eller för låg värdering av kreaturgödseln å mjölkornas konto i det närmaste kommer att utjämnas genom motsvarande för höga eller för låga produktionskostnader å fodret. Även vid 10 å 20 % feluppskattning av kreaturgödsels värde vid mjölkproduktionen blir felet så ringa, att det knappast inverkar på det beräknade produktionskostnadspriset pr kg. mjölk med mer än några hundrededels öre och sålunda saknar praktisk betydelse.

Huru inverkar då en viss feluppskattning av kreaturgödsels värde på produktionskostnaderna för t. ex. brödsåd?

I de gödselkostnader, som debiterats veteodlingen i Svs-området, ingår kreaturgödsel till ett värde av 125 kr. pr ha. Veteskörden har samtidigt uppgått till 2,970 kg. pr hektar. En felvärdering av kreaturgödseln med 10 %, alla andra förhållanden lika, skulle alltså påverka den beräknade produktionskostnaden pr kg. vetekärna med $12,50 : 2,970 = 0,42$ öre pr kg. Även i detta fall se vi sålunda att en icke allt för betydande felvärdering av kreaturgödseln utövar ett ganska ringa inflytande på produktionskostnads-kalkylens slutresultat.

Gödselkostnadernas fördelning mellan de olika odlingarna. Kreaturgödseln såväl som flertalet konstgödselmedel utöva en betydande efterverkan. Kostnaderna för den gödsel, som tillförts en viss odling, kunna därför icke rättvisligen helt påföras samma odling utan kostnaderna måste fördelas mellan de olika odlingarna i cirkulationen.

Den riktigaste principen för denna fördelning torde vara att utgå från den skördestegring, som genom gödslingen åstadkommits, samt fördela gödselkostnaderna i förhållande till den mängd växtnäringssämnen som med skördeökningen bortförts. Ju högre skörd, ju mera en viss gröda bortför från jorden, desto större andel bör grödan bära av de för cirkulationen gemensamma gödslingskostnaderna, och tvärtom.

Denna princip har även följts vid föreliggande undersökning. Först har mängden av med skörden bortförda växtnäringssämnen beräknats för varje odling. Därefter har den antagliga skörden utan gödsling uppskattats, varefter genom subtraktion mängden i skördeökningen bortförda växtnäringssämnen bestämts.

Såsom underlag för uppskattning av skördens storlek utan gödsling har använts tillgängliga försöksresultat över olika jordslags avkastningsförmåga, sedan jorden en längre tid ej erhållit någon gödsling.¹

Såsom grundnorm har räknats med följande avkastning från ogödslad jord:

	Mager jord	Medelgod jord	Mycket bördig jord
Stråsäd, kärnskörd	6 dt	9 dt	12 dt
Trindsäd, >	5 >	7 >	10 >
Rotfrukter, rötter	100 >	130 >	160 >

Dessa tal ha emellertid ej schablonmässigt följts utan för varje egendom hava de justeringar företagits, som på grund av föreliggande förhållanden ansetts påkallade. För baljväxtgrödor har 50 å 100 % av skördens kväveinnehåll antagits vara upptaget ur luften.

Det är otvivelaktigt att man vid uppskattningen av skörden å ogödslad jord och därmed skördeökningens storlek måste räkna med en viss, ej så obetydlig felmarginal. Det är därför av betydelse att få utrönt, huru mycket en viss feluppskattning i nämnda hänseende inverkar på produktionskostnads-kalkylens slutresultat.

För att belysa denna fråga skola vi uppställa följande exempel. Å en egendom odlas 20 hektar vete, 30 ha havre, 30 ha vall och 20 ha kålrötter. Den sammanlagda gödselkostnaden utgör 150 kr. pr ha. Vetet ger en skörd av 30 dt kärna och 50 dt halm. Skörden av vete å ogödslad jord uppskattas till 12 dt, skördeökningen alltså till 18 dt. Vid en efter samma principer företagen uppskattning av skördeökningen för övriga grödor erhålles följande fördelning av gödselkostnaderna:

20 ha vete	2,865 kr. = 143,25 kr. pr ha och 4,77 kr. pr dt
80 > övriga odlingar . . .	12,135 >
	Summa 15,000 kr.

¹ Jmfr: 71. Beretning fra Statens Forsøksvirksomhed i Plantekultur; samt *J. H. Gilbert*: Agricultural Investigations at Rothamsted. I den förra berättelsen refereras 14 års försök utan gödsling vid Askov, i den senare 50 års försök vid Rothamsted.

Hade skörden av vete utan gödsling uppskattats till 16 dt pr ha, alla andra förhållanden lika, hade vi i stället fått följande fördelning av gödselkostnaderna:

20 ha vete	2,580 kr. = 129,00 kr. pr ha och 4,30 kr. pr dt
80 > övriga odlingar	12,420 >
	Summa 15,000 kr.

Av exemplet synes sålunda, att en differens i uppskattningen av skörden å ogödslad jord av 4 dt pr ha eller 33 % förändrar den beräknade gödselkostnaden pr dt vete med endast $4,77 - 4,30 = 0,47$ kr. Härav torde framgå att vid förständig tillämpning av de angivna principerna för gödselns fördelning är felmarginalen så liten, att den ej har någon större praktisk betydelse.

För att underlätta de för gödsel fördelningen nödiga beräkningarna hava växtnäringssämna i skördeökningen för de olika odlingarna omräknats i gödselvärdeenheter. Hela den på bokföringsåret belöpande kostnaden för kreaturgödsel och konstgödsel har därefter adderats och summan fördelats på de olika odlingarna i förhållande till antalet gödselvärdeenheter i skördeökningen. Vid användning av salpeter har emellertid på grund av salpeterns relativt ringa efterverkan hela kostnaden för denna direkt påförts den gröda, till vilken salpetern givits.

Storleken av de på angivet sätt fördelade gödselkostnaderna framgår av tabell 20. I dessa summor ingå icke kostnaderna för kalkning, vilka kostnader i regel fördelats lika pr hektar. För att underlätta en jämförelse mellan gödselkostnaderna och hektarskördarna har storleken av dessa även angivits (jmf tab. 5). Siffrorna äro medeltal för de undersökta egendomarna (ovägda medeltal).

Tabell 20. Gödselkostnader i kr. per hektar.

Produktionsområden:	Svs-		Srp-		MS-		ÖN-	
	Gödselkostnad	Skörd pr ha	Gödselkostnad	Skörd pr ha	Gödselkostnad	Skörd pr ha	Gödselkostnad	Skörd pr ha
	kr.	dt	kr.	dt	kr.	dt	kr.	dt
Vete	293	29,7	291	23,4	166	19,3	—	—
Råg	226	24,8	196	18,3	149	17,1	196	14,5
Vårstråsäd	187	24,4	181	20,4	146	19,7	174	17,3
Trindsäd	68	17,5	67	12,8	50	16,3	—	—
Sockerbetor	369	267,2	381	240,6	333	226,0	—	—
Potatis	191	143,0	182	150,0	—	—	245	—
		hfe		hfe		hfe		
Foderrotfrukter	455	52,9	386	41,3	346	37,7	452	38,7
Vall	102	23,5	115	21,5	86	19,1	134	17,1
Grönfoder	84	18,5	84	12,1	105	19,0	134	15,0

Det bör observeras, att alla odlingar icke förekommit på samtliga egendomar och att gödselkostnaderna vid de olika egendomarna varierat inom mycket vida gränser.

De höga gödselkostnaderna enligt tabell 20 böra ses i samband med ifrågavarande års exceptionellt höga konstgödselpriser. Vid jämförelse mellan med gödslingen tillförda och med skördarna bortförda näringsämnen visar det sig, att en betydande underbalans i tillförseln förekommit. Endast av fosforsyra har tillförseln ungefär motsvarat vad med skördarna bortförts. Av kväve och kali är tillförseln däremot vid de sydsvenska och mellansvenska jordbruken endast 60 à 75 % av vad skördarna bortfört. För ÖN-området med sin i förhållande till arealen stora kreatursstock är underbalansen däremot endast 10 à 20 % av sistnämnda näringsämnen.

Alla dylika beräkningar över förhållandet mellan tillförda och bortförda näringsämnen äro emellertid behäftade med en mängd felkällor, och kunna därför ej tillmätas något större värde, när det gäller frågan huruvida gödslingen varit så riklig att jordens bördighet kunnat uppehållas eller rovdrift förekommit. De utförda beräkningarna torde dock giva vissa sannolikhetsskäl för, att dylik rovdrift i icke så ringa omfattning ägt rum vid jordbruken i södra och mellersta Sverige. Att användningen av konstgödsel vid de undersökta egendomarna var lägre än under normala förhållanden och att även produktionen av kreatursgödsel på grund av de närmast föregående årens foderbrist var nedsatt, är i varje fall otvivelaktigt.

Byggnadskostnader.

För varje egendom har förts ett byggnaders konto. Detta har debiterats alla kostnader för underhåll, amortering, försäkring och förräntning av byggnadskapitalet, ävensom alla kostnader för eventuell nybyggnad. Har genom under året utförda nybyggnader eller grundligare byggnadsreparationer byggnadernas värde vid årets slut ökats utöver värdet vid årets början, har värdeökningen överförts till balanskonto och kostnaderna för densamma sålunda ej debiterats årets drift.

Tabell 21 ger ett sammandrag av byggnadskostnaderna under året på de undersökta egendomarna.

I samtliga områdena har nybyggnadsverksamhet förekommit i så stor utsträckning, att den bokförda ökningen av byggnadskapitalet vida överstiger värdet av gjorda amorteringar å äldre byggnader.

De på bokföringsåret belöpande byggnadskostnaderna för lantushållningen äro störst i Svs-området med 110 kr. och lägst i Srp-området

Tabell 21. Byggnadskostnader pr hektar.

Produktionsområde:	Svs-	Srp-	MS-	ÖN-
	kr.	kr.	kr.	kr.
Arbetslöner	12	8	17	35
Dragarearbete	3	2	2	5
Byggnadsmaterial	59	37	98	36
Försäkringar	5	3	2	2
Amortering	8	16	19	1
Ränteanspråk	60	33	42	49
Summa kr.	147	99	180	128
Avgår:				
Ökat byggnadsvärde	31	31	56	22
Övriga grenar av hushållningen	6	1	24	7
Summa kr.	37	32	80	29
<i>Saldo: årskostnad för lanthushållningens byggnader</i>	110	67	100	99
<i>Årskostnad i % av byggnadskapitalet:</i>	%	%	%	%
Försäkring	0,4	0,3	0,3	0,2
Underhåll och amortering	3,8	4,9	6,7	4,8
Förräntning	5,0	5,0	5,0	5,0
Summa	9,2	10,2	12,0	10,0

med 67 kr. pr hektar. I förhållande till det inventerade byggnadskapitalet äro årskostnaderna störst i MS-området, där de utgöra 12 % av byggnadskapitalet. Motsvarande siffra är för Svs-området 9,2 % för Srp- 10,2 och för ÖN-området 10,0 %.

Kostnaderna för byggnadernas underhåll och amortering, växla mellan 3,8 och 6,7 % av byggnadskapitalet, vilket kan synas vara högt. Härtill är emellertid att märka, dels att kostnaderna för byggnadsmaterial varit särdeles höga under bokföringsåret — enligt Svensk Handelstidnings prisindex låg priset på byggnadsmaterial under 1919 186 % och under 1920 271 % över förkrignivån — dels att byggnadskapitalet å de undersökta egendomarna är nedskrivet långt under byggnadernas brandförsäkringsvärde.

Räkna vi ut amorterings- och underhållskostnadernas storlek i förhållande till byggnadernas brandförsäkringsvärde komma vi till resp. 3,2, 4,5, 4,9 och 3,6 % i de olika områdena.

Lanthushållningens byggnadskostnader ha fördelats mellan de olika driftsgrenarna i förhållande till av dessa disponerat byggnadskapital. Denna fördelning framgår av tab. 22.

Tabell 22. Byggnadskostnadernas fördelning.

Produktionsområde:	Svs-		Srp-		MS-		ÖN-	
	Kr. pr ha	I %	Kr. pr ha	I %	Kr. pr ha	I %	Kr. pr ha	I %
Bostäder	23	20,9	16	24,0	34	34,0	27	27,2
Djurstallar	40	36,4	24	35,8	32	32,0	42	42,4
Växtodlingen	47	42,7	27	40,2	34	34,0	30	30,4
Summa	110	100,0	67	100,0	100	100,0	99	100,0

För de egendomar, där värdet av familjens bostad inräknats i lantbrukskapitalet, har den på familjen debiterade ersättningen för hyresfri bostad uppgått till i medeltal pr egendom

Svs-området	kr. 608
Srp- >	746
MS- >	778
ÖN- > (småbruk)	325

De på djurkontona debiterade byggnadskostnaderna utgöra

	Pr arbetshäst	Pr mjölkko
	kr.	kr.
Svs-området	77	45
Srp- >	61	47
MS- >	76	45
ÖN- >	59	46

Kostnader för döda inventarier.

Omstående tabell upptager en sammanställning av kostnaderna för döda inventarier i de olika områdena.

Kostnaderna för döda inventarier uppgå till högst betydliga belopp. Ensamt de kontanta utgifterna för nyinköp och reparationer av inventarier uppgå sålunda till 50 à 75 kr. pr ha i de olika områdena. Efter tillägg för arbetskostnader och ränteanspråk men avdrag för den andel av inventariiekostnaderna, som bör debiteras hushållningens övriga huvudgrenar (t. ex. skogen och privat), samt för det genom nyinköp under året ökade inventarievärdet, blir saldokostnaden för lantbrukshushållningens inventarier i de olika områdena resp. 59,30, 38,70, 49,00 och 34,90 kr. pr ha. Inventariiekostnaden är sålunda pr ha räknat störst i Svs-området och lägst i ÖN-området.

Tabell 23. Inventariiekostnader pr hektar.

Produktionsområde:	Svs-		Srp-		MS-		ÖN-	
	Kr. pr ha	I %	Kr. pr ha	I %	Kr. pr ha	I %	Kr. pr ha	I %
Arbetskostnader	9,60	12,7	3,60	5,6	11,60	13,3	15,90	15,2
Dragarearbetet	0,30	0,4	0,20	0,3	0,20	0,2	0,80	0,3
Nyinköp och reparationer . . .	55,10	72,6	52,00	80,9	64,70	74,2	74,20	70,7
Räntanspråk	10,90	14,3	8,50	13,2	10,70	12,3	14,00	13,3
Summa	75,90	100,0	64,30	100,0	87,20	100,0	104,90	100,0
Avgår: Övriga grenar av hush. .	2,00	2,7	3,90	6,0	15,50	17,8	10,50	10,1
Ökat invent.-värde	14,60	19,3	21,70	33,8	22,70	26,0	59,50	56,7
Summa	<i>16,60</i>	<i>22,0</i>	<i>25,60</i>	<i>39,8</i>	<i>38,20</i>	<i>43,8</i>	<i>70,00</i>	<i>66,8</i>
Saldo: Lanthushållningen . . .	59,80	78,0	38,70	60,2	49,00	56,2	34,90	33,2
Därav på växtodlingen	41,80	—	28,90	—	40,20	—	25,60	—
» » husdjursskötseln	18,00	—	9,80	—	8,80	—	9,30	—

Kostnaderna för lanthushållningens inventarier ha fördelats mellan de driftsgrenar, för vilka inventarierna använts. Denna fördelning har skett på grundval av de olika driftgrenarnas andel i inventarietkapitalet. Enär kör- och dragredskapen utnyttjats gemensamt av flera produktionsgrenar, hava de på dessa inventarier belöpande kostnaderna fördelats mellan de olika produktionskontona efter antalet förbrukade dragaretimmar. Årskostnaderna för lanthushållningens döda inventarier hava utgjort

	Så inventarie- kostnader i % av inventarie- kapitalet	Kostnaderna för kör- och dragredskap pr hästtimme
	%	öre
Svs-området	31,7	25,9
Srp- »	27,4	23,3
MS- »	27,5	30,9
ÖN- »	14,8	27,4

Kostnaderna för förräntning, amortering och underhåll av lanthushållningens döda inventarier hava sålunda växlat mellan lägst 14,8 % av inventarietkapitalets värde i ÖN-området och högst 31,7 % i Svs-området. Förräntningen av inventarietkapitalet har beräknats efter 6 % av de döda inventariernas inventerade värde. I södra och mellersta Sverige utgör därför den på underhåll och amortering kommande kost-

nads-andelen ej mindre än 22 à 25 % av inventarietkapitalet. Detta är onekligen en hög siffra, men det är att märka, att inventarierna äro lågt värderade i bokföringen — icke ens till halva inköpsvärdet — under det att alla reparationer, reservdelar och nya inventarier stått i synnerligen högt pris under bokföringsåret.

Kostnaderna för kör- och dragredskap växla mellan 23,3 öre pr häst-timme i Srp- och 30,9 öre i MS-området.

Det är anmärkningsvärt att beträffande döda inventarier såväl som byggnader nyanskaffning i betydande utsträckning ägt rum under bokföringsåret, så att kapitalvärdet vid årets slut är större än vid årets början. Denna livliga nybyggnad och nyuppsättning av inventarier torde stå i sammanhang med dels att lantmännen haft stora penninginkomster under närmast föregående år, dels att underhållet av såväl byggnader som inventarietkapitalet fått stå något tillbaka under de närmast föregående årens materialbrist och dyra prisläge.

Allmänna omkostnader.

Under denna rubrik ha sammanförts kontanta utgifter för väglagningsmaterial, postporton, telefon, bokföring, för hushållningen gemensamma frakter och affärsresor, samt vidare för hushållningen gemensamma arbetskostnader såsom för väglagning, renhållning på gårdsplan och dyl.

Dessa kostnader ha fördelats mellan de olika driftsgrenarna efter samma grunder som kostnaderna för driftens ledning alltså i förhållande till förbrukningen av mans- och dragarettimmar. De allmänna omkostnadernas sammansättning och storlek pr hektar framgår av tabell 24.

Tabell 24. Allmänna omkostnader.

Produktionsområden:	Svs-		Srp-		MS-		ÖN-	
	Kr. pr ha	I %	Kr. pr ha	I %	Kr. pr ha	I %	Kr. pr ha	I %
Arbetslöner	17	28,0	8	30,8	12	30,8	30	62,5
Dragarearbete	10	16,4	6	23,1	7	17,9	7	14,6
Kontanta utgifter	34	55,6	12	46,1	20	51,3	11	22,9
Summa	61	100,0	26	100,0	39	100,0	48	100,0
Avgår: övriga grenar	6	—	2	—	8	—	4	—
Saldo: lantushållningen	55	—	24	—	31	—	44	—

Grundförbättringar.

Kostnaderna för under året utförda grundförbättringar äro sammanställda i tabell 25. Såsom av tabellen framgår äro ifrågavarande kostnader störst i ÖN-området, där nyodling- och dikning utförts i betydande omfattning. Endast kostnaderna för underhåll av grundförbättringarna ha påförts årets drift. Kostnaderna för nyanläggningar hava överförts på balanskonto.

Tabell 25. Kostnader för grundförbättringar.

Produktionsområden:	Svs-		Srp-		MS-		ÖN-	
	Kr. pr ha	I %	Kr. pr ha	I %	Kr. pr ha	I %	Kr. pr ha	I %
Arbetslöner	6,80	55,4	11,50	60,8	6,60	61,2	36,60	78,4
Dragarearbete	0,80	6,5	3,80	20,1	0,80	7,4	5,60	11,9
Material	4,70	38,1	3,60	19,1	3,40	31,4	4,50	9,7
Summa	12,30	100,0	18,90	100,0	10,80	100,0	46,70	100,0
Avgår: nyanläggning	6,50	52,9	15,50	82,0	6,40	59,3	35,90	76,9
Saldo: underhållskostnad	5,80	47,1	3,40	18,0	4,40	40,7	10,80	23,1

Ränteanspråk.

Såsom i en föregående avdelning redan omnämnts (sid. 23) har i produktionskostnaderna inräknats ränta på lantbrukskapitalet efter en räntefot av 5 % å fastighetskapitalet, 6 % å levande och döda inventarier och 6,5 å 7 % å förråd.

Storleken av de enligt dessa grunder debiterade ränteanspråken framgår av tabell 26.

Tabell 26. Ränteanspråk pr hektar.

Produktionsområden:	Svs-		Srp-		MS-		ÖN-	
	Kr. pr ha	I %	Kr. pr ha	I %	Kr. pr ha	I %	Kr. pr ha	I %
Jordkapital + grundförbättringar	68	31,8	45	31,9	22	17,5	26	16,0
Byggnader	59	27,6	33	23,4	42	33,3	50	30,9
Kreatur	46	21,5	34	24,1	33	26,2	51	31,5
Döda inventarier	11	5,1	8	5,7	11	8,7	14	8,6
Förråd	30	14,0	21	14,9	18	14,3	21	13,0
Summa	214	100,0	141	100,0	126	100,0	162	100,0

De olika driftsgrenarna ha debiterats andel i dessa ränteanspråk i förhållande till av desamma disponerat kapital. Där träda förekommit har den efterföljande grödan debiterats ränta å jordvärde för $1\frac{1}{4}$ — $1\frac{1}{2}$ år; resten av räntekostnaderna för trädesåret ha fördelats lika pr hektar mellan de övriga grödarna i omloppet. Räntan å förrådskapitalet har fördelats mellan de olika odlingarna efter summa driftskostnader för utsäde, gödsel och arbetslöner samt mellan de olika husdjurskontona efter summa arbets- och foderkostnader.

Ränteanspråken på förrådskapital för de olika odlingarna motsvarar $\frac{1}{2}$ års ränta å ovannämnda driftskostnadsposter.

De olika produktionsgrenarnas ekonomiska resultat.

Efter att i föregående avdelning ha redogjort för de viktigaste produktionskostnadernas fördelning på de olika driftsgrenarna skola vi här nedan lämna en samlad översikt över de olika produktionsgrenarnas ekonomiska resultat.

Veteodlingens räntabilitet.

Produktionskostnadsresultat för veteodling föreligga från 88 egendomar i södra och mellersta Sverige med en sammanlagd odlingsareal av 764 ha. Totalskörden å denna areal utgjorde 19,154 dt vete, vilket motsvarar 0,87 % av hela rikets höstveteskörd för samma år enligt den officiella skördestatistiken. Den kontrollerade vetearealen har nästan uteslutande varit odlad med höstvete. Vårvete har blott förekommit på några få egendomar och på små arealer.

Totala produktionskostnaden efter avdrag för halmskördens realisationsvärde utgjorde 714,977 kronor. Produktionskostnaden pr dt vete blir sålunda i genomsnitt för hela skörden 37,30 kronor. I allmänhet äro emellertid produktionskostnaderna pr dt störst på de mindre egendomarna och pr egendom räknat (ovägt medeltal) uppgå produktionskostnaderna till 39,70 pr dt vete.

Produktionskostnaderna pr deciton vete variera avsevärt kring de anförda medeltalen. Detta belyses av nedanstående sammanställning.

Tabell 27. Variationer i produktionskostnad pr dt vete.

Produktions- kostnad pr dt	Av summa egendomar %	Av summa hektar %	Av summa skörd %	Av summa försåld skörd %
Under 60 kr.	92,0	99,4	99,0	99,9
› 55 ›	85,2	95,4	96,6	98,5
› 50 ›	81,8	93,1	95,3	97,2
› 45 ›	69,3	88,0	91,3	95,0
› 40 ›	55,7	78,0	81,8	84,2
› 35 ›	29,2	36,5	41,3	43,5
› 30 ›	8,0	5,8	6,5	6,8

Realisationspriset pr dt vete har i medeltal för de undersökta egendomarna varit 40,00 kronor. Av tabell 27 framgår det sålunda att vid 55,7 % av de veteodlande egendomarna har produktionskostnaden pr dt varit lägre än realisationspriset. Dessa egendomarna, som sålunda uppnått större eller mindre vinst på veteproduktionen, representera 78 % av hela den kontrollerade vetearealen, 81,8 % av veteskörden och 84,8 % av den från samtliga egendomars försålda vetekvantiteten. Resten av egendomarna eller 44,3 % ha haft högre produktionskostnad än 40 kr. pr dt, 8 % högre än 60 kr. Denna senare grupp representerar emellertid endast 0,6 % av den odlade arealen och endast 0,1 % av den från samtliga egendomars försålda vetekvantiteten. Gruppen ifråga utgöres alltså av egendomarna med en mycket begränsad och egentligen endast för egen konsumtion avsedd veteodling.

Variationerna i produktionskostnad pr dt vete ha sålunda varit mycket stora. Vi ha i nedanstående sammanställning sökt att något belysa ett par av de viktigaste orsakerna till dessa variationer.

Produktions- kostnad pr dt	Medelskörd pr ha i dt	Arbetsförbrukning pr ha	
		Manstim.	Hästtim.
Grupp I över 60 kr.	11,6	240	193
› II 50—60 ›	16,7	258	254
› III 45—50 ›	20,5	292	258
› IV 40—45 ›	25,3	280	256
› V 35—40 ›	24,8	226	230
› VI 30—35 ›	29,2	215	191
› VII under 30 ›	26,6	213	150

Sammanställningen ger vid handen, att de höga produktionskostnaderna pr dt vete sammanhänga med låg hektarskörd- samt hög arbetsförbrukning. I grupperna med låga produktionskostnader är däremot skörden hög och antalet för odlingen förbrukade mans- och dragarettimmar relativt ringa.

Tabell 28. Skörd och produktionskostnad pr hektar veteodling.

Område och areal:	Svs- 416 ha				MS- 337 ha			
	Dt	å	Kr.	I %	Dt	å	Kr.	I %
Skörd: kärna	29,7	39,80	1 183	92,6	19,3	40,20	776	91,3
halm	39,4	2,39	94	7,4	30,1	2,46	74	8,7
Summa	—	—	1 277	100,0	—	—	850	100,0
<i>Produktionskostnad:</i>	tim.	öre			tim.	öre		
Mänsklig arbetskraft	207	68,6	142	12,0	268	72,8	195	21,4
Driftsledning	—	—	50	4,2	—	—	41	4,4
Dragarearbete	222	107,0	239	20,2	230	82,2	189	20,7
	kg.				kg.			
Utsäde	218	46,8	102	8,6	217	45,2	98	10,7
Gödselmedel	—	—	293	24,6	—	—	166	18,2
Kalk	—	—	2	0,2	—	—	8	0,8
		kr.				kr.		
Bindgarn	5,5	3,27	18	1,5	1,3	3,08	4	0,4
Diverse: frakter o. dyl.	—	—	3	0,2	—	—	3	0,3
Tröskning: kraft el. bränsle . .	—	—	29	2,5	—	—	8 ²	0,8
trösklega ¹	—	—	26	2,2	—	—	17	1,8
Döda inventarier	—	—	57	4,8	—	—	58	6,3
Byggnader	—	—	47	4,0	—	—	31	3,4
Grundförbättringar	—	—	8	0,6	—	—	6	0,7
Allmänna omkostnader	—	—	36	3,0	—	—	27	3
Skatter	—	—	21	1,8	—	—	15	1,7
Ränteanspråk å jordkapital +	kr.				kr.			
grundförbättringar	1 840	5 %	92	7,8	600	5 %	30	3,4
förråd	300	7 %	21	1,8	257	7 %	18	2,0
Summa kr.	—	—	1 186	100,0	—	—	914	100,0
<i>Produktionskostn. pr dt kärna</i>	—	—	36,80	—	—	—	43,50	—
<i>Nettovinst +, förlust —</i>								
pr hektar	—	—	+ 91	—	—	—	- 64	—
> dt kärna	—	—	+ 3,00	—	—	—	- 3,30	—

I tabell 28 ha vi lämnat en översikt över veteodlingens ekonomiska resultat särskilt för Svs- och MS-områdena. På grund av veteodlingens

¹ Trösklega eller motsvarande kostnader för eget tröskverk.

² De låga kostnaderna för tröskbränsle och trösklega i MS-området sammanhånga med att på ett flertal av de mindre egendomarna i detta område använts tröskverk för hästkraft.

ringa omfattning i Srp-området ha vi ej medtagit några medeltal för detta. I tabellen hava vi i detalj angivit de olika produktionskostnadsposternas storlek såväl i kr. pr ha som i procent av summa produktionskostnader. De i tabellen anförda siffrorna äro medeltal pr egendom (ovägda medeltal).

Skörden har i tabell 28 upptagits till det värde, vartill den blivit realiserad: kärnskorde till försäljningspriset och halmskorde till det pris, vartill den blivit realiserad genom husdjursskötseln eller genom försäljning. Halm använd endast till strö har i regel icke åsatts något värde och ingår ej heller i de upptagna skördekvantiteterna.

Veteodlingens ekonomiska resultat har utfallit mycket olika i de båda områdena. I Svs-området är medelskorde pr ha 29,7 dt, produktionskostnaden pr ha 1,186 kr. och pr deciton vete, efter avdrag för halmskordens värde, 36,80 kr. MS-området har en medelskord av 19,3 dt pr ha, produktionskostnaderna pr ha utgöra 914 kr. och pr dt vete 43,50 kr. Slutresultatet blir i Svs-området en nettovinst av 3,00 kr. pr dt, i MS-området en förlust av 3,30 kr. pr dt.

I båda områdena variera emellertid produktionskostnaderna avsevärt kring de anförda medeltalen. Vi hänvisa i detta hänseende till huvudtabell II samt nedanstående sammanställning.

Produktionskostnad per dt.	I % av samtliga egendomar.	
	Svs-området.	MS-området.
Under 35 kr.	33,3 %	12,8 %
35—40 >	42,5 >	25,5 >
40—45 >	18,2 >	10,6 >
Över 45 >	6,0 >	51,1 >
	S:a 100,0 %	100,0 %

Ett avsevärt antal av de veteodlande egendomarna i MS-området ha uppnått ett mycket gott räntabilitetsresultat. Produktionskostnaderna äro lägre än 40 kr pr dt vid icke mindre än 38,3 % av egendomarna i detta område. Medeltalet för hela gruppen blir emellertid mindre gott, därför att över hälften av egendomarna ha allt för höga produktionskostnader. I Svs-området är det däremot endast 6 % av de veteodlande egendomarna, som ha högre produktionskostnader än 45 kr. pr dt men 75,8 % som ha lägre än 40 kr. Av det föreliggande undersökningsmaterialet framgår det sålunda icke, att produktionskostnaderna vid veteodlingen i Mellan-Sverige under alla förhållanden äro högre än i Svs-området, men väl att antalet egendomar, där detta varit fallet, är relativt stort.

De viktigaste orsakerna till det sämre räntabilitetsresultatet vid de mellansvenska egendomarna äro dels den lägre hektarskorde, dels de betydligt högre kostnaderna för mänsklig arbetskraft i detta område

(jmf. tabell 28). Arbetskostnaden pr ha utgör i MS-området 195 kr. eller 21,4 % av samtliga produktionskostnader mot endast 142 kr., resp. 12 % i Svs-området. Denna betydligt större användning av mänsklig arbetskraft i MS-området sammanhänger bl. a. med att maskinkraft i mycket mindre utsträckning än i Svs-området fått ersätta handarbete vid skörden. Jämför även den olika förbrukning av bindgarn i de båda områdena.

Antalet dragaretimmar pr hektar är ungefär lika i båda områdena och dragarekostnaderna på grund av billigare dragaretimmar rent av lägre i MS-området. Beträffande flertalet övriga produktionskostnadsposter har MS-området även lägre hektarkostnader. Särskilt anmärkningsvärd är den stora skillnaden i gödselkostnader och ränteanspråk för de båda områdena. Inom Svs-området äro gödselkostnaderna 77 % högre pr ha än i MS-området och ränteanspråken på fastighetskapitalet (fastighetsvärde — byggnader) mer än 3 ggr så stora.

På grund av den starka förskjutning i prisläget å produkter och produktionsmedel, som ägt rum sedan 1919—1920, äro de här ovan anförda produktionskostnadsresultaten numera av huvudsakligen historiskt intresse. På grundval av de vid undersökningen erhållna uppgifterna över den kvantitativa förbrukningen av de viktigaste produktionsmedlen, är det dock möjligt att i väsentliga delar omräkna 1919—1920 års resultat till vilket önskat prisläge som helst.

I och för en sådan omräkning är det emellertid lämpligt att ytterligare uppdelade vissa av produktionskostnadsposterna i tabell 28. De debiterade kostnaderna för t. ex. byggnader, döda inventarier och allmänna omkostnader äro nämligen icke enkla kostnadsposter utan innesluta i sig mer eller mindre av arbetslöner, dragarekostnader, inköpt material och även ränteanspråk. På samma sätt ingår i gödselkostnaderna ersättning för mans- och dragaretimmar vid kreatursgödselns transport och spridning. Med ledning av de i föregående avdelning lämnade uppgifterna över sammansättningen av de nämnda kostnadsposterna är det emellertid möjligt att dela upp dessa kostnader i deras olika beståndsdelar. Man kan härigenom få ett samlat uttryck för den totala förbrukningen av såväl mänsklig arbetskraft och dragaretimmar som för vid produktionen använt kapital. Härigenom underlättas även omräkningen av produktionskostnadsundersökningens resultat till annat prisläge.

I tabell 29 föreligger en dylik omräkning av produktionskostnads-siffrorna i tabell 28. De olika produktionskostnadsposterna äro där sanmanförda under 5 huvudrubriker: arbetslöner, dragarekostnader, för-

Tabell 29. Produktionskostnadernas sammansättning pr hektar veteodling.

Produktionsområde:	Svs-				MS-			
	mt. ¹⁾	Kr.	S:a	I %	mt.	Kr.	S:a	I %
Arbetslöner:								
Direkt för odlingen	297	142			268	195		
Övrigt arbete	61	43			50	37		
<i>S:a mt.</i>	268				318			
Driftsledning		50	235	19,8		41	273	29,9
Dragarekostnader:	ht. ²⁾				ht.			
Direkt för odlingen	222	239			228	189		
Övrigt dragarearbete	30	26	265	22,3	26	20	209	22,9
<i>S:a ht</i>	252				254			
Förnödenheter:	kg				kg			
Utsäde	218	102			217	98		
	ge ³⁾				ge			
Gödselmedel	86	262			47	139		
Kalk	kg	2			kg	8		
Bindgarn	5,5	18			1,3	4		
Tröskbränsle el. kraft	?	29	413	34,8	?	8	257	28,1
Övriga kostnader:								
för diverse (frakter o. dyl.) . .		3				3		
› byggnader		17				15		
› döda invent. (inkl. tröskverk)		60				56		
› grundförbättringar		2				2		
› allm. omkostnader		20				14		
› skatter		21	123	10,4		15	105	11,5
Ränteanspråk:	kr. pr ha				kr. pr ha			
Fastighetskapital ⁴⁾	2,340	117			860	43		
Döda inventarier	200	12			150	9		
Förråd	300	21	150	12,7	257	18	70	7,6
<i>S:a</i>			1,186	100,0			914	100,0

1) mt = reducerade manstimmar.

2) ht = hästtimmar.

3) ge = gödselvärdeenheter; 1 ge = 1 kg salpeterkväve, 2 kg lättlöslig fosforsyra eller 4 kg kali, eller till effekten motsvarande mängd växtnäringssämnen i kreatursgödsel.

4) Fastighetskapital — bostadshus och husdjursstallar.

nödenheter, övriga kostnader och ränteanspråk. Under rubriken arbetslöner och dragarekostnader ingå såväl direkt för veteodlingen utfört arbete som på veteodlingen kommande andel av arbetslöner och dragaretimmar för gödseltransporter, för underhåll av byggnader, grundförbättringar och döda inventarier samt för allmänna omkostnader.

Under rubriken förnödenheter är sammanfört kostnaderna för utsäde, gödselmedel, kalk, bindgarn och tröskbränsle. Övriga kostnader upptaga materialkostnader och andra kontanta utgifter för byggnader, döda inventarier o. s. v. men ej såsom i tabell 28 arbetslöner eller ränteanspråk för dessa konton. Under ränteanspråk äro sammanförda alla räntekostnader för av veteodlingen disponerat kapital, såväl fastighets- som driftskapital.

Av tabellen framgår att de använda kvantiteterna av produktionsmedel kunnat angivas på så gott som alla punkter utom under rubriken övriga kostnader, där av lätt insedda skäl mängduppgifter näppe- ligen kunna anföras.

Genom att insätta de för ett visst produktionsår gällande å-priserne å arbetstimmar, utsäde, gödselmedel, bindgarn o. s. v. kunna så- lunda hektarkostnaderna för arbetslöner, dragarearbete och förnöden- heter lätt omräknas till ifrågavarande års prisläge. På samma sätt kunna ränteanspråken omräknas till vilket prisläge å lantbrukskapitalet och vilken räntefot som helst. För gruppen övriga kostnader är en dylik omräkning icke genomförbar, men dessa kostnader utgöra endast omkring 10 å 12 % av samtliga produktionskostnader, varför ett för praktiska behov tillräckligt noggrant resultat bör kunna erhållas ge- nom att, sedan övriga hektarkostnader fastställts, höja denna summa genom multiplikation med $\frac{100}{88}$ eller $\frac{100}{90}$.

För den enskilde lantmannen, som genom förhandskalkyler över produktionskostnaderna vill orientera sig i frågan om veteodlingens ekonomiska möjligheter vid växlande prisläge, vinner naturligtvis kal- kylen i värde, om i stället för de i tabell 29 anförda produktionsmedels- kvantiteterna kan insättas de för ifrågavarande egendom gällande. Det bör även observeras att produktionsmedelskvantiteterna i tabell 29 äro medeltal för endast ett år. Sedan produktionskostnadsundersökningen slutförts kommer emellertid 3-åriga medeltal för dessa kvantiteter att stå till förfogande, varigenom materialet bör vinna i exakthet.

Rågodlingens räntabilitet.

Från 92 egendomar i södra och mellersta Sverige och en samman- lagd odlingsareal av 830 hektar föreligger undersökningsmaterial över rågodlingens ekonomiska resultat. Dessutom har råg odlats på några

av de undersökta egendomarna i ÖN-området, men då sammanlagda rågarealen i detta område utgör endast 5,6 hektar, hava några medeltal för densamma ej medtagits i nedanstående sammanställningar.

Totalskörden av råg på de syd- och mellansvenska egendomarna utgjorde 15 478 dt, vilket motsvarar 0,28 % av rikets hela skörd av höst-råg under samma år.

De totala produktionskostnaderna för denna rågskörd utgjorde efter avdrag för halmens realisationsvärde, 649,293 kr. Produktionskostnaden pr dt råg blir sålunda i genomsnitt för hela skörden 41,90 kr. I medeltal pr egendom räknat uppgår produktionskostnaden till 44,10 kr. och är alltså något högre än enligt det vägda medeltalet. Skillnaden sammanhänger med att produktionskostnaderna i genomsnitt varit högre på de mindre egendomarna.

Variationerna i produktionskostnad pr dt råg vid de olika egendomarna belysas av nedanstående sammanställning.

Variationer i produktionskostnad pr dt råg.

Produktionskostnad pr dt	Av summa egendomar %	Av summa hektar %	Av summa skörd %	Av summa för- såld skörd %
Under 60 kr.	88,0	97,2	98,2	98,9
» 55 »	73,6	84,5	85,7	91,8
» 50 »	70,7	75,3	81,1	85,8
» 45 »	47,8	54,4	66,7	68,7
» 40 »	34,8	39,4	50,3	53,6
» 35 »	15,2	20,0	26,6	30,7
» 30 »	6,5	7,2	11,5	13,1

Realisationspriset pr dt råg har i medeltal utgjort 38,75 kr. Av de rågodlande egendomarna hava 34,8 % producerat rågen till lägre pris än 40 kr. pr dt. Dessa egendomar representera 39,4 % av rågarealen, 50,3 % av totalskörden och 53,6 % av den försålda rågkvantiteten. Knappt hälften av rågskörden har sålunda producerats med vinst. Vid 12 % av egendomarna hava produktionskostnaderna överstigit 60 kr. pr dt. Liksom vid veteodlingen representera egendomarna i denna grupp blott en obetydlig del av hela den kontrollerade skörden och ej mer än 1,1 % av den från samtliga egendomar försålda rågkvantiteten.

I nedanstående sammanställning ha vi angivit medelskörden samt arbetsförbrukningen pr ha i de olika produktionskostnadsgrupperna.

Gr.	I	Produktionskostnad pr dt	Medelskörd pr ha, dt	Arbetsförbrukning pr ha	
				Manstimmar	Hästtimmar
	I	Över 60 kr.	11,2	293	223
>	II	55—60 >	15,1	244	255
>	III	50—55 >	15,9	252	219
>	IV	45—50 >	17,6	248	194
>	V	40—45 >	23,1	267	254
>	VI	35—40 >	23,7	290	232
>	VII	30—35 >	22,1	247	183
>	VIII	under 30 >	31,6	262	193

Sammanställningen visar, hurusom högt produktionskostnadspris pr dt sammanhänger med låg skörd och tvärtom. Däremot råder det icke något bestämt sammanhang mellan arbetsförbrukningen pr ha och produktionskostnaderna pr dt råg.

En detaljerad sammanställning av rågodlingens ekonomiska resultat i genomsnitt pr egendom för Svs-, Srp- och MS-områdena återfinnes i tabell 30. I samtliga områdena överstiger produktionskostnaden pr dt rågens realisationspris. Lägst produktionskostnad har Srp-området. Särskilt äro kostnaderna för mänsklig arbetskraft och dragarearbete anmärkningsvärt låga i detta område. Detta sammanhänger med att rågen här odlats på mycket lätt jord och ofta efter potatis som förfrukt, varför arbetsbehovet för jordens brukning och beredning till sådd varit ringa.

I MS-området äro produktionskostnaderna pr dt råg synnerligen höga, icke mindre än 48,50 kr. pr dt. Det dåliga resultatet sammanhänger både med en låg hektarskörd — dock högre än riksmedelskörden för samma år (jmf. tabell 1) — och mycket stor arbetsförbrukning pr hektar.

Variationerna kring de i tabell 30 angivna genomsnittliga produktionskostnaderna äro emellertid ganska betydande. Vi hänvisa i detta hänseende till huvudtabell III samt nedanstående översikt.

Produktionskostnad pr dt råg:	I procent av samtliga egendomar:		
	Svs-området	Srp-området	MS-området
under 35 kronor	21,4 %	20,0 %	12,2 %
35—38,75 >	21,4 >	20,0 >	8,2 >
38,76—45 >	17,9 >	20,0 >	16,3 >
över 45 >	39,3 >	40,0 >	63,3 >
	Summa 100,0 %	100,0 %	100,0 %

En produktionskostnad ej överstigande 38,75 kr. pr dt, d. v. s. ej överstigande realisationspriset å rågen, kunna 42,8 % av Svs-områdets, 40,0 % av Srp-området och 20,4 % av MS-områdets rågodlande

Tabell 30. Skörd och produktionskostnad pr hektar rågodling.

Område och areal:	Svs- 186 ha				Srp- 202 ha				MS- 451 ha			
	Dt	å	Kr.	I %	Dt	å	Kr.	I %	Dt	å	Kr.	I %
<i>Skörd:</i> kärna	24,8	38,60	958	90,7	18,3	38,80	710	90,7	17,1	38,80	663	88,8
halm	40,8	2,40	98	9,3	31,9	2,29	73	9,3	33,2	2,53	84	11,2
S:a			1,056	100			783	100			747	100
<i>Produktionskostnad:</i>	tim.	öre			tim.	öre			tim.	öre		
Mänsklig arbetskraft	243	67,9	165	15,1	213	62,9	134	16,6	289	73,0	211	23,1
Driftsledning			51	4,6			37	4,6			44	4,8
Dragarearbete	222	102	226	20,5	160	91,9	147	18,2	236	82,3	194	21,3
Utsåde	193	44,0	85	7,8	199	40,7	81	10,0	200	41,0	82	8,8
Gödselmedel			226	20,5			196	24,4			149	16,3
Kalk			2	0,2			5	0,6			8	0,9
Bindgarn	4	3,27	13	1,2	2	3,08	6	0,7	1	3,08	3	0,3
Diverse, frakter o. dyl.			2	0,2			1	0,1			2	0,2
Tröskning: kraft eller bränsle			26	2,4			14	1,7			9	1,-
trösklega			23	2,1			10	1,2			19	2,1
Döda inventarier			56	5,1			38	4,7			59	6,5
Byggnader			48	4,3			27	3,4			32	3,6
Grundförbättringar			8	0,8			8	0,9			7	0,7
Allmänna omkostnader			36	3,2			25	3,1			30	3,3
Skatter			20	1,8			15	1,9			15	1,6
Ränteanspråk å jordkap. + grundförb. förråd	kr.				kr.				kr.			
	1,780	5 %	89	8,1	920	5 %	46	5,7	640	5 %	32	3,6
	271	7 %	19	1,7	257	7 %	18	2,2	243	7 %	17	1,9
S:a			1,095	100			808	100			913	100
<i>Produktionskostnad pr dt kärna</i>			40,20				40,20				48,50	
<i>Nettovinst +, förlust- per hektar</i>			-39				-25				-166	
» dt kärna			-1,60				-1,40				-9,70	

egendomar uppvisa. Ett produktionskostnadspris högre än 45 kr. pr dt, d. v. s. mer än 6 kr. högre än realisationspriset, hava däremot resp. 39,3 %, 40,0 % och 63,3 % av egendomarna i dessa områden. De höga produktionskostnaderna pr dt råg sammanhänga särskilt med låg hek-

Tabell 31. Produktionskostnadernas sammansättning pr hektar rågodling.

Produktionsområde:	Svs-				Srp-				MS-			
	mt	kr.	s:a	I %	mt	kr.	s:a	I %	mt	kr.	s:a	I %
<i>Arbetslöner:</i>												
Direkt för odlingen	243	165			213	134			289	211		
Övrigt arbete	53	36			37	23			49	36		
<i>S:a mt</i>	296				250				338			
Driftsledning		51	252	23,0		37	194	24,0		44	291	31,9
<i>Dragarekostnader:</i>												
Direkt för odlingen	222	226			160	147			236	194		
Övrigt dragarearbete	25	21	247	22,5	22	18	165	20,4	25	19	213	23,3
<i>S:a ht</i>	247				182				261			
<i>Förnödenheter:</i>												
Utsäde	193	85			199	81			200	82		
Gödselmedel	67	202			59	180			42	125		
Kalk	?	2			?	5			?	8		
Bindgarn	4	13			2	6			1	3		
Tröskebränsle, el. kraft	?	26	328	30,0	?	14	286	35,4	?	9	227	24,9
<i>Övriga kostnader:</i>												
För div. (frakter o. dyl.)		2				1				2		
> byggnader		17				11				15		
> döda inventarier		64				41				63		
> grundförbättringar		3				2				2		
> allm. omkostnader		20				11				15		
Skatter		20	126	11,5		15	81	10,0		15	112	12,3
<i>Ränteanspråk:</i>												
Fastighetskapital	2,300	115			1180	59			920	46		
Döda inventarier	133	8			83	5			117	7		
Förråd	271	19	142	13,0	257	18	82	10,2	243	17	70	7,6
<i>S:a</i>			1,095	100,0			808	100,0			913	100,0

tarskörd. Denna utgjorde nämligen i medeltal för de egendomar, där produktionskostnadspriset översteg 45 kr.

i Svs-området	20,4	dt	pr	hektar
i Srp- >	14,3	>	>	>
i MS- >	13,7	>	>	>

I tabell 31 hava vi sammanställt produktionskostnadsposterna pr hektar rågodling enligt samma grunder som veteodlingens produktionskostnader i tabell 29.

Vete- och rågodlingens relativa räntabilitet.

Jämföra vi de i föregående avdelningar framlagda produktionskostnadsresultaten för vete och råg finna vi, att dessa gå till veteodlingens favör. Detta belyses av nedanstående utdrag ur tabellerna 28 och 30.

	Svs-området		MS-området	
	Vete	Råg	Vete	Råg
Kärnskörd pr hektar, dt	29,7	24,8	19,3	17,1
Summa produktionskostnad per hektar, kronor . .	1,186	1,095	914	913
Produktionskostnad pr dt kärna, kronor	36,80	40,60	43,50	48,50
Arbetskostnad: (tab. 29, 31) pr hektar, kronor . .	235	252	273	291
» pr dt kärna, kronor	7,91	10,14	14,14	17,02

Av sammanställningen framgår, att summa odlingskostnader pr ha, trots de högre arbetskostnaderna för rågen, äro störst vid veteodlingen. Hektarskörden av råg har emellertid i medeltal varit mycket lägre än av vete och produktionskostnaderna *pr dt* råg bli därför avsevärt högre än *pr dt* vete.

Man måste naturligtvis vara mycket försiktig med att ur endast ett års resultat draga några mera bestämda slutsatser angående vete- och rågodlingens relativa räntabilitet och inbördes konkurrenskraft i allmänhet. Vilket sädesslag som med mest fördel kan odlas är för övrigt i första hand ett jordmåns- och klimatspörsmål. På jordar där vetet ger högre genomsnittsskörd än rågen, ger den tämligen säkert även det största nettoutbytet. Under förhållanden där rågen ger de jämnaste och högsta skördarna torde återigen denna vara att föredraga. Vete- och rågprisets relativa höjd inverkar naturligtvis även på deras ekonomiska konkurrenskraft gentemot varandra.

Medeltalen i ovanstående sammanställning gå i för rågodlingen mindre gynnsam riktning, men det bör observeras att variationerna kring dessa medeltal äro ganska avsevärda för de enskilda egendomarna.

Vid 20 % av de egendommar i Svs-området, vilka samtidigt odlat vete och råg, äro sålunda produktionskostnaderna *pr dt* råg *lägre* än *pr dt* vete. Dessa egendommar hava också en medelskörd *pr ha* av 31,7 *dt* råg mot endast 26,2 *dt* vete. I MS-området är rågen på samma sätt överlägsen vetet vid 25 % av egendomarna. Här är medelskörden *pr ha* av råg 22,1 *dt*, av vete 17,1 *dt*.

Det bör också anmärkas, att där råg och vete odlats på samma egendom, den förra i regel torde ha fått nöja sig med sämre växtplats

än den senare, ett förhållande som icke tillräckligt kommit till uttryck vid debiteringen av ränteanspråk på de olika odlingarna, och därför ställer rågen i en något ofördelaktigare dager än den förtjänar.

Särskilt på grund av de nyare vetesorternas höga avkastningsförmåga har emellertid vetet, fram för allt på bättre jordar men även på mellanjordar, en betydande ekonomisk konkurrenskraft gentemot rågen och förtjänar helt visst även att föredragas framför denna överallt, där denna högre avkastningsförmåga kan göra sig gällande.

Vårsädesodlingens räntabilitet.

Vårstråsäd, havre, korn, blandsäd, har odlats vid samtliga undersökta egendomar i södra och mellersta Sverige och på en sammanlagd areal av 2,590 hektar. Kärnskörden å denna areal utgjorde sammanlagt 55,398 dt och produktionskostnaderna efter avdrag för halmens värde 1,580,980 kronor. Produktionskostnaden pr dt kärna blir sålunda i medeltal för hela odlingsarealen 28,50 kr. Realisationspriset pr dt kärna har samtidigt varit 32,20 kr. varför odlingen i medeltal givit en vinst av 3,70 kr. pr dt. Liksom vid brödsädesodlingen äro produktionskostnaderna genomgående högst vid de mindre egendomarna. I medeltal pr egendom räknat blir produktionskostnadspriset 30,70 kr., realisationspriset 31,80 kr. och vinsten 1,10 kr. pr dt kärna.

På de undersökta egendomarna i ÖN-området har odlats mogen vårstråsäd på en sammanlagd areal av 50 hektar.

Skördentbyte och produktionskostnader pr hektar och deciton i de olika produktionsområdena äro angivna å tabell 32. Högst skörd och lägst produktionskostnad pr dt kärna kan Svs-området uppvisa. Nettovinsten pr dt uppgår här till 3,90 kr. Närmast kommer Srp-området med en vinst av 2,10 kr. pr dt kärna. I de båda andra områdena har odlingen i genomsnitt pr egendom givit förlust: i MS-området en förlust av 1,60 kr. och i ÖN-området ej mindre än 22 kr. pr dt kärna. Den stora förlusten på vårsädesodling i detta senare område sammanhänger i första rummet med låg skörd pr ha och mycket höga arbetskostnader. Kostnaderna för mänsklig arbetskraft äro här pr ha omkring 3,5 ggr så höga och dragarekostnaderna pr ha bortåt 80 % högre än i Svs-området.

Trindsäd, huvudsakligen ärter, har odlats på sammanlagt 36 egendomar och 164 hektar. Skörden uppgår till 2,620 dt kärna och produktionskostnaderna för denna till 92,799 kronor eller till 35,40 kr. i medeltal pr dt. Realisationspriset har samtidigt varit 38,30 kr. pr dt, varför odlingen givit en genomsnittlig nettovinst av 2,90 kr. pr dt kärnskörd.

Tabell 32. Vårsädesodlingens

Område och areal:	V å r s t r ä							
	Svs- 664 ha				Srp- 273 ha			
	Dt	å	Kr.	I %	Dt	å	Kr.	I %
<i>Skörd:</i> kärna	24,4	32,80	800	90,8	20,4	32,50	663	90,5
halm	25,4	3,20	81	9,2	23,3	3,00	70	9,5
Summa			881	100,0			733	100,0
<i>Produktionskostnad:</i>	tim.				tim.			
Mänsklig arbetskraft	142	67,6	96	12,2	179	62,6	112	16,2
Driftsledning			38	4,8			31	4,5
Dragarearbete	121	92,6	112	14,2	122	79,5	97	14,0
	kg.				kg.			
Utsäde	192	40,6	78	9,9	207	42,0	83	12,0
Gödselmedel			187	23,8			181	26,2
Kalk			2	0,3			5	0,7
Bindgarn			13	1,7			6	0,9
Diverse: frakter o. dyl.			2	0,3			1	0,2
Tröskning: kraft eller bränsle			19	2,4			11	1,6
trösklega			18	2,3			10	1,5
Döda inventarier			31	3,9			29	4,2
Byggnader			47	6,0			27	3,9
Grundförbättringar			8	1,0			8	1,2
Allmänna omkostnader			27	3,4			22	3,2
Skatter			20	2,6			15	2,2
Ränteanspråk å jordkapital + grundför-	kr.				kr.			
bättringar	1,500	5 %	75	9,5	760	5 %	38	5,5
förråd	200	7 %	14	1,7	200	7 %	14	2,0
Summa			787	100,0			690	100,0
<i>Produktionskostnad pr dt kärna . .</i>			28,90				30,40	
<i>Nettovinst +, förlust -</i>								
pr hektar			+94				+43	
> dt kärna			+3,90				+2,10	

ekonomiska resultat pr hektar.

s ä d								T r i n d s ä d							
MS- 1,653 ha				ÖN- 50 ha				Svs- 40 ha				MS- 111 ha			
Dt	å	Kr.	I %	Dt	å	Kr.	I %	Dt	å	Kr.	I %	Dt	å	Kr.	I %
19,7	30,70	605	88,1	17,9	33,30	596	86,1	17,5	42,30	741	93,7	16,3	36,00	587	90,3
26,9	3,10	82	11,9	26,0	3,70	96	13,9	15,3	3,30	50	6,3	19,7	3,20	63	9,7
		687	100,0			692	100,0			791	100,0			650	100,0
tim.				tim.				tim.				tim.			
199	73,4	146	20,3	458	74,9	343	31,6	226	65,0	147	18,4	210	76,2	160	24,8
		34	4,7			41	3,8			45	5,6			33	5,1
145	82,8	120	16,8	202	95,5	193	17,8	123	91,1	112	14,1	140	79,3	111	17,2
kg.				kg.				kg.				kg.			
221	35,3	78	10,9	198	46,5	92	8,5	244	60,2	147	18,4	217	58,1	126	19,5
		146	20,3			180	16,5			68	8,5			50	7,8
		9	1,2			1	0,1			3	0,4			4	0,6
		5	0,7			—	—			—	—			—	—
		3	0,4			3	0,3			2	0,2			2	0,3
		6	0,8			2	0,2			19	2,4			6	0,5
		16	2,2			28	2,6			16	2,0			14	2,2
		37	5,2			58	5,3			35	4,3			33	5,1
		31	4,3			34	3,1			51	6,4			36	5,6
		7	1,0			14	1,3			7	0,7			6	0,9
		26	3,7			37	3,4			29	3,6			22	3,4
		15	2,1			15	1,3			23	2,9			16	2,5
kr.				kr.				kr.				kr.			
500	5 %	25	3,4	480	5 %	24	2,2	1,620	5 %	81	10,2	320	5 %	16	2,5
200	7	14	2,0	314	7 %	22	2,0	200	7	14	1,9	186	7	13	2,0
		718	100,0			1,087	100,0			799	100,0			648	100,0
		32,30				55,30				42,80				35,90	
		-31				-395				-8				+2	
		-1,60				-22,-				-0,50				+0,10	

Trindsädesodlingens ekonomiska resultat i medeltal pr egendom i Svs- och MS-områdena framgår av tabell 32. Trots en något större skörd pr ha i Svs-området äro produktionskostnaderna pr dt där högre, ej mindre än 6,90 kr. högre, än i MS-området. Vi ha sålunda här exempel på en odling, där MS-området kan uppvisa de billigaste produktionskostnaderna pr skördeenh. Även arbetsförbrukningen pr ha är lägst i MS-området.

I stället har Svs-området uppnått ett högre realisationspris pr dt trindsäd, varför nettoutbytet ej blir mycket sämre där än i MS-området.

Det är av ett visst intresse att konstatera, att produktionskostnaderna i MS-området i genomsnitt äro lägre pr foderenhet trindsäd än per foderenhet vårstråsäd. Under det att produktionspriset pr foderenhet havre uppgår till 38,7 öre, äro produktionskostnaderna per foderenhet ärter endast 35,9 öre. På grund av det höga inköpspriset på äggviterika fodermedel under bokföringsåret har emellertid den äggviterika trindsäden även pr foderenhet räknat ett betydligt högre fodervärde än havren, varför trindsädesodlingens ekonomiska överlägsenhet varit ännu större än av dessa siffror framgår. Under de för handen varande förhållandena hade en på vårstråsädesodlingens bekostnad mera utsträckt trindsädesodling säkerligen varit ekonomiskt fördelaktig på många egendomar i detta produktionsområde.

Sockerbetsodlingens räntabilitet.

Sockerbetsodling har bedrivits på 43 egendomar och en sammanlagd areal av 289 ha. Därav komma 15 hektar på vardera av Srp- och MS-områdena, under det att resten av sockerbetsarealen tillhör Svs-området.

Totalskörden av sockerbetor vid de undersökta egendomarna utgör 72,908 dt, vilket motsvarar 0,78 % av hela rikets sockerbetskörd under samma år. Produktionskostnaderna för den kontrollerade sockerbetsodlingen utgöra sammanlagt 473,402 kr. eller 6,49 kr. pr dt. Från produktionskostnaderna skall emellertid avdrag göras för värdet av blast och realisationsvinst å från sockerfabrikerna återlämnat avfall: betmassa och melass. Blast och sockerbetsavfall har i bokföringen värderats till det pris, som husdjursskötseln förmått betala för desamma. Härifrån har avdrag gjorts för avfallets inköps-, transport- och lagringskostnader. Det återstående nettovärdet har krediterats sockerbetsodlingens konto och utgör för hela sockerbetsarealen 94,267 kr. eller 1,29 kr. pr dt sockerbetor. Efter avdrag för denna realisationsvinst å avfallet blir nettoproduktionskostnaden pr dt sockerbetor 5,20 kr.

Tabell 33. Sockerbets- och potatisodlingens ekonomiska resultat pr ha.

Område och areal:	Sockerbeter				Potatis			
	Svs- 259 ha				Srp- 92 ha			
	Dt	å	Kr.	I %	Dt	å	Kr.	I %
<i>Skörd:</i> betor resp. potatis	267,2	7,95	2,124	85,0	150,0	6,13	919	
blast	100,6	1,80	182	7,3				
förelingsvinst & bet- massa + melass			191	7,7	drank ¹		1	
S:a			2,497	100,0			920	
<i>Produktionskostnad:</i>	tim.				tim.			
Mänsklig arbetskraft	836	67,9	568	32,7	457	62,4	285	23,1
Driftsledning			90	5,2			55	4,5
Dragarearbete	316	114,0	361	20,7	295	83,0	244	19,8
Utsäde			—	—	dt			
Gödselmedel			369	21,2	21,3	11,0	235	19,1
Kalk			3	0,2			3	0,2
Diverse, frakter m. m.			18	1,0			11	0,9
Döda inventarier			82	4,7			73	5,9
Byggnader			47	2,7			27	2,2
Grundförbättringar			8	0,5			8	0,7
Allmänna omkostnader			63	3,6			36	2,9
Skatter			20	1,1			14	1,1
Ränteanspråk å	kr.				kr.			
jordkap. + grundförb.	1,480	5 %	74	4,3	680	5 %	34	2,8
förråd	514	7 %	36	2,1	351	7 %	25	2,0
S:a			1,739	100,0			1,232	100,0
<i>Produktionskostnad pr dt be- tor resp. potatis</i>			5,11				8,21	
<i>Nettovinst +, förlust -</i>								
pr hektar			+ 758				- 313	
> dt betor, resp. potatis . . .			+ 2,84				- 2,08	

Försäljningspriset pr dt sockerbeter har i medeltal utgjort 7,70 kr. Nettovinsten pr dt blir sålunda 2,50 kr. Sockerbetsodlingen har alltså givit ett synnerligen gott ekonomiskt resultat å de undersökta egen-

¹ Förelingsvinst å drank har endast förekommit vid en egendom.

Tabell 34. Produktionskostnadernas sammansättning pr ha sockerbetsodling.

	Kr.	S:a kr.	I %
<i>Arbetslöner:</i>			
Ackordsarbete	418		
Direkt för odlingen 221 manstimmar			
Övrigt arbete <u>78</u> >			
S:a 299 > à 68 öre	203		
Driftsledning	90	711	40,9
<i>Dragarearbete:</i>			
Direkt för odlingen 316 hästtimmar			
Övrigt arbete <u>40</u> >			
S:a 356 > à 111,0		395	22,7
<i>Förnödenheter:</i>			
Gödselmedel 109 ge.	330		
Kalk	3	333	19,2
<i>Frakter</i>		18	1,0
<i>Övriga kostnader:</i>			
för byggnader	17		
döda inventarier	60		
grundförbättringar	3		
allmänna omkostnader	35		
Skatter	20	135	7,8
<i>Ränteanspråk:</i>			
Fastighetskapital 1,980 kr. à 5 %	99		
Döda inventarier 200 > à 6 %	12		
Förråd 514 > à 7,0 %	36	147	8,4
S:a		1,739	100,0

domarna och överträffar med hänsyn till nettoutbytet storlek pr ha alla övriga odlingar.

Tabell 33 upptager en specificerad sammanställning av sockerbetsodlingens ekonomiska resultat i medeltal pr ha för de sockerbetsodlande egendomarna i Svs-området. Skörden av sockerbetor har för dessa egendomar uppgått till 267,2 dt pr hektar, vilket är 4,5 % högre än medel-skörden av sockerbetor i Malmöhus län under samma år enligt den officiella skördestatistiken. Blastskörden uppgår till 100,6 dt. Försäljningspriset för sockerbetorna har uppgått till 7,95 kr. pr dt, förädlingsvärdet för blasten till 1,80 kr. pr dt. Hela skördevärdet pr ha utgör 2,497 kr., därav 85 % komma på sockerbetorna, 7,3 % på blasten och 7,7 % äro förädlingsvinst å sockerbetsavfallet.

Produktionskostnaderna pr hektar uppgå till 1,739 kr. Därav komma på arbetslöner 37,9 %, dragarearbete 20,7 % och gödsling 21,2 %. Dessa tre poster tillsammans utgöra alltså 79,8 % av den totala produktionskostnaden.

Av kostnaderna för mänsklig arbetskraft komma 418 kr. på ackordsarbete för sockerbetornas skötsel och upptagning. Övrigt arbete utgör 221 red. manstimmar pr ha till en kostnad av 150 kr. Omräkna vi ackordsarbetet till manstimmar efter medelpriset pr timme uppgår hela arbetsförbrukningen till 836 reducerade manstimmar pr hektar.

Det bör observeras att de undersökta egendomarna i genomsnitt äro särdeles välbelägna i förhållande till avsättningsplatsen för sockerbetorna, varför transportarbetet för betskörden krävt relativt få mans- och dragaretimmar. Av samma anledning äro även fraktkostnaderna relativt låga.

Produktionskostnaden pr dt betor uppgår till brutto 6,50 kr. och efter avdrag för nettovärdet å blast och avfall till 5,11 kr.

För att underlätta eventuell omräkning av produktionskostnaderna till annat prisläge hava vi i tabell 34 i likhet med för brödsädesodlingen, sammanställt produktionskostnadskalkylen så, att under rubrikerna byggnader, döda inventarier o. s. v. ingående arbetstimmar och ränteanspråk sammanförts med direkt på odlingen debiterade.

Sedan posterna arbetslöner, dragarearbete, frakter, förnödenheter och ränteanspråk omräknats efter gällande prisläge erhålles summa produktionskostnader pr ha genom att multiplicera de nämnda posternas summa med $^{100}/_{92}$. Övriga kostnader kunna nämligen beräknas normalt utgöra omkring 8 % av de totala produktionskostnaderna.

Potatisodlingens räntabilitet.

Med undantag för Srp-området har potatisodlingen haft ringa omfattning å de undersökta egendomarna och huvudsakligen avsett att fylla det egna behovet. Å de större egendomarna i Svs- och MS-områdena har statdrängarnas potatisland upptagit huvudparten av potatisarealen. I tabell 33 ha vi därför endast medtagit en sammanställning av potatisodlingens ekonomiska resultat å de egendomar i Srp-området, där potatisodling i avsevärdare omfattning bedrivits för avsalu.

Medelskörden pr hektar av potatis har å dessa egendomar uppgått till 155 dt. Realisationspriset för potatisen, som levererats dels till bränneriändamål dels som matpotatis har uppgått till 6,13 kr. pr dt. Produktionskostnaderna uppgå till 1,232 kr. pr ha eller till 8,21 kr. pr dt potatis. Odlingen har sålunda givet en förlust av 2,08 kr. pr dt.

Det bör observeras att på grund av starkt begränsad bränning av potatis under vintern 1919—1920 avsättningen av potatisskörden i ifrågavarande område mötte stora svårigheter, varför priset å potatis trycktes ned till knappast mera än hälften av föregående års pris. Priset å potatis var sålunda vida starkare än å andra jordbruksprodukter och det är detta ofördelaktiga prisläge, som förorsakar förlusten å årets potatisodling. Produktionskostnaderna pr dt potatis äro i och för sig och i jämförelse med jordbrukets produktionskostnader för övrigt icke särdeles höga.

Foderväxtodlingens räntabilitet.

Foderväxtodlingen intager i det hänseendet en särställning gent emot övriga odlingar, att produktionens huvudändamål är anskaffning av foder för den egna kreatursbesättningen, under det att foderproduktion för direkt försäljning i regel spelar en mycket underordnad roll. Värdet å foderskördarna beror därför i huvudsak på till vilket pris de kunna realiseras genom förädlingen i djurstallarna. Härav följer att foderväxtodlingens ekonomiska resultat städse måste bedömas i direkt samband med husdjurskötseln, enkannerligen mjölk- och ungdjursproduktionens. Räkenskaperna för foderväxtodlingen ha närmast att upplysa om till vilket pris pr dt eller foderenhet, som foderskördarna *producerats*, räkenskaperna för husdjurskötseln till vilket pris samma foderskördar *realiserats*. Uppstår det vinst eller förlust på foderproduktion och förädling är det riktigtast att denna i räkenskaperna redovisas såsom vinst resp. förlust på husdjurskötseln slutprodukter.

I enlighet med dessa principer skola vi i denna avdelning närmast redogöra för produktionskostnaderna för de olika slagen av foderskördar, under det att vi i följande avdelning om mjölkproduktionens och ungdjursuppfödningens ekonomiska resultat skola lämna en översikt över det för foderskördarna uppnådda realisationsvärdet.

Vi ha i nedanstående sammanställning sammanfört vägda medeltal för dels foderskördarnas storlek pr hektar dels produktionskostnaderna pr foderenhet för samtliga undersökta egendomar i södra och mellersta Sverige.

Skörden har därvid upptagits precis till den mängd som redovisats såsom utfodrad eller försäld, alltså med avdrag för lagringsförluster.

	Skörd pr hektar.	Produktionskost- nad pr fe.
	Foderenheter	öre
Foderrotfrukter	4,470	34 9
Vall	1,820	21,1
Grönfoder	1,800	31,2
Äng och betesmark	(1,970)	10,8

Produktionskostnaderna äro sålunda lägst för skörden från äng och betesmark, där de utgöra ej fullt 11 öre pr fe. Vallskördarna från åkern äro nära dubbelt så dyra pr fe och grönfoder och rotfrukter i sin ordning resp. $\frac{1}{2}$ och $\frac{2}{3}$ dyrare pr foderenhet än vallskörden.

Tabell 35 upptager en detaljerad sammanställning av foderväxternas avkastning och produktionskostnader i de olika produktionsområdena.

Foderrotfrukter. Produktionskostnaderna äro lägst med 31,7 öre pr foderenhet i Svs-området. I Srp-området uppgå de till 34,8, i MS-till 40,3 och i ÖN-området till 43,4 öre pr fe. Den kontrollerade rotfruktsarealen i det senare området är emellertid mycket ringa, endast 7 hektar, varför det erhållna medeltalet ej kan tillmätas allt för stor betydelse. De stora differenserna i produktionskostnad pr fe i de olika områdena sammanhånga först och främst med de betydande skillnader i skördeavkastning pr ha, vilka närmare framgå av tabell 35.

I samtliga områdena äro rotfrukternas produktionskostnader synnerligen höga och överskrida avsevärt det medelpris, vartill foderskördarna kunnat realiserats genom husdjursskötseln. Betyder nu detta utan vidare, att rotfruktsodlingen varit förlustbringande för de kontrollerade egendomarna? Härpå kan näppeligen svaras ett enkelt ja eller nej. Produktionskostnaderna pr fe rotfrukter ha varit avsevärt dyrare än pr foderenhet hö och bete. Där dessa senare fodermedel utbytts mot rotfrukter har detta onekligen medfört en förhöjning av produktionskostnaderna för de animala produkterna och ett mindre nettoutbyte av denna produktion. Det är emellertid att märka, att rotfrukternas största betydelse i husdjurens foderstat är såsom ersättningsmedel för fodersäd och annat äggvitefattigt kraftfoder. Ju mera foderrotfrukter, som stå till förfogande, desto mindre sädesgröpe behöver nämligen användas vid husdjurens utfodring och desto mera spannmål kan frigöras till försäljning.

Såvida rotfruktsodlingen ej har större omfattning, än att rotfrukterna helt få användning som ersättningsmedel för foderspannmål, är det därför vid bedömning av rotfruktsodlingens räntabilitet riktigast att jämföra produktionskostnadspriset pr fe rotfrukter med marknadspriset å foderspannmål på egendomen.¹ En dylik jämförelse för de olika produktionsområdena följer här nedan.

	<i>Produktions-</i> <i>kostnad</i>	<i>Marknads-</i> <i>pris</i>
	pr fe rotfrukter	pr fe fodersäd
	öre	öre
Svs-området	31,7	36,1
Srp- >	34,8	35,7
MS- >	40,9	36,8
ÖN- >	43,4	36,6

¹ Eller, om till sammansättningen likartade kraftfodermedel kunna köpas billigare pr fe, med inköpspriset på egendomen å dessa.

I såväl Svs- som Srp-området understiger produktionskostnadspriset pr fe rotfrukter marknadspriset pr fe fodersäd, varför en i lämplig omfattning bedriven rotfruktsodling här bör ha ökat nettoutbytet från hushållningen i dess helhet. I de båda andra områdena har rotfrukternas produktionskostnadspris pr fe däremot avsevärt överstigit marknadspriset pr fe fodersäd. Här måste sålunda rotfruktsodlingen även ur den nämnda synpunkten anses vara förlustbringande. När det gäller att bedöma lämpligheten av att utbyta vårstråsäd mot foderrotfrukter eller tvärtom, måste naturligtvis även hänsyn tagas till fodersädens produktionskostnadspris pr fe i jämförelse med rotfrukternas. I Svs-området har produktionskostnadspriset pr fe vårstråsäd varit 31,8 öre alltså praktiskt tagit lika med produktionskostnaden pr fe rotfrukter. Då rotfrukterna samtidigt givit avsevärt högre skörd pr ha, har denna odling alltså inom vissa gränser otvivelaktigt en viss konkurrenskraft gent emot fodersädsodlingen under ifrågavarande förhållanden.

Rotfrukterna ha onekligen även ur växtföljdssynpunkt ett större förfruktsvärde än flertalet andra kulturväxter, ett förfruktsvärde till vilket ej särskild hänsyn tagits i produktionskostnadskalkylerna. Kan manne icke detta högre förfruktsvärde berättiga rotfruktsodling, även där produktionskostnaderna pr fe rotfrukter överstiga marknadspriset för fodersäd? Storleken av rotfrukternas förfruktsvärde kan ej exakt fastställas i kronor och ören. Även om detsamma är ganska stort och ej bör ignoreras vid diskussion av rotfruktsodlingens relativa räntabilitet, kan detsamma naturligtvis dock ej betalas hur högt som helst. Överstiga produktionskostnaderna pr fe rotfrukter med t. ex. 5 öre marknadspriset pr fe fodersäd och rotfruktsskörden pr ha uppgår till 4,000 fe blir det en minusdifferens pr ha av $4,000 \times 0,05 = 200$ kr. En så stor differens kan näppeligen uppvägas av rotfrukternas större förfruktsvärde eller andra dylika rotfruktsodlingens fördelar, som ej medtagits i räntabilitetskalkylen.

Det är sålunda otvivelaktigt att rotfruktsodlingen å många egendommar varit direkt förlustbringande och i varje fall lämnat ett för husdjursskötseln allt för dyrbart foder. Vi hänvisa i detta hänseende till huvudtabell VIII över produktionsresultaten för de enskilda rotfruktsodlande egendomarna. Av denna tabell framgår också, att en av de viktigaste orsakerna till förlustbringande rotfruktsodling varit för låga hektarskördar. Upplysande är i detta hänseende följande sammanställning, som vi hämtat ur nämnda huvudtabell.

	Skörd pr ha	Arbetskostnad		S:a produktionskostnader	
		pr ha	pr fe	pr ha	pr fe
	fe	kr.	öre	kr.	öre
De 10 bästa egendomarna	6,930	530	7,7	1,867	27,1
» 10 sämsta »	1,785	482	27,1	1,131	63,2

Å de 10 egendomar, som uppnått högsta hektarskörd, i medeltal 6,930 fe, äro produktionskostnaderna pr fe 27,1 öre. Å de 10 sämsta egendomarna, där skörden är endast 1,785 fe pr ha, är produktionskostnaden pr fe 63,2 öre. Arbetskostnaderna pr ha äro nästan lika stora i båda fallen, men pr fe nära 4 ggr högre vid de sämsta egendomarna. Just beroende på att arbetsbehovet är så stort vid rotfruktsodling och nästan lika stort, vare sig skörden blir högre eller lägre, är en svag skörd vid denna odling mer förlustbringande än vid andra odlingar. En låg hektarskörd av rotfrukter kan återigen ha många olika orsaker, bl. a. ogynnsamma väderleksförhållanden, parasitangrepp o. dyl. I många fall stå de låga rotfruktsskördarna emellertid i sammanhang med en dålig odlingsteknik. För svag gödsling till rotfruktsgrödan torde på många egendomar hava varit en av huvudorsakerna till det dåliga produktionsresultatet.

Vall. Produktionskostnaderna pr foderenhet hö och bete från vallen utgöra i Svs-området 22,8 öre, i Srp 19,1, MS- 20,3 och i ÖN-området 28,6 öre. Vi ha sålunda här en odling, där produktionskostnaderna pr skördeenhet äro högre i Svs-området än i de övriga områdena i södra och mellersta Sverige. Detta förhållande sammanhänger väsentligen med det högre fastighetsvärdet pr ha i Svs-området. Ränteanspråken pr fe räknat utgöra här 3,2 öre, när motsvarande ränteanspråk i MS-området med dess lägre jordvärde utgöra endast 1,4 öre. Vallodlingen har med andra ord på grund av dess i förhållande till andra odlingar relativt svaga hektarskörd mindre konkurenskraft å Svs-områdets dyra åkerjord än i MS-området, där vallen i skördeavkastning är mindre underlägsen övriga odlingar och jorden är mycket billigare.

I samtliga områdena är vallskörden pr foderenhet avsevärt billigare än såväl fodersäds- som rotfruktsskörden. I södra Sverige äro sålunda produktionskostnaderna pr fe vallskörd i runt tal omkring $\frac{2}{3}$ och i mellersta och norra Sverige knappast mer än hälften så höga som pr foderenhet fodersäd. Vallodlingens stora betydelse som leverantör av billigt foder för den animala produktionen belyses särdeles tydligt av dessa siffror.

Grönfoderodlingen. I tabell 35 föreligga produktionsresultat för grönfoderodling i Svs- och MS-områdena. I övriga områden har grönfoderodlingen varit av så ringa omfattning, att det ej ansetts lämpligt att göra några medeltalssammanställningar för desamma. Produktionskostnaden pr fe grönfoder uppgår till i genomsnitt 32,5 öre i MS- och 34,5 öre i Svs-området och är sålunda liksom beträffande vallskörden lägst i det förra området. Skörden pr ha är ock något högre i MS-området.

Tabell 35. Produktionskostnader

Odling:	Foderrotfrukter									
	Svs- 185 ha		Srp- 63 ha		MS- 192 ha		ÖN- 7 ha		Svs- 632 ha	
Område och areal:	Kr. pr ha	I %	Kr. pr ha	I %	Kr. pr ha	I %	Kr. pr ha	I %	Kr. pr ha	I %
<i>Produktionskostnad:</i>										
Mänsklig arbetskraft	406	24,2	392	27,3	511	33,7	597	35,5	53	9,8
Driftsledning	74	4,4	64	4,5	70	4,6	73	4,4	31	5,7
Dragarearbete	291	17,4	262	18,2	284	18,7	257	15,2	69	12,7
Utsäde	122	7,3	103	7,2	68	4,5	55	3,3	82	15,2
Gödselmedel	455	27,2	386	26,8	346	22,8	452	26,9	102	18,9
Kalk	2	0,1	4	0,3	8	0,5	1	0,1	2	0,4
Diverse ¹⁾	11	0,6	1	0,1	2	0,1	1	0,1	2	0,4
Döda inventarier	79	4,7	75	5,2	89	5,9	71	4,2	19	3,5
Byggnader	46	2,7	27	1,9	29	1,9	35	2,1	46	8,5
Grundförbättringar	8	0,5	8	0,5	7	0,5	15	0,9	7	1,3
Allmänna omkostnader	52	3,1	36	2,5	38	2,5	51	3,0	25	4,6
Skatter	21	1,3	14	1,0	16	1,0	16	1,0	20	3,7
Ränteanspråk å jordkapital + grundförbättringar	76	4,5	34	2,4	24	1,6	23	1,4	74	13,7
förråd	33	2,0	30	2,1	26	1,7	32	1,9	9	1,6
Summa	1,676	100,0	1,436	100,0	1,518	100,0	1,679	100,0	541	100,0
<i>Produktionskostnad pr 100 fe</i>	<i>31,70</i>		<i>34,80</i>		<i>40,50</i>		<i>43,40</i>		<i>22,80</i>	
<i>Skörd pr hektar, fe</i>	<i>5,289</i>		<i>4,128</i>		<i>3,769</i>		<i>3,871</i>		<i>2,315</i>	
<i>D:to av frö och fröhalm, kr.</i>	<i>—</i>		<i>—</i>		<i>—</i>		<i>—</i>		<i>12</i>	
<i>Arbetsförbrukning pr ha:</i>										
Manstimmar	598		628		685		792		76	
Hästimmar	298		319		350		281		74	

Grönfodrets produktionskostnader äro avsevärt högre än vallskördens. Detta sammanhänger först och främst med att arbetskostnaderna pr ha äro mycket högre än vid vallodling (vårbruket) men även med högre utsädeskostnader. I Svs-området är även hektarskörden av grönfoder betydligt underlägsen skörden från vallen.

Äng och betesmark. Vid granskning av produktionskostnadssiffrorna i tabell 35 måste det ihågkommas att arealen av äng och betes-

¹⁾ Här i ingår försäkringsavgifter, hösalt och dylika direkta mindre utgiftsposter för resp. odlingar.

vid foderväxtodling.

V a l l						Grönfoder				Äng och betesmark					
Srp- 414 ha		MS-2095 ha		ÖN- 204 ha		Svs- 100 ha		MS- 144 ha		Svs- 79 ha		MS- 232 ha		ÖN- 91 ha	
Kr. pr ha	I %	Kr. pr ha	I %	Kr. pr ha	I %	Kr. pr ha	I %	Kr. pr ha	I %	Kr. pr ha	I %	Kr. pr ha	I %	Kr. pr ha	I %
47	11,4	64	16,1	108	22,1	53	8,3	110	17,8	10	3,5	10	5,3	68	27,1
22	5,3	23	5,8	22	4,5	37	5,8	30	4,9	23	8,2	16	8,5	15	6,2
42	10,2	46	11,8	57	11,6	114	17,9	103	16,7	11	3,9	1	0,5	17	7,0
54	13,0	43	10,8	18	3,7	133	20,9	116	18,8	—	—	2	1,1	—	—
115	27,8	86	21,6	134	27,3	84	13,2	105	17,0	83	29,5	62	32,8	42	17,4
5	1,2	8	2,0	1	0,2	2	0,3	7	1,1	3	1,1	3	1,6	—	—
1	0,2	2	0,5	2	0,4	1	0,2	1	0,2	2	0,7	1	0,5	1	0,4
13	3,2	15	3,7	20	4,1	31	4,9	32	5,1	3	1,1	1	0,5	5	2,1
27	6,5	32	8,1	36	7,4	45	7,0	32	5,1	32	11,3	28	14,8	30	12,4
7	1,7	7	1,8	13	2,7	7	1,1	7	1,1	2	0,7	—	—	4	1,7
19	4,6	21	5,3	26	5,3	24	3,8	22	3,6	21	7,4	16	8,5	16	6,6
15	3,6	15	3,7	18	3,7	17	2,7	16	2,6	22	7,8	17	9,0	14	5,8
38	9,2	25	6,3	25	5,0	78	12,2	24	3,9	66	23,4	28	14,8	26	10,6
9	2,1	10	2,5	10	2,0	11	1,7	13	2,1	4	1,4	4	2,1	4	1,7
414	100,0	397	100,0	490	100,0	637	100,0	618	100,0	282	100,0	189	100,0	242	100,0
19,10		20,50		28,60		34,50		32,50		12,20		10,50		16,60	
2,153		1,805		1,675		1,849		1,900		2,321		1,839		1,458	
2		31		11		—		—		—		—		—	
74		88		143		77		152		15		13		97	
53		57		64		122		133		12		2		18	

mark reducerats till åker i förhållande till dess avkastningsförmåga på varje egendom, och att hektarsiffrorna sålunda äro beräknade. I södra och mellersta Sverige är det huvudsakligen betesmarker, som ingå under denna rubrik, i ÖN-området däremot även en avsevärd areal slätteräng.

I samtliga produktionsområden har äng och betesmark givit billigare foder än övriga foderväxter. Produktionskostnaden pr fe utgör i Svs-området 12,2, i MS- 10,3 och i ÖN-området 16,6 öre. Särskilt anmärkningsvärt är den låga arbetskostnaden pr foderenhet.

Vid fördelningen av gödselkostnaderna har äng- och betesmark behandlats för sig och ej debiterats andra gödselkostnader än de som direkt under bokföringsåret tillförts ifrågavarande arealer. De byggnadskostnader, som debiterats dessa odlingar, inkludera även kostnader för hägnader. Rän-teanspråk har debiterats äng och betesmark efter samma grunder som åkern.

Beteskulturens stora ekonomiska betydelse för en billig sommarutfodring av våra husdjur belyses synnerligen kraftigt av de erhållna produktionskostnadssiffrorna för dessa odlingar, som kunnat leverera en foderenhet till ungefär hälften av det pris, som den kostat att frambringa genom vallodling, och $\frac{1}{3}$ av det pris, vartill 1 fe grönfoder producerats.

Ladugårdsskötselns räntabilitet.

I föregående avdelning ha vi redan framhållit, att foderväxtodlingens och ladugårdsskötselns räntabilitet stå i ett mycket nära samband med varandra. Ladugårdsskötselns ekonomiska huvuduppgift kan sägas vara att förädla de icke direkt säljbara foderskördarna till lätt realiserbara animaliska produkter. Genom att jämföra det pris, som vid denna förädling kan utvinnas pr foderenhet av foderskördarna med dessas produktionskostnadspris pr foderenhet, få vi ett uttryck för foderväxtodlingens och ladugårdsskötselns samlade räntabilitet.

Innan vi gå närmare in på en detaljerad redogörelse för mjölkproduktionens och ungdjursuppfödningens ekonomi skola vi i anslutning till ovanstående lämna en översikt över det genom ladugårdsskötseln uppnådda förädlingsvärdet för foderskördarna i de olika produktionsområdena samt ställa detta förädlingsvärde i relation till produktionskostnaderna för samma foderskördar. En dylik sammanställning återfinnes i tabell 36, där förädlingsvärde och produktionskostnader angivas i vägda medeltal för varje produktionsområde.

Tabell 36. Grovfodrets produktionskostnadspris och genom ladugårdsskötseln uppnått förädlingsvärde för detsamma.

	Produktions-	Uppnått realisationspris		
	kostnadspris	pr foderenhet		
	pr foder-	Mjök-	Ung-	Ladugårds-
	enhet	korna	djuren	skötseln i
	öre	öre	öre	dess helhet
				öre
Svs-området	24,1	25,5	11,2	18,3
Srp- »	22,6	17,2	12,2	15,5
MS- »	21,2	21,6	10,1	18,4
ÖN- »	28,8	26,1	15,3	24,1

Denna sammanställning är ur flera synpunkter av stort intresse. Av densamma framgår, att mjölkproduktionen i samtliga produktionsområden betalad högre, i vissa fall mer än dubbelt så högt pris pr foderenhet grovfoder som ungdjursuppfödningen. Orsakerna till denna mjölkproduktionens överlägsenhet skola vi längre fram klargöra. Av tabellen framgår vidare, att ladugårdsskötseln i dess helhet betalad bäst för grovfodret i ÖN-området, vilket sammanhänger med att priset på ladugårdsprodukterna varit avsevärt högre i detta område än i de övriga. Lägst är grovfodrets förädlingsvärde i Srp-området. Icke i något område täcker det genom ladugårdsskötseln uppnådda förädlingsvärdet foderskördarnas produktionskostnader, vilket med andra ord betyder att foderväxtodling och ladugårdsskötsel tillsammans givit underskott. Per foderenhet grovfoder räknat utgör detta underskott i Svs-området 5,8 öre, i Srp- 7,1, i MS- 2,8 och i ÖN-området 4,7 öre eller resp. 24,1, 31,4 13,2 och 16,3 % av foderskördarnas produktionskostnader. MS-området kan sålunda uppvisa det gynnsammaste, Srp-området det ogynnsammaste ekonomiska slutresultatet av foderväxtodling och ladugårdsskötsel.

För de egendomar, där möjligheter föreligga att direkt försälja en större eller mindre del av foderskördarna, är det av intresse att jämföra fodrets försäljningspris vid egendomen med det pris ladugården kan betala för samma fodermedel. Är förädlingsvärdet pr foderenhet hö t. ex. 20 öre, så motsvarar detta ett höpris av $20:2,5 = 8$ öre pr kg. En jämförelse mellan de enligt tabell 36 uppnådda förädlingspriserna å hö och marknadspriset å samma vara ger till resultat, att det av ladugårdarna betalade höpriset i allmänhet är avsevärt lägre än marknadspriset. På grund av hömarknadens ringa absorptionsförmåga äro emellertid möjligheterna att avyttra höskördarna genom försäljning på de flesta egendomar mycket begränsade, varför huvudparten av dessa skördar måste realiseras genom ladugårdsskötseln. Detta gäller i ännu högre grad om övriga foderskördar.

För att klargöra mjölkproduktionens och ungdjursuppfödningens räntabilitet var för sig, har i bokföringen upplagts särskilda konton för dessa båda produktionsgrenar. Härvid har mjölkornas konto krediterats för till ungdjursstallarna lämnade spädkalvar och mjölk efter marknadspriset på egendomen samt även efter marknadspriset debiterats för från ungdjursstallarna mottagna kalvfärdiga kvigor.

I följande avdelningar skola vi redogöra för de erhållna räntabilitetsresultaten från dessa båda produktionsgrenar.

Mjolkproduktionens räntabilitet.

I tabell 37 lämnas en översikt över produktionskostnaden pr kg mjölk i förhållande till mjölkens realisationspris i de olika produktionsområdena. Siffrorna äro vägda medeltal.

Tabell 37. Mjolkproduktionens ekonomiska resultat.

Produktionsområden:	Svs-	Srp-	MS-	ÖN-
Total mjölkavkastning i de kontrollerade ladugårdarna, ton	3,106,8	835,9	4,061,4	36,7
Mjölkavkastning i medeltal pr ko, kg . .	3,186	2,795	2,492	1,873
Produktionskostnad pr kg mjölk, öre . .	33,5	32,6	35,9	43,7
Realisationspris > > > > . .	30,6	28,4	35,9	41,5
Vinst +, förlust - > > > > . .	- 2,7	- 4,2	± 0	- 2,4

Av sammanställningen framgår, att mjölkens genomsnittliga produktionskostnader variera avsevärt i de olika områdena. De äro högst i ÖN-området med 43,7 öre och lägst i Srp-området med 28,4 öre pr kg. Mjölkens realisationspris är emellertid även mycket växlande i de olika områdena. Det gynnsammaste förhållandet mellan produktionspris och realisationspris pr kg mjölk kan MS-området uppvisa. Här täcker mjölkens realisationspris precis produktionskostnaderna. Minst gynnsamt är resultatet i detta hänseende i Srp-området, där förlusten pr kg mjölk uppgår till 4,2 öre. I Svs- och ÖN-områdena utgör förlusten resp. 2,7 och 2,4 öre pr kg.

Om vi undantaga MS-området har mjölkproduktionen sålunda gått med förlust, d. v. s. mjölkorna ha vid rådande mjölkpris ej kunnat betala alla direkta kostnader för skötsel, kraftfoder o. s. v. samt samtidigt produktionskostnaderna för grovfodret.

En detaljerad översikt över de olika produktionskostnadsposternas storlek pr mjölkko och år lämnas i tabell 38. Siffrorna i denna tabell äro medeltal pr egendom (ovägda medeltal).

Kostnaderna äro uppdelade under rubrikerna: arbetslöner, dragarekostnad, utfodring, övriga kostnader och ränteanspråk. Från summan av dessa kostnader har avdrag gjorts för producerat djurvärde (väsentligen spädkalvar) samt gödsel. Den kvantitativa förbrukningen av mans- och dragaretimmar samt fodermedel är även angiven i tabellen. Där ladugårdspersonalens arbete ej redovisats i timmar, t. ex. vid ackordsbetalning av mjölkningsarbetet, har timantalet beräknats genom att dividera arbetskostnaden med medelpriset pr manstimme å egendomen.

Tabell 38. Produktionskostnaderna pr ko och kg. mjölk.

Produktionsområde:	Svs- 975 kor			Srp- 297 kor			MS- 1,517 kor			ÖN- 196 kor		
		å	Kr.		å	Kr.		å	Kr.		å	Kr.
<i>Arbetslöner.</i>	tim.	öre		tim.	öre		tim.	öre		tim.	öre	
Skötsel och mjölkning	222	72	160	251	63	158	208	75	156	187	76	142
Driftsledning			28			28			24			18
S:a			188			186			180			161
Dragarekostnad . . .	19	85	16	30	82	25	33	76	25	14	78	11
<i>Utfodring.</i>	fe			fe			fe			fe		
Kraftfoder	628	39,6	249	436	41,2	179	481	38,0	183	105	50,5	53
Grovfoder	2,143	25,0	536	2,001	23,1	462	1 756	21,6	378	1 605	26,7	428
S:a	2,771	28,3	785	2,437	26,3	641	2 237	25,4	561	1 710	28,4	481
<i>Övriga kostnader.</i>												
Tjurkostnad			23			18			39			10
Rekryteringskostnad .			61			68			69			50
Veterinär, kontroll, försäkr.			21			10			14			7
Byggnader			45			47			45			46
Döda inventarier . . .			11			10			12			7
Allmänna omkostnader			21			18			20			19
S:a			182			171			199			139
<i>Ränteanspråk.</i>												
Djurvärde	990	6 %	59	890	6 %	53	867	6 %	52	767	6 %	46
Förråd	200	7 %	14	143	7 %	10	182	7 %	13	128	7 %	9
S:a			73			63			65			55
<i>S:a produktionskostn.</i>			1 244			1 086			1 030			847
<i>Avgår</i>												
Producerat djurvärde			44			35			46			31
Gödsel			119			117			97			74
S:a			163			152			143			105
<i>Produktionskostn. för mjölk</i>			1,081			934			887			742
<i>Medelmjölmängd</i>	3,343 kg			2,805 kg			2,409 kg			1,730 kg		
<i>Produktionspris pr kg mjölk</i>	32,4 öre			33,5 öre			36,8 öre			42,9 öre		
<i>Realisationspris . . .</i>	29,3 >			27,6 >			34,8 >			40,2 >		
<i>Vinst +, förlust -</i>	- 3,1 >			- 5,7 >			- 2,0 >			- 2,7 >		
<i>Mjölk pr 100 fe . . .</i>	121 kg			115 kg			108 kg			101 kg		
<i>Fodrets samman- sättning:</i>	Fe	I %		Fe	I %		Fe	I %		Fe	I %	
Kraftfoder	628	22,6		436	17,9		481	21,5		105	6,1	
Hö	226	8,2		424	17,4		444	19,9		896	52,4	
Halm	323	11,6		307	12,6		342	15,3		130	7,6	
Rotfrukter, betmassa	914	33,0		633	26,0		327	14,6		118	6,9	
Bete	351	12,7		427	17,5		497	22,2		405	23,7	
Grönfoder	329	11,9		210	8,6		146	6,5		56	3,3	
S:a	2,771	100,0		2,437	100,0		2 237	100,0		1,710	100,0	

Inköpt kraftfoder har debiterats mjölkorna till inköpspriset å egendomen, hemmaodlat kraftfoder till marknadspris. Värdesättningen av grovfodret har skett efter följande grunder.

Mjölkornas konto har å varje egendom avslutats så, att av saldot framgått, huru mycket korna kunnat betala i ersättning pr foderenhet av de olika grovfodermedlen. För halm och annat avfall från spannmåls- och handelsväxtodling (t. ex. blast och betmassa vid sockerbetsodling) har mjölkproduktionen, såsom tidigare framhållits,¹ i produktionskostnadskalkylen debiterats precis samma pris pr foderenhet, som mjölkorna kunnat betala för dessa avfallsfoder. Övriga grovfoderslag, alltså hö, grönfoder, bete och foderrotfrukter, hava debiterats mjölkorna till produktionskostnadspriset på egendomarna.

Vid beräkningen av förädlingsvärdet pr foderenhet av de olika grovfoderslagen har hänsyn tagits till äggvitehalten pr fe och fodermedlens betydelse som produktionsfoder. Halm har sålunda på grund av dess låga äggvitehalt och skrymmande egenskaper tillmätts ett lägre värde pr fe än t. ex. äggviterikt hö eller bete.

Den under rubriken »övriga kostnader» i tabell 38 införda posten rekryteringskostnader utgör kostnaderna för kostammens vidmakthållande. Rekryteringskostnader uppkomma, så snart värdet av från besättningen utslagna kor ej täcker värdet av till ersättning inköpta kor eller genom egen ungdjursuppfödning producerade kalvfärdiga kvigor.

Medelpriset å utslagskor har under året utgjort: i Svs-området 803 kr., i Srp- 601 kr., i MS- 535 kr. och i ÖN-området 563 kr. Besättningarna ha i huvudsak rekryterats genom egen uppfödning och hava från ungdjursstallarna inkomna kalvfärdiga kvigor i medeltal upptagits till ett värde av: i Svs-området 1,085 kr., i Srp- 963, i MS- 910 och i ÖN-området 903 kr. (vägda medeltal).

Rekryteringsprocenten, d. v. s. antalet utslagskor i procent av besättningarnas samtliga kor, har uppgått till (i vägda medeltal) resp. 22,4, 11,1, 12,2 och 14,7 %. Utgallringsprocenten är särskilt hög i Svs-området, beroende på starka utförsäljningar av kor i ett par större besättningar i detta område. De nedskrivningar av mjölkornas värde, som på grund av fallande konjunkturer i många fall företagits vid bokföringsårets slut, ha icke betraktats som rekryteringskostnader utan ha såsom direkta kapitalförluster avförts på kapitalkonto.

Årskostnaderna i medeltal pr mjölkko utgöra efter avdrag för producerat djurvärde och gödsel: 1,081 kr. i Svs-, 934 i Srp-, 887 i MS- och 742 kr. i ÖN-området. Medelmjölmängden pr ko utgör samtidigt resp. 3,343, 2,805, 2,409 och 1,730 kg. Vid division av årskostnaden pr

¹ Jmfr sid. 54 och 66.

ko med mängden producerad mjölk blir produktionskostnaden pr kg mjölk: i Svs-området 32,4 öre, i Srp- 33,3 öre, i MS- 36,8 öre och i ÖN-området 42,9 öre. Dessa produktionskostnadssiffror äro för Svs-området något lägre, för övriga områden något högre än de motsvarande vägda medeltal som anförts i tabell 37. Denna bristande överensstämmelse mellan de vägda och ovägda medeltalen sammanhänger med att produktionskostnaderna pr kg mjölk i de mindre ladugårdarna i genomsnitt varit i Svs-området något lägre, i övriga områden något högre än i de större ladugårdarna.

De enskilda egendomarnas produktionssiffror variera högst avsevärt kring de i tabellerna 37 och 38 anförda medeltalen. Vi hänvisa i detta hänseende till huvudtabell XII, som upptager de viktigaste produktionskostnadsresultaten för varje egendom. Enligt denna tabell är produktionskostnaden:

	I % av samtliga egendomar:			
	Svs-	Srp-	MS-	ÖN-omr.
Under 30 öre pr kg mjölk	38,2 %	26,7 %	15,2 %	4,0 %
30,1—35 > > > >	29,5 >	40,0 >	32,6 >	8,0 >
35,1—40 > > > >	20,6 >	20,0 >	10,9 >	12,0 >
Över 40 > > > >	11,7 >	13,3 >	41,3 >	76,0 >
S:a	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Även angående de viktigaste orsakerna till dessa stora variationer i produktionskostnad pr kg mjölk kunna vi hämta vissa upplysningar ur huvudtabell XII. För att belysa några av dessa orsaker göra vi ur densamma följande sammanställning för de 10 egendomar i MS-området, som ha högst resp. lägst produktionskostnadspris pr kg. mjölk.

	10 egendomar med lägst produk- tionskostnad pr kg mjölk	10 egendomar med högst produk- tionskostnad pr kg mjölk
Produktionskostnad pr kg mjölk	27,8 öre	52,7 öre
Mjölkvkastning pr ko	2,842 kg.	1,847 kg.
Arbetskostnader pr ko	161 kr.	209 kr.
> kg mjölk	5,7 öre	11,3 öre
S:a fe pr ko	2,337 fe	2,044 fe
därav kraftfoder	523 >	417 >
Foderkostnad pr ko	544 kr.	544 kr.
D:o pr kg mjölk	19,2 öre	29,4 öre
Kraftfoderpris pr fe	38,3 öre	39,1 öre
Grovfodrets pris pr fe	19,0 öre	23,4 öre
Mjölkutbyte pr 100 fe	121,5 kg	92,3 kg
Vinst +, förlust — pr kg mjölk	+ 8,1 öre	— 18,4 öre

Låg mjölkavkastning pr ko, höga arbetskostnader, höga produktionskostnader för grovfodret och lågt mjölkutbyte pr 100 foderenheter är utmärkande för den grupp av egendomar, som producerar mjölken dyrast. Slutresultatet blir också en genomsnittlig produktionskostnad för denna grupp av 52,7 öre och en förlust av 18,4 öre pr kg mjölk. Den bästa gruppen har knappast mer än hälften så höga produktionskostnader pr kg mjölk, 27,8 öre mot 52,7 öre. Den billiga produktionen i denna grupp möjliggöres genom en högre mjölkavkastning pr ko, billigare arbetskostnader, billigare produktionskostnad för foderskördarna och bättre utbyte pr 100 foderenheter. Vinsten blir 8,1 öre per kg mjölk.

Betydelsen av ett gott mjölkutbyte i förhållande till den förbrukade fodermängden framgår särdeles tydligt av denna sammanställning. I de 10 bästa besättningarna har pr 100 foderenheter erhållits 121,5 kg mjölk, i de 10 sämsta endast 92,3 kg. Foderkostnaden är densamma pr ko i de båda grupperna. Tack vare i första rummet detta bättre mjölkutbyte blir foderkostnaden pr kg mjölk endast 19,2 öre i den bästa mot 29,4 öre i den sämsta gruppen. Detta gynnsamma resultat sammanhänger emellertid även med att grovfoderskördarna producerats 4,4 öre billigare pr foderenhet i bästa gruppen.

En granskning av mjölkproduktionens ekonomiska resultat å de enskilda egendomarna visar genomgående, att förlust å mjölkproduktionen sammanhänger med lågt mjölkutbyte pr 100 fe. Även i genomsnitt för samtliga egendomar är mjölkavkastningen pr 100 fe mycket låg i de olika produktionsområdena. Enligt våra kontrollföreningars undersökningar brukar mjölkavkastningen pr 100 fe under normala förhållanden uppgå till 130 å 140 kg och däröver. Enligt det här föreliggande materialet kommer endast Svs-området över 120 kg, i MS-området är genomsnittssiffran 108 och i ÖN-området 102 kg mjölk pr 100 fe.

Det är emellertid att märka, att på grund av kontrollföreningarnas arbetsmetoder — mjölk och foder väges endast en dag under en 2- till 4-veckorsperiod — dessa sannolikt redovisa högre avkastning pr 100 foderenheter än vad som faktiskt erhållits. Vid produktionskostnadsundersökningen har mjölmängden däremot dag för dag fastställts och de erhållna avkastningssiffrorna stå i absolut överensstämmelse med vad som redovisats såsom utlämnat från ladugården. Foderredovisningen är även fullständig, i det att de till mjölkorna utfodrade foderkvantiteterna stå i överensstämmelse med in- och utlämningsjournalerna för kraftfoder o. s. v.

Även om hänsyn tages till ovanstående, kvarstår dock det faktum, att mjölkavkastningen pr 100 fe på många av de undersökta egendomarna varit abnormt låg. I de flesta fall torde denna låga avkastning i förhållande till fodret vara att tillskriva sviter av de föregående

krisårens foderknapphet. Mjölkorna ha fått använda en betydande del av under bokföringsåret erhållet foder för att restaurera sina under föregående svältperioder illa medfarna kroppar och mjölkavkastningen har därför blivit mindre i förhållande till fodermängden än under normala förhållanden. Undersökningens 2:a år visar även betydligt stegrad avkastning pr 100 fe i de kontrollerade besättningarna.

Att mjölkproduktionen i så många ladugårdar givit ett dåligt ekonomiskt resultat och att den genomsnittliga räntabiliteten av denna produktionsgren ej blivit bättre än medeltalen i tabellerna 37 och 38 ange, är sålunda till väsentlig grad att tillskriva att besättningarnas produktionsförmåga på grund av de föregående årens knappa utfodring varit i hög grad nedsatt. Där besättningarnas produktionsförmåga varit god har mjölkproduktionen i regel givit vinst.

Ungdjursuppfödningens räntabilitet.

I tabell 39 lämnas en översikt över ungdjursuppfödningens räntabilitet i de olika produktionsområdena. Siffrorna i denna tabell äro vägda medeltal för uppfödningsekostnaden pr »beräknad» kalvfärdig kviga. Antalet producerade kalvfärdiga kvigor har för varje egendom beräknats genom att dividera summa under året producerat djurvärde med medelpriset pr kalvfärdig kviga. Har i ett ungdjursstall t. ex. producerats djurvärde till ett totalbelopp av 5,600 kronor och värdet av de kalvfärdiga kvigor, som under året övergått till mjölkkor, i medeltal upptagits till 1,000 kr., beräknas alltså produktionen av kalvfärdiga kvigor till $5,600 : 1,000 = 5,6$ stycken. Genom att dividera totalkostnaden för ungdjursuppfödningen med 5,6, har sedan uppfödningsekostnaden per kalvfärdig kviga fastställts.

Enär de olika åldersklasserna i ungdjursstallet ej alltid varit lika talrikt representerade sammanfaller den på detta sätt beräknade uppfödningsekostnaden, foderförbrukningen o. s. v. naturligtvis ej fullt exakt med de faktiska uppfödningsekostnaderna för de kvigor, som under året övergått till mjölkkor. Har uppfödning av tjurar förekommit, så kommer den beräknade uppfödningsekostnaden pr kalvfärdig kviga att bli ett vägt medeltal av uppfödningsekostnaden för samtliga ungdjur beräknat på medelvärdet av kalvfärdiga kvigor. Tjuruppfödning har emellertid spelat en mycket underordnad roll i de kontrollerade besättningarna. Medeltalen i tabell 39 torde också komma de faktiska uppfödningsekostnaderna för kalvfärdiga kvigor mycket nära. Det är ju dessutom att märka, att förhållandet mellan de totala uppfödningsekostnaderna och det producerade djurvärdet, alltså det ekonomiska slutresultatet av ungdjursuppfödningen, ej påverkas genom införande av enheten »beräknad kalvfärdig kviga» som fördelningsgrund. Ungdjursuppfödningens ekonomiska resultat blir däremot lättare att överblicka, när de omräknats på denna enhet.

Tab. 39. Uppfödningskostnad pr beräknad kalvfärdig kviga.

Produktionsområden:	Svs-		Srp-		MS-		ÖN-					
	å	Kr.	å	Kr.	å	Kr.	å	Kr.				
<i>Kalvvärde</i>			55		51		51		29			
<i>Arbetslöner:</i>	tim.	öre		tim.	öre	tim.	öre	tim.	öre			
Skötsel	150	72	108	181	63	114	171	75	128	201	76	153
Driftsledning			22			21			17			21
S:a			130			135			145			174
<i>Dragarearbete</i>	16,5	85	14	9,8	82	8	2,6	76	2	2,5	78	2
<i>Utfodring:</i>	fe			fe			fe			fe		
Oskummad mjölk ¹	191	94,2	180	169	80,5	136	208	109,1	227	196	120,9	237
Skummjölk	242	34,3	83	281	37,4	105	155	60,0	93	54	46,3	25
Kraftfoder	389	40,6	158	370	40,3	149	398	39,5	157	152	41,5	63
Grovfoder	2,724	24,0	653	3,520	22,3	786	2,230	20,0	446	2,116	26,8	568
S:a	3,546	30,5	1,074	4,340	27,0	1,176	2,991	30,9	923	2,518	35,5	893
<i>Övriga kostnader:</i>												
Veterinär, försäkr., diverse			20			9			13			3
Byggnader			67			59			56			67
Döda inventerier			8			2			2			2
Allm. omkostnader			23			11			13			17
S:a			118			81			84			89
<i>Ränteanspråk</i>			95			104			92			81
<i>S:a produktionskostn.</i>			1,486			1,555			1,297			1,268
Avgår: gödselvärdet			125			197			124			103
<i>Nettokostnad pr kalvfärdig kviga</i>			1,361			1,358			1,173			1,165
<i>Marknadsvärde pr d:o</i>			1,085			963			910			903
<i>Vinst +, förlust - pr d:o</i>			-276			-395			-263			-262
<i>Produktionskostnad i % av marknadsvärdet</i>			126			142			129			129

¹ Den relativt stora mjölkförbrukningen pr beräknad kalvfärdig kviga sammanhänger med att den yngsta åldersklassen i ungdjursstallet varit relativt talrikare representerad än de äldre; grovfoderförbrukningen blir av samma anledning så mycket lägre.

Såsom vi redan på sid. 77 framhållit har ungdjursuppfödningen i genomsnitt varit förlustbringande vid de undersökta egendomarna. Pr. beräknad kalvfärdig kviga hava uppfödningsekostnaderna enligt tabell 39 uppgått till 1,361 kr. i Svs-, 1,358 kr. i Srp-, 1,173 kr. i MS- och 1,165 kr. i ÖN-området. Värdet pr kalvfärdig kviga har enligt under året gällande marknadspris uppskattats till resp. 1,085, 963, 910 och 903 kr. i de olika områdena. Därav följer att uppfödningsekostnaderna överskridit det producerade djurvärdet med 395 kr. pr kviga i Srp-området och med 260 å 270 kr. i de övriga områdena. Ungdjursstallets produktionskostnader utgöra i procent av producerat djurvärde i Svs-området 126 %, i Srp- 142, i MS- 129 och i ÖN-området 129 %.

Orsakerna till ungdjursuppfödningens ogynnsamma resultat äro framförallt att söka i de höga foderkostnaderna under året. Särskilt har årets höga mjölk- och kraftfoderpriser drivit uppfödningsekostnaderna i höjden. I MS-området t. ex. utgör enbart kostnaden för i ungdjursstallet förbrukad mjölk och kraftfoder ej mindre än 53 % av det producerade djurvärdet. Det rådande konjunkturläget med toppriser å mjölk och kraftfoder men starkt fallande kreaturspriser måste föra till ett ogynnsamt ekonomiskt slutresultat för ungdjursuppfödningen. Ju mindre av de för ladugårdsskötseln disponibla fodermedlen, som använts i ungdjursstallarna, ju mera som använts direkt för mjölkproduktionen, desto bättre har därför ladugårdsskötselns samlade ekonomiska resultat blivit.

Ungdjursuppfödningen har i de flesta ladugårdar i huvudsak avsett den egna kostammens rekrytering. Att uppfödningsekostnaderna blivit högre än det bokförda värde, vartill de kalvfärdiga kvigorna debiterats mjölkornas konto, betyder alltså att rekryteringskostnaderna för mjölkorna måste ökas med denna differens. Om ladugårdsskötselns totala produktionskostnader fördelas på den från ladugården levererade mjölmängden, bli därför produktionskostnaderna pr kg mjölk avsevärt högre än de i föregående avdelning anförda.

Unghestuppfödningens räntabilitet.

I tabell 40 ha vi gjort en sammanställning av räkenskaperna för unghästuppfödningen vid 22 egendomar i södra och mellersta Sverige, å vilka egendomar bedrivits en mera omfattande unghästuppfödning. Unghästantalet vid dessa egendomar utgör tillsammans 130 st. Fler-talet unghästar är av ardennerstyp.

Årskostnaden pr unghäst har i medeltal å dessa egendomar utgjort 745 kr. Tillväxtvärdet pr år och häst uppgå till 517 kr., varför en förlust uppstått av 228 kr pr unghäst och år.

Tabell 40. Årskostnad vid unghästuppfoeding.

	Kr.	S:a kr.
<i>Arbetslöner.</i>		
Skötsel 136 tim. à 75 öre	102	
Driftsledning	17	119
<i>Dragarearbete</i> 2,5 tim. à 80		2
<i>Utfodring</i>		
Kraftfoder 755 fe à 35,0	264	
Skummjolk 35 » » 37,1	13	
<i>Grovfoder</i>		
hö 416		
halm 206		
rotfrukter 38		
grönfoder 25		
bete 466 = 1,151 fe à 22,2	256	533
S:a 1,941 » (= 5,3 fe pr dag)		
<i>Övriga kostnader.</i>		
Veterinär, försäkringar m. m.	15	
Byggnader	46	
Döda inventarier	5	
Allm. omkostnader	10	76
<i>Ränteanspråk</i>		
Djurvärde 950 kr à 6 %	57	
Förråd 357 » » 7 »	25	82
		S:a Kr.
Avgår: göselsvärde		812
		67
Nettokostnad pr unghäst och år		745
Producerat djurvärde		517
Förlust		228
Produktionskostnad = 144 % av producerat djurvärde.		

I unghäststallet inkomna föl ha vid 4 à 6 månaders ålder värderats till i genomsnitt 360 kr. Adderas här till uppfoedningskostnaden under 2 1/2 år efter 745 kr. pr år blir slutkostnaden pr unghäst vid omkring 3 års ålder 2,120 kr. Medelvärdet å från dessa egendomar försållda resp. till arbetshäststallet överförda unghästar har uppgått till 1,880 kr.

Hästuppfoedingen, som under krisårens högkonjunktur på hästmarknaden var en mycket inbringande produktion, har sålunda under 1919—20 varit oekonomisk. Det pris, som unghästarna å ifrågavarande egendo-

mar kunnat betala för grovfodret, har ej uppgått till mer än 2,44 öre per foderenhet alltså ett mycket sämre förädlingslingsvärde än det genom ladugårdsskötseln uppnådda.

Svinskötselns räntabilitet.

Tack vare de höga svinpriserna under bokföringsåret (jmf. tab. 2) har svinproduktionen å de undersökta egendomarna i allmänhet givit överskott och i många fall ett betydande överskott. Flera av de jordbruk, som uppnått en högre förräntningsprocent, ha en omfattande svinskötsel att tacka för det gynnsamma nettoresultatet.

I tabell 41 ha vi sammanfört produktionskostnadsresultaten från svinstallarna på 34 i undersökningen deltagande egendomar. Dessa egendomar hava alla i avsevärd omfattning bedrivit svingödning till avsalu, under det att de egendomar, vilkas svingödning huvudsakligen avsett produktion av svin för det egna hushållets behov, ej medtagits i sammanställningen. Produktionsresultaten hava i tabell 41 omräknats pr 100 kg. producerad levande vikt av svin. I tabellen angives vägda medeltal dels för samtliga egendomar dels för de 10 egendomar, vilka uppnått det gynnsammaste produktionsresultatet.

Vid ifrågavarande egendomar har smågrisproduktion ägt rum ungefär i den utsträckning, som erfordrats för att rekrytera gödsvinstammarna. Somliga egendomar ha visserligen inköpt en del av smågrisbehovet, andra ha återigen haft någon överproduktion av smågrisar, men antalet försålda och inköpta smågrisar för samtliga egendomar utjämnas i det närmaste varandra. De i tabell 41 anförda produktionskostnadsresultaten pr 100 kg producerad levande vikt upptaga sålunda även foderkostnader och andra kostnader för de avelsvin, som erfordrats för gödstallarnas rekrytering.

Nettokostnaden pr 100 kg levande vikt utgör i samtliga svinstallar 221 kr. och i de 10 bästa 179 kr. Försäljningspriset pr samma vikt utgör resp. 250 och 248 kr., varför det uppstått en nettovinst av resp. 29 och 69 kr. pr 100 kg levande vikt. Denna vinst utgör resp. 11,6 och 27,9 % av försäljningspriset.

Av tabellen framgår, att det gynnsammare resultatet för den bästa gruppen i första rummet sammanhänger med lägre foderförbrukning pr 100 kg tillväxt. I denna grupp har för produktion av 100 kg levande vikt erfordrats 452 foderenheter, i samtliga svinstallar däremot 541 fe. Även arbetskostnaderna och övriga kostnader äro lägre i den bästa gruppen. Svinen i denna grupp ha haft högre viktökning pr dag d. v. s. på kortare tid uppnått erforderlig slaktvikt än i de övriga svinstallarna.

Tabell 41. Produktionskostnader per 100 kg. levande vikt svin.

Undersökta egendomar:	38 egendomar			De 10 bästa				
Producerad lev. vikt kg:	110 360			30 360				
	tim.	öre	Kr.	S:a	tim.	öre	Kr.	S:a
<i>Arbetslöner:</i>								
Svinens skötsel	34,9	73	25,46		19,4	73	14,21	
Driftsledning			4,26	29,72			2,67	16,38
<i>Dragarearbete</i>	3	81	—	2,47	1,6	80	—	1,30
<i>Foderkostnad:</i>	fe				fe			
Kraftfoder	304	36,0	109,24		289	36,3	104,98	
Osk. mjölk	4	95,7	3,83		1	103,0	1,03	
Skummjölk	74	40,7	30,13		71	38,7	27,45	
Vassla	18	33,3	5,99		8	14,3	1,14	
Potatis	68	25,7	17,50		54	23,7	12,80	
Rotfrukter, grönfoder	73	15,8	11,50		29	21,6	6,25	
Köksavfall	—		0,15	178,34	—		—	153,65
S:a	541	33,0			452	34,0		
<i>Övriga kostnader:</i>								
Språngavgifter och div. . . .			3,56				2,48	
Byggnader			8,27				5,98	
Döda inventarier			1,31				1,06	
Allmänna omkostnader			4,54	17,68			2,20	11,72
<i>Ränteanspråk</i>				11,63				8,91
S:a				239,84				192,46
<i>Avgår: diverse inkomster</i> . . .			2,61				—	
gödsel			16,18	18,79			13,71	13,71
<i>Nettokostnad pr 100 kg. lev. vikt</i>				221,05				178,75
<i>Realisationspris</i>				250,12				248,04
<i>Nettovinst</i>				29,07				69,29
<i>D:o i procent av försäljningspriset</i>				11,6 %				27,9 %
<i>Produktionskostnad ggr priset pr fe kraftfoder</i>				6,2				4,9

Härigenom ha arbetskostnader och övriga kostnader pr 100 kg vikt nedbringats.

Enär foderkostnaderna utgöra den utan jämförelse största kostnads-posten vid svinggödning och kraftfoderpriset jämte foderförbrukningen pr kg tillväxt äro avgörande för foderkostnaderna, är det av intresse att direkt jämföra priset pr foderenhet kraftfoder med produktionskostnaden pr kg. levande vikt. En dylik jämförelse har företagits i tabell 41. Av densamma framgår, att produktionskostnaden pr kg. levande vikt i samtliga svinstallar uppgår till 6,2 ggr och i de 10 bästa svinstallarna till 4,9 ggr priset på 1 fe kraftfoder. På grundval av de här vunna resultatet kan man därför uppställa den allmänna regeln, att *produktionskostnaderna pr kg levande vikt svin kunna beräknas uppgå till omkring 5 gånger priset på 1 foderenhet kraftfoder, när svinens viktökning är mycket god, upptill 6 å 6,5 gånger samma pris, när svinens tillväxt är medelmåttig till dålig.* Med ledning av denna regel bör man kunna beräkna produktionskostnaderna pr kg levande vikt svin vid vilket prisläge som helst. Under särskilt gynnsamma eller ogynnsamma förhållanden kunna de ovan angivna gränserna naturligtvis både över- och underskridas, men i flertalet fall torde dock produktionskostnaderna i stora praktiken ligga någonstans emellan 5 och 6,5 gånger kraftfoderpriset. En viktig förutsättning för att produktionskostnaderna skola kunna begränsas till 5 gånger priset pr foderenhet kraftfoder är icke blott att svinstammen är av utmärkt beskaffenhet och svinskötselns teknik förstklassig utan även att svinen gå fria från de sjukdomar av olika slag, som så ofta medföra nedsatt livskraft och försenad utveckling av grisarna och därigenom ekonomiska förluster på produktionen.

För övriga produktionsgrenar hänvisas till de i nästa avdelning meddelade slutresultaten. På grund av den relativt ringa omfattning dessa produktionsgrenar haft å flertalet egendomar har någon detaljredogörelse för desammas resultat ej utarbetats.

Sammanfattning av produktionskostnadsundersökningens resultat.

Tabellerna 42 och 43 lämna en sammanfattande översikt över de viktigaste resultaten av den utförda produktionskostnadsundersökningen. I tabell 42 ha vi för varje produktionsområde anfört vinst- resp. förlustresultaten för de olika produktionsgrenarna. Siffrorna äro vägda medeltal för hela den kontrollerade arealen i varje område, som sålunda

betraktats som en enhet. Resultaten äro omräknade pr 100 hektar jordbruksjord. De anförda vinst- och förlustsiffrorna ange *nettovinst* resp. *förlust* alltså det värde, varmed avkastningen över- resp. understiger samtliga kostnader för ifrågavarande produktion, räntanspråken inräknade.

I tabell 43 ha vi likaledes i vägda medeltal angivit produktionskostnaderna för lantushållningens huvudprodukter i procent av produkternas realisationspris.

Svs-området. Av den översikt över lantushållningens samlade resultat, som lämnades på sid. 17—26, framgick, att lantushållningen i detta område givit en nettovinst av 39 kr. pr ha och att produktionskostnaderna i medeltal utgjorde 96,6 % av bruttoavkastningsvärdet. Av tabell 42 framgår att de olika produktionsgrenarnas räntabilitet i hög grad varierat kring detta medeltal. Sockerbetor, vårstråsäd, vete, svin-, fjäderfä- och trädgårdsskötsel ha givit vinst, övriga produktionsgrenar förlust. Det gynnsammaste resultatet visar sockerbetsodling och svinskötsel. Produktionskostnaderna vid sockerbetsodlingen uppgå endast till 64 % av produktpriset, vid svinskötseln till 87 %. För vete äro produktionskostnaderna 89 %, för vårstråsäd 87 % av realisationspriset. Det synnerligen tillfredsställande resultat, som vårsädesodlingen lämnat i både detta och följande områden, måste ses i samband med att vårsädens skördeavkastning på de undersökta egendomarna varit särskilt hög under året (jmf tab. 6).

Vid mjölkproduktionen överstiga däremot produktionskostnaderna med 9 % mjölkens realisationspris och produktionskostnaderna för ungdomjuren uppgå till 126 % av realisationspriset. Andra produktionsgrenar, som ganska avsevärt reducerat lantushållningens nettoresultat, äro potatisodling, unghästuppfoäning och fårskötsel.

Det är sålunda spannmåls- och handelsväxtodling (sockerbetor) samt svinskötseln, som tillfört lantushållningen i detta område de största vinsterna, under det att foderväxtodlingen och fodrets förädling i ladugård, unghäst- och fårstallar givit förlust. Detta resultat får ses i samband med årets speciella skördeutbyte och prisläge. Spannmåls-skördarna ha å de undersökta egendomarna i genomsnitt varit avsevärt högre än medeltalet för produktionsområdet; sockerbetsodling och svinskötsel ha varit gynnade av mycket goda produktpriser. Foderskördarna ha även varit höga och priset på ladugårdsprodukterna relativt högt, men här hava dels de höga kraftfoderpriserna, dels en i flertalet besättningar på grund av föregående års foderbrist starkt nedsatt produktionsförmåga bidragit till det sämre räntabilitetsresultatet.

Tabell 42. De olika produktionsgrenarnas nettoresultat pr 100 ha jordbruksjord.

Produktionsområden:	Svs-		Srp-		MS-		ÖN-	
	Vinst	Förl.	Vinst	Förl.	Vinst	Förl.	Vinst	Förl.
<i>Produktionsgrenar:</i>	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.
Vete- odling	1,782	—	378	—	208	—	—	—
Råg- »	—	29	71	—	—	792	—	714
Vårstråsäds- »	2,382	—	1,783	—	1,431	—	—	5,163
Trindsäds- »	—	20	—	108	191	—	—	—
Socketbets- »	6,648	—	883	—	59	—	—	—
Potatis- »	—	772	—	2,395	—	366	—	400
Övriga handelsväxter	—	181	—	51	—	17	10	—
Foderväxtodl. och ladugårds- skötsel	—	6,482	—	5,488	—	1,823	—	3,979
Unghästuppfödning	—	294	—	166	—	270	—	—
Fårskötsel	—	226	—	232	—	244	—	820
Svinskötsel	1 113	—	1,043	—	—	97	1 094	—
Fjäderfäskötsel	250	—	187	—	53	—	59	—
Trädgårdsskötsel	5	—	—	118	—	53	—	—
Körslor	—	95	11	—	27	—	1 978	—
Utgårdar	—	—	—	359	—	215	—	—
Övriga ¹	—	201	59	—	—	296	11	—
Summa kr.	12,180	8,300	4,415	8,917	1,969	4,173	3,152	11,076
Saldo: vinst +, förlust —	+ 3,880	—	— 4,502	—	— 2,204	—	— 7,924	—
<i>Sammandrag:</i>								
Spannmålsodling	4,115	—	2,124	—	1,038	—	—	5,877
Handelsväxtodling	5,695	—	—	1,563	—	324	—	390
Foderodling och förädling	—	7,002	—	5,886	—	2,337	—	4,799
Svin- och fjäderfäskötsel	1,363	—	1,230	—	—	44	1,153	—
Övrig produktion	—	291	—	407	—	537	1,989	—
Summa kr.	11,173	7,293	3,354	7,856	1,038	3,242	3,142	11,066
Saldo: vinst +, förlust —	+ 3,880	—	— 4,502	—	— 2,204	—	— 7,924	—

I sammandraget ingå under rubriken *handelsväxtodling*, sockerbeter, potatis och övriga handelsväxter, under rubriken *foderodling och förädling* samtliga fodergrödor samt ladugårdsskötsel, unghästuppfödning och fårskötsel. Dessa husdjurslag hava sammanförts med foderväxtodlingarna på grund av deras betydelse för förädling av grovfoderskördarna. Svin och höns ha däremot mindre betydelse för förädlingen av dessa skördar och ha därför sammanförts för sig.

¹ Häri ingår väsentligen realisationsvinster resp. -förluster å vid årets början inläggande lager av spannmål och foder.

Tabell 43. Produktionskostnader i % av uppnådda produktpriser.

Produktionsområde:	Svs- %	Srp- %	MS- %	ÖN- %
Vetekärna	89	—	95	—
Råg »	101	99	115	—
Vårstråsäd	87	88	92	148
Sockerbeter	64	—	(87)	—
Potatis	—	139	—	—
Mjolk	109	115	100	106
Ungdjur	126	142	129	129
Svin	87	87	104	85

Srp-området undersökta jordbruk gävo i medeltal en förlust av 45 kr. pr ha och produktionskostnaderna vid desamma överstego i genomsnitt med 6,7 % bruttoavkastningsvärdet (jmf tabell 9). Av sammanställningen i tabellerna 42 och 43 framgår, att detta slutresultat i första rummet är att tillskriva förlusten på foderväxtodling och ladugårdsskötsel samt på potatisodlingen, som i detta område haft stor omfattning. Väsentligen på grund av ett särskilt ofördelaktigt produktpris ha produktionskostnaderna vid potatisodlingen uppgått till icke mindre än 139 % av realisationsvärdet. Motsvarande tal för mjölkproduktionen och ungdjursuppfödningen äro resp. 115 och 142 %. Spannmålsodlingen, särskilt odlingen av vårstråsäd, samt en i detta område omfattande svinproduktion ha emellertid givit nettovinst, som utjämnat en avsevärd del av förlusterna på de övriga produktionsgrenarna. Antalet undersökta egendomar i detta område är dock mycket ringa, varför dessa medeltal ej kunna tillmätas allt för stort vitsord som uttryck för lantbrukets ekonomiska resultat i allmänhet i ifrågavarande område.

MS-området. Lanthushållningens ekonomiska slutresultat i detta område är en nettoförlust av 22 kr. pr ha; produktionskostnaderna överstiga med 3 % bruttoavkastningsvärdet. Av tabellerna 42 och 43 framgår, att nettoutbytet från de olika produktionsgrenarna ej är så divergerande som i föregående områden.

Vårsädesodlingen har här givit det största tillskottet på vinstsidan. Rågodling samt ladugårdsskötseln tillsammans med foderväxtodlingen ha givit de största förlustposterna. Det är emellertid att märka, att ladugårdsskötselns ekonomiska slutresultat i detta område är betydligt fördelaktigare än i något av de övriga. Mjolkpriset täcker precis produktionskostnaderna för mjölken, endast ungdjursuppfödningen har givit förlust. Däremot ha de mellan-svenska lantbruken totalt försummat att utnyttja sig av möjligheterna att förtjäna pengar på svinskötsel.

Den till omfattningen ringa svinskötsel som bedrivits har också i genomsnitt givit förlust. När hänsyn tages till den ofördelaktiga ställning, som ladugårdsskötseln under året intagit på grund av sviterna från föregående års knappa utfodring, torde man kunna anse att produktionskostnadsundersökningens slutresultat understryka, att foderväxtodling och ladugårdsskötsel äro de produktionsgrenar, som ha störst konkurrenskraft i detta område.

ÖN-området. Lanthushållningens ekonomiska slutresultat är i detta område minst fördelaktigt. Enligt tabell 9 överstego de totala produktionskostnaderna med 79 kr. pr ha och 8,7 % bruttoavkastningsvärdet. Det ekonomiska resultatet i detta område måste emellertid ses i sammanhang med att årets skörderesultat å de undersökta egendomarna är relativt sett mindre fördelaktigt än i övriga områden och även för så gott som samtliga grödor understiger området medelskörd enligt den officiella skördestatistiken (jmf tabell 7). Den i förhållande till andra områden ofantligt stora arbetsförbrukningen pr ha bidrager även i hög grad att driva produktionskostnaderna i höjden.

Den produktionsgren, som i första rummet får tillskrivas förlustsaldot i detta produktionsområde, är odling av mogen spannmål, råg och vårsäd. Även foderväxtodling och ladugårdsskötsel ha gett förlust, men i procent av produktionskostnaderna är dock denna förlust avsevärt mindre än vid spannmålsodlingen. De produktionsgrenar, som gett goda överskott i detta område, äro svinskötsel och körförtjänster.

De erhållna räntabilitetsresultaten ha visat, att de olika driftsgrenarnas produktionskostnader och nettoutbyte i hög grad varierat i de olika produktionsområdena. Ännu mera växla emellertid de ekonomiska resultaten för de enskilda egendomarna, såsom det närmare framgår av det i huvudtabellerna framlagda siffermaterialet. Det tekniska produktionsresultatet (skördeutbyte pr ha, mjölkavkastning pr ko o. s. v.) avviker sålunda ofta mycket starkt från produktionsområdets medeltal och ännu mera växla de olika driftskostnadsposternas relativa storlek. Dessa variationer stå otvivelaktigt mången gång i nära sammanhang med vederbörande lantmäns större eller mindre duglighet som driftsledare, men det får även ihågkommas, att förutsättningarna med hänsyn till jordbrukets läge, jordens bördighet och lätthet att bruka, avsättningsförhållandena o. s. v., vilka faktorer i så hög grad inverka på driftsresultatet, äro mycket växlande på de olika egendomarna. När såsom här endast ett bokföringsårs resultat föreligger, kunna ju även rena »tillfälligheter» av ett eller annat slag, såsom växtskador,

sjukdomsfall i besättningarna o. s. v., i hög grad påverka det ekonomiska slutresultatet från den enskilda egendomen. Siffrorna i huvudtabellerna måste därför bedömas med nödigt beaktande av dylika faktorers stora inflytande på det enskilda driftsresultatet.

Undersökningen påvisar emellertid icke endast de genomsnittliga produktionsresultaten och variationerna kring dessa, utan även orsakerna till att produktionsresultaten utfallit så olika. Den största betydelsen av den detaljanslys av jordbrukets produktion, som genom undersökningen utförts, ligger ju också givetvis däri, att densamma ger direkta upplysningar om hushållningens fel och förtjänster och anvisningar på i vilka riktningar förändringar måste genomföras för nedbringande av produktionskostnaderna och förbättring av driftens ekonomi. Det jämförelsematerial, som genom undersökningen erhållits, bör i nämnda hänseende ha stort värde icke blott för de i undersökningen direkt deltagande utan för varje intresserad lantman. Tack vare detta jämförelsematerial bör nämligen en riktig värdesättning av den egna hushållningens fel och förtjänster ur olika driftsekonomiska synpunkter i hög grad underlättas.

Den utförda produktionskostnadsundersökningen pekar på särskilt tre viktiga utvägar för förbättring av lantbrukets ekonomi nämligen,

- 1) direkt minskning av produktionskostnaderna
- 2) indirekt minskning av produktionskostnaderna genom höjning av bruttoavkastningen,
- 3) utbyte av mindre räntabla produktionsgrenar mot mera räntabla.

Det är självfallet att de utvägar, som i nämnda hänseenden anvisas, bli olika för olika egendomar, och en diskussion av resultaten för varje särskild egendom kan naturligtvis ej här komma ifråga. För att exemplifiera de ovan nämnda trenne punkterna, skola vi blott anföra några undersökningsresultat av mera allmänt intresse.

Ifrågavarande undersökning har sålunda särskilt för MS- och ÖN-områdena visat, att en allt för stor förbrukning av mänsklig arbetskraft är en av huvudorsakerna till dåligt ekonomiskt utbyte i dessa områden. Bättre ekonomisering med den mänskliga arbetskraften är å ett stort antal lantbruk det viktigaste medlet för direkt minskning av produktionskostnaderna.

Såsom exempel på denna faktors betydelse kan anföras, att i ÖN-området, där antalet för lantbrukets användning använda manstimmar pr ha i medeltal för samtliga undersökta egendomar uppgår till 559, är antalet manstimmar pr ha vid de 5 egendomar som uppnått det bästa räntabilitetsresultatet 485, vid de 5 egendomar, som uppnått det sämsta, däremot 1,115. Bruttoavkastningen pr ha är i den förra gruppen 952 kr.,

i den senare 1,041 kr., medelskörden pr ha resp. 1,660 och 2,140 skördeenheter. Bruttoavkastning och skörderesultat äro sålunda avgjort fördelaktigare i den sämsta gruppen, och det lider intet tvivel att det väsentligen är det stora slöseriet med mänsklig arbetskraft i denna senare grupp, som förorsakat densamma dåliga räntabilitet. Förräntningsprocenten för ifrågavarande grupp är i medeltal — 5,09 %, för den bästa gruppen + 9,62 %.

Liknande exempel på, huru dålig ekonomisering med den mänskliga arbetskraften medför förlustbringande produktion, kunna hämtas från övriga områden.

När det gäller att indirekt minska produktionskostnaderna genom att höja bruttoavkastningen, så att de »fasta» kostnaderna kunna fördelas på ett större antal enheter, visar undersökningsmaterialet särskilt på betydelsen av en väl avvägd och ej allt för knappt tillmätt gödsling. Vi hänvisa särskilt till vad som i detta hänseende anfördes i avdelningen om rotfruktsodlingens räntabilitet. Ett dåligt räntabilitetsresultat för de olika odlingarna på en mängd egendomar särskilt i MS-området sammanhänger otvivelaktigt i synnerligen hög grad med för svag gödsling och därmed följande otillfredsställande skördeavkastning. Svs-områdets i medeltal lägre produktionskostnader pr dt för ett flertal odlingar bör också ses i sammanhang med den i genomsnitt rikligare gödslingen pr ha i detta område i jämförelse med t. ex. MS-området.

Ur produktionskostnadsundersökningarnas upplysningar om de olika driftsgrenarnas relativa räntabilitet kunna även anvisningar hämtas till omläggning av driften från mindre lönande till mera lönande produktionsgrenar. Allt efter som marknadsläget och övriga förutsättningar förändras måste givetvis förskjutningar äga rum ifråga om de olika produktionsgrenarnas relativa omfattning, om ett lantbruk skall kunna giva det under förhandenvarande förhållanden bästa möjliga ekonomiska utbytet.

Innan någon mera genomgripande omläggning av hushållningsplan eller växtföljd företages, kräves emellertid en omsorgsfull prövning av det för handen varande läget. Härvid kan man naturligtvis ej heller endast bygga på produktionskostnadsresultaten för ett gånget år utan man måste taga hänsyn till även andra inverkanse faktorer, utsikterna beträffande prisläget för framtiden o. s. v.

Har en produktionsgren givit ett särskilt gynnsamt eller ogynnsamt resultat måste man sålunda, innan några förändringar i produktionens omfattning företages, först och främst undersöka i vad mån detta resultat kan anses sammanhänga med särskilt gynnsamma eller ogynnsamma *tillfälliga* inflytelser under ifrågavarande år, såsom t. ex.

exceptionellt högt eller lågt skördeutbyte, fördelaktigt eller ofördelaktigt prisläge o. s. v. Lantmannen, som måste arbeta på lång sikt och vid driftens planläggning bör räkna med medelresultat för år framåt, får icke genom av »tillfälligheter» förorsakade särskilt gynnsamma eller ogynnsamma resultat låta locka sig till genomgripande och dyrbara omläggningar av driften.

Men det är även en annan synnerligen viktig omständighet, som gör att produktionskostnadsundersökningarnas anvisningar till omläggning av produktionen från mindre lönande till mera lönande driftsgrenar måste kritiskt prövas. Huru riktigt och huru omsorgsfullt produktionskostnadsundersökningar i jordbruket än utföras, så kunna de nämligen endast upplysa om, *vilka produktionsgrenar som äro mest och vilka som äro minst lönande under just de särskilda förhållanden, vid vilka undersökningen utfördes, alltså också vid just den då rådande relativa omfattningen av de olika produktionsgrenarna.* Produktionskostnadsundersökningen kan däremot ej direkt upplysa om de olika produktionsgrenarnas relativa räntabilitet vid en förändrad omfattning av dessa. De olika produktionsgrenarna i jordbruket äro nämligen på så många punkter beroende av varandra, att frågan om en viss driftsgrens lämpligaste omfattning icke kan bedömas isolerad för sig utan den måste ses i samband med anordningen och räntabiliteten av driften i dess helhet.

Är t. ex. brödsädesodlingen å en viss egendom mera lönande än vallodlingen vid den nuvarande omfattningen av de båda odlingarna, så är det icke därför sagt att brödsädesodlingens överlägsenhet blir lika stor, om densamma utsträcker med t. ex. $\frac{1}{2}$ skifte och vallarealen i motsvarande grad minskas. Utsträcker brödsädesodlingen på vallens bekostnad, så kunna de härigenom förorsakade förändringarna i växtföljden t. ex. medföra minskade hektarskördar av brödsäd i förhållande till vallskörden. Förändringen kan även inverka ofördelaktigt på arbetsfördelningen under året och medföra att arbetsbehovet pr hektar brödsädesodling blir större än när denna odling hade en mera begränsad omfattning.

Hava betesmarkerna, för att taga ett annat exempel, vid en viss omfattning lämnat större nettoavkastning pr hektar än övriga foderodlingar, så är det därför icke sagt, att nettoutbytet skulle bli lika högt pr ha betesmark, om densamma omfattning t. ex. fördubblades. Ju mera ensidig en viss foderproduktion drives, desto svårare blir det nämligen i regel att få realiserat foderskördarna till högsta möjliga pris. De här anförda exemplen kunna mångfaldigas.

En viss mångsidighet i jordbrukets produktion är nämligen nödvändig, om de förhanden varande produktionsmedlen — jordens naturliga produk-

tionsförmåga, förefintlig arbetspersonal och dragarestyrka, maskiner och övriga tekniska hjälpmedel — skola kunna utnyttjas på bästa sätt, på samma gång som vid mångsidig produktion även riskerna vid ogynnsamma väderleksförhållanden och vid ofördelaktigt prisläge bättre fördelas. Även om en viss produktionsgren är särskilt vinstbringande i förhållande till andra, som den konkurrerar med, så lönar det sig därför ej att utsträcka densamma huru långt som helst. Det finnes med andra ord ett optimum för varje produktionsgrens omfattning, som ej bör överskridas, om slutresultatet av driften i dess helhet skall bli det bästa möjliga. Produktionskostnadskalkylerna kunna icke direkt ange var detta optimum ligger, endast i vilken riktning det skall sökas. Huru långt en mera lönande produktion bör utsträckas, en mindre lönande inskränkas, måste från fall till fall noggrant övervägas med hänsyn till de för handen varande förhållandena, marknadsutsikterna för framtiden o. s. v.

Det är av vikt att denna begränsade giltighet av produktionskostnadsundersökningarnas resultat noga fasthållas. Mycket av den misstro, som ofta kommer till synes gent emot dylika undersökningars värde för jordbruket, bottnar nämligen i missuppfattning på denna punkt.

Även om vi sålunda ur produktionskostnadsundersökningens resultat icke kunna direkt avläsa huru lantbruket under alla förhållanden bäst skall planläggas — vilket vore en orimlighet att begära — så äro dessa resultat dock ett utmärkt hjälpmedel för den kalkylerande lantmannen i hans strävan att så anpassa driften efter de rådande tekniska och ekonomiska förutsättningarna, att det ekonomiska slutresultatet blir det bästa möjliga.

I. Åkerarealens användning, lantbrukskapital pr hektar,

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Egen- do- mens nr	Stor- leks- grupp	Åkerarealens användning i procent								Äng i % av åker- areal	Med- del- skörd pr ha i skör- deen- heter	Lantbruks		
		Vete, råg	Annan strå- säd	S:a sädes- växter	Vall	Grön- foder	Foder- rot- fruk- ter	Han- dels- växter	Hel- träda			Fas- tig- heten	Bygg- nader	Häs- tar
<i>Svs-området</i>														
752	A	16,8	29,5	46,3	36,8 ¹	—	4,2	12,7	—	—	2,896	1,895	1,210	253
763	>	21,7	20,9	42,6	23,0	10,2	4,3	20,9	—	—	4,186	4,082	1,888	571
754	>	6,9	50,3	57,2	22,1	—	6,9	4,8	9,0	—	2,745	2,069	965	248
757	>	24,7	22,5	47,2	19,1	11,2	10,1	12,4	—	—	2,860	2,960	538	359
758	>	20,3	31,1	51,4	24,3	4,1	4,0	16,2	—	—	3,157	2,432	838	416
760	>	26,0	26,7	58,9	13,9	4,5	4,3	18,4	—	—	4,208	3,044	1,739	155
764	>	37,5	10,0	54,1	12,5	7,1	8,4	17,9	—	—	3,814	2,500	1,750	536
771	>	24,0	23,0	50,6	23,9	6,0	4,0	9,5	6,0	—	2,520	2,500	1,300	324
777	>	25,3	24,0	49,3	20,0	12,0	7,3	10,7	—	—	3,963	2,660	1,596	383
751	>	16,7	20,8	37,5	20,9	9,5	10,1	12,5	9,5	—	3,739	3,333	1,595	543
753	>	14,3	31,0	52,4	19,0	4,0	7,2	11,9	5,5	7,2	2,343	3,000	1,000	153
759	>	12,3	18,5	41,5	24,6 ¹	—	9,9	24,0	—	—	2,729	3,446	1,077	308
761	>	25,8	25,9	51,7	11,0	15,5	3,8	18,0	—	—	3,372	2,759	1,276	359
762	>	15,6	31,2	56,4	14,4	5,8	5,8	9,8	7,8	8,9	3,171	3,000	714	729
767	>	24,5	15,1	44,9	26,4	6,8	3,8	14,3	3,8	3,8	2,652	2,000	764	347
768	>	19,0	29,2	54,1	7,4	8,2	7,0	23,3	—	—	3,555	3,044	791	285
769	>	24,4	19,0	47,6	20,0	12,2	7,0	13,2	—	—	3,709	3,571	810	421
770	>	19,3	40,4	59,7	13,4	—	5,6	21,4	—	—	3,493	2,400	1,189	485
772	>	32,8	26,9	73,1	1,5	—	1,5	23,9	—	—	2,534	2,687	1,137	119
773	>	9,0	25,6	34,6	25,7	—	—	29,5	7,7	—	3,856	2,500	1,436	1026
778	>	22,8	25,9	48,7	13,8	15,6	3,9	18,0	—	0,5	4,275	3,580	905	239
718	B	21,5	34,1	57,0	14,8	7,4	2,2	18,6	—	—	3,890	3,000	678	259
720	>	20,8	21,0	48,7	21,0	3,9	6,8	13,3	6,3	15,4	2,511	1,506	603	176
722	>	21,2	28,5	56,6	6,5	5,1	8,4	23,4	—	8,1	4,332	3,143	977	189
701	>	20,0	30,8	51,8	22,1	1,6	7,6	9,5	7,4	5,3	3,392	2,500	1,705	170
702	>	20,7	29,8	52,6	19,7	5,5	7,2	8,7	6,3	—	2,835	2,404	1,080	108
703	>	16,4	29,5	45,9	25,5	4,0	4,4	20,2	—	3,7	3,857	3,000	1,060	122
704	>	29,1	23,4	52,5	12,8	6,0	10,0	18,7	—	7,5	3,272	2,311	532	407
705	>	25,0	29,9	54,9	22,6	3,7	8,5	1,5	8,8	9,8	2,174	1,667	1,025	163
708	>	30,2	17,1	47,3	21,3	4,6	9,7	12,5	4,6	—	3,319	—	—	—
709	>	25,9	18,4	44,3	25,8	5,8	10,9	6,9	6,3	10,8	3,718	2,953	1,486	192
714	>	27,0	11,6	38,6	25,6	6,0	4,7	21,9	3,2	1,4	3,711	2,294	918	295
717	>	15,8	21,9	37,7	26,7	1,5	5,1	9,6	19,4	2,9	2,378	1,604	1,138	147
719	>	27,2	19,7	48,7	24,1	11,0	5,7	10,5	—	8,8	2,797	2,661	1,064	145
721	>	22,2	25,1	47,3	18,8	7,3	6,3	20,3	—	24,2	2,808	2,335	1,323	139
<i>Srp-området</i>														
857	A	8,0	52,0	60,0	16,0	4,0	12,0	8,0	—	4,0	2,092	962	739	308
851	>	26,3	28,1	54,4	13,5	—	5,8	26,3	—	2,3	2,223	2,572	1,960	491
855	>	9,4	28,1	37,5	50,0	—	4,7	7,8	—	6,3	2,112	941	706	235
860	>	23,5	18,2	46,7	22,0	14,3	8,5	8,5	—	7,3	3,038	2,368	1,895	42
856	>	17,8	23,3	41,1	26,0 ¹	—	11,0	16,4	5,5	—	2,506	1,479	548	367
858	>	25,5	25,6	51,1	21,3	8,5	10,6	8,5	—	25,6	2,492	2,034	1,017	378
859	>	18,2	15,7	33,9	48,0	3,0	6,1	4,0	5,0	—	2,291	1,980	424	317
807	B	25,4	20,3	49,0	25,5	2,9	5,8	16,8	—	4,7	2,627	2,000	1,111	170
808	>	27,3	22,4	49,7	32,7	—	4,5	12,7	0,4	9,1	2,317	1,077	585	215
809	>	29,2	13,8	43,0	23,3	—	3,7	17,8	12,2	—	2,240	1,217	667	192
801	>	17,0	24,0	41,8	34,3	3,3	7,0	9,7	3,9	4,4	2,669	1,277	344	203
802	>	23,8	24,9	53,7	21,2	—	5,0	6,9	13,2	21,8	1,853	1,816	753	174
803	>	33,7	19,8	52,4	19,4	11,0	3,5	13,7	—	25,2	3,042	1,952	669	118
804	>	12,1	28,4	40,5	36,4	3,0	4,8	6,1	9,2	7,9	1,954	1,500	843	224
805	>	11,5	31,0	46,1	34,2	—	5,1	10,7	3,9	18,8	1,721	974	292	155

¹ Häri ingår grönfoderareal.

ekonomiskt resultat från lantushållningen i dess helhet (forts.).

16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
kapital i kr. pr hektar							Antal kreatur pr 100 ha				Ekonomiskt resultat i kr. pr ha				Egen- do- mens nr
Nöt- kreatur	Svin	An- dra hus- djur	S:a kreatur	Döda in- vent.	För- råd	S:a	Ar- bets- hästar	Mjök- kor	Svin	Nöt- kreatur- enhet	Brut- toav- kastn.	Drifts- kost- nad	Netto- av- kastn.	För- rünt- nings%	
316	95	27	691	242	449	3,277	21,1	31,6	115,8	112,6	1,260	868	392	11,97	752
592	138	46	1,347	380	704	6,513	20,4	40,8	127,6	111,2	2,109	1,520	589	9,04	763
721	111	8	1,088	229	492	3,878	13,8	55,2	137,9	120,7	1,403	894	509	13,12	754
202	96	32	689	229	392	4 270	13,5	17,9	66,8	81,6	805	663	142	3,32	757
275	37	37	765	206	389	3,792	16,2	10,8	58,9	78,4	1 226	872	354	9,35	758
460	17	—	632	222	513	4,411	17,4	30,4	31,8	83,9	1,512	994	518	11,74	760
642	204	48	1,430	421	795	5,146	7,1	42,9	165,0	122,1	1,737	1,568	169	3,28	764
200	40	27	591	265	266	3,622	16,0	16,0	30,4	58,0	828	648	180	5,00	771
596	64	32	1,075	311	479	4,525	16,0	42,5	65,4	120,2	1,395	891	504	11,15	777
647	43	9	1,242	484	419	5,478	16,7	28,6	33,8	86,2	1,304	871	433	7,89	751
243	32	—	428	199	381	4,008	13,3	22,2	14,7	57,6	826	749	77	1,91	753
535	132	—	975	462	634	5,517	12,3	43,1	120,3	116,3	1,354	1,266	88	1,59	759
741	81	11	1,192	275	521	4,747	13,8	48,3	50,3	110,7	1 438	888	550	11,59	761
589	236	51	1,605	465	553	5,623	17,9	32,1	69,3	95,4	1,237	1,048	189	3,36	762
462	69	125	1,003	248	448	3,699	14,5	25,5	71,3	92,4	1,237	1,006	231	6,24	767
275	54	5	619	105	486	4,254	16,9	21,1	30,9	68,5	1,237	940	297	6,97	768
805	51	25	1,302	194	476	5,543	16,7	35,7	44,8	102,6	1,337	959	378	6,81	769
667	25	22	1,199	235	502	4,336	16,0	24,0	35,7	86,4	1,021	901	120	2,76	770
—	—	—	119	99	253	3,158	11,9	—	17,9	—	862	579	283	8,94	772
318	53	—	1,397	538	547	4,982	15,4	15,4	7,7	68,7	1,202	1,243	—41	—0,83	773
489	36	—	764	177	548	5,069	19,1	47,7	22,9	100,0	1,513	1,035	478	9,42	778
400	31	3	693	120	333	4,146	13,2	30,9	43,1	82,5	1,358	904	454	10,95	718
133	12	12	333	133	358	2,330	18,1	13,3	28,9	60,0	856	670	186	8,00	720
517	30	—	736	110	643	4,632	15,1	39,6	89,8	109,2	2,006	1,388	618	13,34	722
493	44	13	720	92	488	3,800	11,0	41,0	53,0	103,7	1,247	974	273	7,18	701
499	—	—	607	58	415	3,484	9,6	44,8	—	77,4	1,042	844	198	5,70	702
688	27	27	864	168	493	4,525	9,6	21,2	4,3	85,2	1,290	997	293	6,48	703
584	24	6	1,021	194	400	3,926	11,6	30,8	6,3	54,7	1,190	787	403	10,26	704
336	27	7	533	123	345	2,668	11,1	31,1	17,1	69,1	876	905	—29	—1,08	705
626	—	10	828	217	422	4,420	11,0	39,6	—	79,2	1,094	851	243	5,49	708
461	36	5	797	206	446	3,743	13,8	40,4	22,9	80,0	1,414	959	455	12,10	714
258	26	10	441	211	332	2,588	9,0	28,3	12,2	63,2	774	701	73	2,83	717
396	22	2	565	214	361	3,801	14,5	28,2	43,9	77,9	952	753	199	5,24	719
553	34	23	749	153	355	3,592	14,8	38,1	21,9	89,7	1,105	828	277	7,73	721
323	30	30	691	388	430	2,471	15,4	30,8	46,2	73,8	765	932	—167	—6,77	857
440	—	—	931	374	464	4,341	22,9	45,7	—	82,9	1,009	1,068	—59	—1,35	851
244	71	15	565	159	246	1,911	11,8	17,6	78,8	77,6	638	425	213	11,14	855
555	43	82	722	245	364	3,699	5,3	63,2	9,0	100,0	1,103	1,139	—36	—0,97	860
277	43	26	713	221	404	2,817	13,7	21,9	66,3	80,5	799	701	98	3,48	856
432	71	49	930	220	389	3,573	16,9	28,8	44,4	99,7	722	650	72	2,03	858
615	72	36	1,040	149	366	3,535	12,1	22,2	50,1	86,3	658	555	103	2,92	859
143	37	10	360	100	301	2 761	12,0	14,4	20,5	48,0	812	641	171	6,20	807
266	42	9	532	140	313	2,062	13,3	33,3	41,8	83,7	696	540	156	7,59	808
94	70	13	369	145	384	2,115	10,0	8,3	84,3	49,8	822	698	124	5,86	809
452	38	4	697	159	349	2,482	10,1	27,2	19,0	62,8	681	600	81	3,26	801
233	5	9	421	131	228	2,596	10,3	8,0	7,8	34,9	538	521	17	0,65	802
452	8	2	580	126	377	3,035	8,3	32,7	22,6	86,7	889	687	202	6,64	803
319	24	30	597	117	261	2,475	8,4	24,2	9,6	56,5	612	505	107	4,34	804
170	19	2	346	114	206	1,640	11,9	17,1	11,3	45,3	445	386	59	3,60	805

I. Åkerarealens användning, lantbrukskapital pr hektar,

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Egen- domens nr	Stor- leks- grupp	Åkerarealens användning i procent								Äng i % av åker- areal	Med- del- skörd pr ha i skör- deen- heter	Lantbruis-		
		Vete, råg	Annan strå- säd	S:a sädes- växter	Vall	Grön- foder	Poder- rot- fruk- ter	Han- dels- växter	Hel- träda			Fas- tig- heten	Bygg- nader	His- tir
<i>MS-området.</i>														
652	A	5,4	26,4	35,1	40,6	2,7	8,1	5,4	8,1	4,0	2,104	1,818	1,065	156
655	»	15,1	24,4	39,5	45,5	2,7	6,7	5,6	—	17,6	2,373	1,690	1,369	262
656	»	16,3	33,1	54,4	34,7	4,1	2,4	4,4	—	—	2,137	1,419	743	338
660	»	23,1	39,2	62,3	30,8	—	0,8	6,1	—	15,4	2,107	1,333	893	340
667	»	10,0	37,8	47,8	38,9	—	7,8	5,5	—	16,7	2,906	1,585	906	472
679	»	11,6	28,5	40,1	51,8	—	4,0	4,1	—	—	2,288	1,695	1,238	254
653	»	7,9	23,7	31,6	42,1	10,5	5,3	5,3	5,2	31,6	2,240	1,368	660	164
654	»	13,1	28,9	42,0	35,3	9,3	8,3	4,2	0,9	41,7	1,918	1,600	1,088	400
657	»	11,0	50,5	61,5	26,7	1,7	6,6	3,5	—	42,7	2,247	1,721	1,007	302
658	»	10,0	38,0	48,0	40,0	—	5,0	7,0	—	35,0	2,504	1,333	724	504
661	»	19,2	26,5	45,7	27,7	—	0,7	3,8	22,1	—	971	993	331	367
662	»	17,1	28,6	45,7	31,8	3,8	5,5	5,5	7,7	7,1	2,500	1,429	1,100	386
669	»	10,8	55,3	66,1	17,8	3,4	5,9	3,4	3,4	25,4	2,034	1,622	811	179
680	»	3,3	25,8	29,1	64,4	0,8	—	4,1	1,6	9,9	1,745	1,642	1,269	246
682	»	19,0	43,3	62,3	29,3	—	5,0	3,4	—	66,7	1,772	1,895	924	220
688	»	16,6	33,9	50,5	42,9	—	—	0,4	6,2	3,6	1,186	966	593	517
651	»	12,5	15,7	33,2	43,6	5,7	4,1	5,7	7,7	—	2,205	1,568	1,250	375
666	»	10,0	29,2	33,2	35,4	16,7	6,9	1,8	—	29,2	2,280	1,385	731	153
672	»	14,3	24,6	38,9	42,7	—	2,7	1,4	14,3	20,0	1,509	1,000	673	150
675	»	13,0	24,2	37,2	42,5	—	3,0	1,5	15,8	—	2,218	1,818	871	167
681	»	3,5	26,6	30,1	50,6	3,5	7,9	7,9	—	3,2	2,129	1,994	1,534	203
689	»	24,2	15,1	39,3	33,3	8,1	6,1	6,5	6,7	6,1	1,830	1,939	1,551	327
506	B	11,7	39,2	50,9	32,3	4,0	6,4	2,2	4,2	6,4	2,028	1,410	1,031	158
507	»	12,9	28,5	41,4	39,7	1,5	3,4	1,7	12,3	12,3	1,898	1,328	583	234
509	»	22,5	34,7	57,2	24,4	2,1	4,4	2,0	9,9	11,8	3,738	1,804	1,035	201
512	»	8,2	37,9	50,2	30,4	4,8	2,2	1,5	10,9	3,7	2,138	1,489	751	114
513	»	10,5	21,4	36,5	47,2	1,5	4,1	0,7	10,0	9,2	2,095	1,064	851	157
514	»	12,1	26,7	45,4	35,1	2,2	2,3	1,0	14,0	12,0	1,820	1,200	921	119
518	»	14,8	23,8	44,0	41,6	—	1,1	1,1	12,2	16,0	1,445	922	737	144
520	»	15,0	34,6	52,9	29,3	1,0	1,2	0,6	15,0	4,0	1,784	1,439	914	131
521	»	15,3	25,2	40,5	41,4	4,2	3,8	6,5	3,6	8,4	2,326	1,506	512	606
522	»	13,1	29,7	42,8	40,1	3,5	4,5	1,1	8,0	7,0	1,853	1,250	1,000	130
524	»	18,3	24,8	51,9	26,1	3,6	2,8	1,7	13,9	11,0	2,051	1,157	840	155
526	»	13,8	21,5	41,1	37,1	5,3	3,9	3,4	9,2	6,4	2,190	1,455	1,174	222
531	»	15,1	23,5	38,6	44,9	0,7	1,1	0,8	13,9	2,1	1,581	1,189	951	119
532	»	12,7	34,1	46,8	26,7	2,0	5,1	2,4	17,0	2,0	1,686	1,357	1,085	174
535	»	15,6	38,2	53,8	23,3	6,4	4,8	0,9	10,8	2,2	1,967	2,105	598	393
537	»	12,4	23,7	38,6	43,0	1,0	1,5	1,1	14,8	19,2	1,068	909	720	139
538	»	15,4	25,5	41,8	43,2	1,1	1,8	1,6	10,5	10,5	1,402	1,000	655	143
540	»	12,2	22,9	37,7	41,1	1,7	4,2	3,8	11,5	2,4	2,269	1,420	1,136	125
541	»	11,2	31,6	44,2	32,0	2,5	2,8	1,9	16,6	6,1	2,332	1,200	960	131
546	»	15,1	30,0	47,6	33,3	—	1,9	2,1	15,1	3,6	1,751	1,200	831	156
578	»	21,2	38,2	59,4	14,5	5,1	4,8	1,7	14,5	1,4	1,742	948	618	160
581	»	7,4	39,5	46,9	24,8	2,0	4,0	1,4	20,9	4,1	1,946	1,494	779	165
598	»	10,7	28,3	39,0	51,7	2,4	4,8	2,1	—	—	1,559	1,552	379	292
608	»	21,4	39,7	61,1	26,7	6,1	3,9	2,2	—	—	2,117	1,111	667	243
611	»	8,4	28,1	36,5	42,2	5,4	4,0	3,4	8,5	4,2	2,433			
612	»	11,0	27,5	38,5	40,1	3,0	4,0	1,4	13,0	1,0	2,162			
613	»	11,6	30,4	43,5	36,6	4,0	2,2	1,4	12,3	0,6	2,311	1,149	919	147
614	»	6,2	37,1	46,4	36,9	5,6	2,2	1,4	7,5	2,6	2,476			
615	»	17,4	32,6	56,3	23,3	1,1	3,0	1,7	14,6	14,3	2,341			

ekonomiskt resultat från lantushållningen i dess helhet (forts.).

16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
kapital i kr. pr hektar							Antal kreatur pr 100 ha				Ekonomiskt resultat i kr. pr ha				Egen- domens nr
Nöt- krea- tur	Svin	An- dra hus- djur	S:a krea- tur	Döda in- vent.	För- råd	S:a	Ar- bets- hästar	Mjök- kor	Svin	Nöt- krea- turs- enhe- ter	Brnt- toav- kastn.	Drifts- kost- nad	Netto- av- kastn.	För- rânt- nings%	
415	39	20	630	281	435	3,164	13,0	39,0	46,8	83,1	1,133	832	301	9,53	652
330	82	57	731	206	366	2,993	11,9	35,7	85,7	114,3	882	812	70	2,34	655
284	—	51	673	258	513	2,863	13,5	40,5	37,8	79,7	552	817	-265	-9,24	656
360	—	40	740	365	287	2,725	26,7	40,0	10,7	92,0	606	650	-44	-1,62	660
566	68	6	1,112	380	428	3,505	18,9	75,5	82,9	134,0	1,611	1,199	412	11,70	667
598	—	—	852	325	446	3,318	17,0	67,8	47,5	122,0	1,212	912	300	9,00	679
434	67	22	687	223	368	2,646	8,0	36,0	46,4	84,8	698	488	210	7,90	653
563	59	43	1,065	276	359	3,300	11,8	35,3	44,7	88,8	824	744	80	2,44	654
575	60	5	942	210	298	3,171	14,0	27,9	33,5	82,8	766	707	59	1,86	657
674	160	55	1,393	320	331	3,377	14,8	44,5	71,1	115,6	828	698	130	3,85	658
129	6	12	514	31	182	1,720	14,7	29,4	2,9	69,1	258	364	-106	-6,15	661
722	136	42	1,286	500	644	3,859	14,3	57,1	100,0	125,0	930	1,123	-193	-5,00	662
456	71	24	730	134	343	2,829	13,5	47,3	62,2	96,6	714	742	-28	-0,99	669
468	37	42	793	385	313	3,133	14,9	59,7	35,8	110,4	1,014	839	175	5,57	680
624	36	17	897	271	329	3,392	12,0	44,0	12,8	76,0	721	626	95	2,79	682
244	14	19	794	128	288	2,176	13,8	27,6	16,6	66,2	278	508	-230	-10,58	688
336	20	45	776	246	442	3,032	15,9	29,5	17,3	64,5	792	933	-141	-4,69	651
737	41	26	957	187	429	2,958	8,6	40,9	27,5	89,3	821	657	164	5,54	666
355	10	4	519	113	273	1,905	9,1	48,5	18,2	97,9	571	535	36	1,88	672
345	53	13	578	113	266	2,775	6,8	29,3	17,1	46,2	724	565	159	5,70	675
1,101	211	21	1,536	482	653	4,665	18,4	52,2	193,9	166,9	2,666	2,085	581	12,48	681
770	45	—	1,142	352	372	3,805	11,4	22,8	16,7	66,2	757	950	-193	-5,08	689
448	—	—	605	153	168	2,337	9,0	42,2	—	62,1	810	560	250	10,72	506
420	—	—	654	178	255	2,415	8,7	36,6	0,2	63,8	709	546	163	6,72	507
374	4	—	579	135	298	2,816	11,7	29,7	0,6	61,5	747	617	130	4,63	509
396	—	8	518	76	306	2,389	9,3	33,6	—	64,1	771	617	154	6,44	512
203	2	22	384	183	232	1,863	10,1	19,9	1,2	51,1	661	503	158	8,48	513
382	4	—	505	199	208	2,112	9,0	27,0	2,5	50,4	657	493	164	7,76	514
226	—	—	370	230	184	1,706	9,6	18,8	—	40,2	627	609	18	1,05	518
119	1	—	251	91	84	1,865	5,0	6,4	0,7	21,6	534	363	171	9,17	520
542	23	8	1,179	162	395	3,242	9,1	21,8	24,8	68,3	963	872	91	2,81	521
375	—	3	508	399	344	2,501	11,5	37,5	0,2	83,3	1,087	1,023	64	2,56	522
264	3	5	427	103	227	1,914	7,4	19,6	1,0	47,1	672	500	172	8,99	524
247	6	32	507	223	336	2,521	9,0	29,0	2,8	60,6	999	836	163	6,48	528
203	2	—	324	324	142	1,979	5,6	10,5	2,2	25,0	509	446	63	3,18	531
307	4	2	487	249	363	2,456	9,7	30,6	4,3	63,3	957	985	-28	-1,14	532
488	30	22	933	168	274	3,480	7,4	36,8	13,9	61,0	504	448	56	1,61	535
124	4	9	276	115	107	1,407	5,8	12,9	2,3	28,6	288	280	8	0,54	537
390	3	18	554	207	235	1,996	8,1	26,7	1,3	58,0	541	577	-36	-1,80	538
318	5	6	454	131	296	2,301	8,0	37,4	0,9	63,8	879	762	117	5,08	540
452	11	3	597	155	350	2,302	7,7	34,9	14,6	72,8	852	758	94	4,10	541
517	5	27	705	346	260	2,511	6,9	22,5	3,2	51,4	649	575	74	2,95	546
282	14	—	456	216	159	1,779	6,6	22,7	6,5	48,6	473	400	73	4,12	578
245	—	—	410	213	212	2,329	7,0	21,7	—	45,5	733	514	219	9,40	581
212	16	16	536	118	223	2,429	6,2	13,8	5,2	39,9	416	428	-12	-0,53	598
279	13	6	541	159	258	2,069	8,3	19,4	8,9	53,5	543	465	78	3,76	608
466	15	4	632	110	357	2,248	8,9	23,5	13,5	57,6	976	789	187	8,32	611- 615

I. Åkerarealens användning, lantbrukskapital pr hektar,

1	2	3	5	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Egen- do- mens nr	Stor- leks- grupp	Åkerarealens användning i procent								Äng i % av åker- areal	Med- el- skörd pr ha iskör- deen- heter	Lantbruks-		
		Vete Råg	Annan strå- säd	S:a sådes- växter	Vall	Grön- foder	Foder- rot- fruk- ter	Han- dels- växter	Hel- träda			Fas- tig- heten	Bygg- nader	Häs- tar
<i>Ö N-området</i>														
891	A	2,2	27,1	29,3	57,2	8,7	—	4,8	—	— ¹	2,340	1,957	1,565	435
892	»	2,0	8,0	10,0	58,0	16,0	—	4,0	12,0	— ¹	1,924	2,000	1,520	—
894	»	—	11,4	11,4	86,5	—	—	2,1	—	— ¹	1,488	2,000	1,010	224
910	»	1,8	28,4	30,2	63,1	—	—	2,2	4,5	—	52,0	1,565	1,177	980
934	»	2,4	18,7	21,1	72,2	—	—	2,0	4,7	—	39,5	2,288	1,315	1,053
963	»	2,3	9,1	11,4	87,1	—	—	—	1,5	—	— ¹	2,204	1,606	1,155
990	»	4,7	25,8	30,5	66,0	—	—	0,6	2,9	—	47,2	2,377	1,282	641
893	»	—	25,4	25,4	71,4	—	—	0,7	2,5	—	50,6	1,424	805	644
895	»	2,7	27,2	29,9	56,5	—	—	2,7	8,2	2,7	15,2	1,953	1,605	1,455
903	»	9,3	15,9	25,2	56,1	—	—	4,7	4,7	9,3	12,2	1,575	1,000	708
905	»	6,4	17,3	23,7	66,7	—	—	2,0	2,0	5,6	12,0	2,151	1,571	1,214
915	»	—	12,2	12,2	84,1	—	—	2,5	1,2	—	— ¹	1,302	2,000	1,219
916	»	1,5	15,2	16,7	76,7	2,1	—	2,2	2,3	—	64,0	1,446	1,171	771
917	»	—	18,5	18,5	72,7	—	—	2,4	1,6	4,8	69,4	1,986	1,905	1,429
919	»	—	20,8	20,8	74,0	3,4	—	—	1,8	—	66,7	1,474	1,500	1,000
938	»	1,9	17,3	19,2	61,6	9,3	—	0,7	2,1	7,1	35,7	1,802	1,264	632
948	»	—	10,8	10,8	77,8	—	—	2,7	3,3	—	37,8	1,578	1,102	882
949	»	0,9	9,1	10,0	76,7	4,2	—	3,0	6,1	—	7,1	1,580	1,887	1,163
954	»	2,3	15,7	18,0	63,5	16,9	—	—	1,6	—	61,5	2,054	1,714	917
955	»	—	8,3	8,3	89,3	0,9	—	0,6	0,9	—	66,7	1,241	2,000	1,050
972	»	—	13,7	13,7	78,1	—	—	1,3	3,4	3,5	17,8	1,718	1,174	871
989	»	7,0	25,6	32,6	50,6	— ²	—	—	5,9	10,9	83,9	1,724	1,364	883
991	»	1,5	9,9	11,4	83,0	3,6	—	0,7	1,3	—	36,3	1,568	2,000	573
992	»	—	22,2	22,2	55,9	8,9	—	5,6	3,7	3,7	14,8	1,765	1,290	861
890	B	1,9	31,6	33,5	56,5	4,1	—	5,4	0,5	—	5,1	1,978	1,490	1,192

ekonomiskt resultat från lantushållningen i dess helhet.

16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
Kapital i kr. pr hektar							Antal kreatur pr 100 ha				Ekonomiskt resultat i kr pr ha				Egen- do- mens ar
Nöt- krea- tur	Svin	An- dra hus- djur	S:a krea- tur	Döda in- vent.	För- råd	S:a	Ar- bets- hästar	Mjök- kor	Svin	Nöt- krea- turs- enhet.	Brut- toav- kastn.	Drifts- kost- nad	Netto av- kastn.	För- rânt- nings %	
543	—	46	1,024	408	527	3,916	21,9	87,0	30,4	141,0	1,153	1,357	-204	-5,21	891
740	72	—	812	250	540	3,602	—	120,0	20,0	144,0	1,620	1,685	-65	-1,81	892
388	—	23	635	394	284	3,313	10,2	51,0	10,2	102,1	1,170	1,371	-201	-6,07	894
492	15	67	750	144	285	2,356	9,8	49,0	14,7	83,3	743	792	-49	-2,08	910
658	14	43	952	235	364	2,866	13,2	78,9	15,8	117,1	805	912	-107	-3,74	934
697	—	—	1,061	672	456	3,795	30,3	75,7	21,2	127,3	964	1,284	-320	-8,44	963
635	—	29	1,279	431	392	3,384	12,8	64,1	—	102,6	1,114	1,283	-169	-5,00	990
274	30	15	453	126	175	1,559	6,7	33,6	8,1	71,2	447	436	11	0,70	893
594	28	9	773	570	304	3,252	9,4	66,0	19,8	91,5	848	745	103	3,15	895
387	127	—	906	246	262	2,414	25,0	33,3	58,3	97,5	912	849	63	2,62	903
214	29	25	518	377	264	2,730	14,3	23,6	5,7	62,2	876	773	105	3,76	905
377	6	2	710	239	221	3,170	12,5	37,5	16,9	73,7	786	567	219	6,89	915
186	15	19	367	170	200	1,908	4,9	14,6	19,0	31,7	584	597	-13	-0,69	916
590	62	91	819	173	312	3,209	9,5	66,7	22,9	104,8	936	920	16	0,50	917
333	68	42	710	236	252	2,698	6,7	46,7	16,0	79,3	581	600	-19	-0,68	919
645	21	41	1,007	132	245	2,648	10,5	47,4	2,6	92,1	654	465	189	7,16	938
437	35	44	839	187	234	2,362	23,6	39,4	22,0	92,1	691	577	114	4,84	948
512	28	—	795	169	240	3,091	18,9	56,6	17,0	94,3	915	813	102	3,30	949
552	—	13	756	183	193	2,846	9,5	66,7	33,3	101,9	738	559	179	6,28	954
293	26	15	604	119	123	2,846	10,0	35,0	14,5	69,5	448	510	-62	-2,17	955
439	19	17	589	130	249	2,142	7,6	30,3	28,8	66,7	730	485	245	11,40	972
496	—	26	689	383	117	2,553	7,6	53,0	—	81,1	657	664	-7	-0,29	989
525	—	18	907	159	232	3,298	13,3	44,4	—	80,5	655	551	104	3,16	991
1271	245	—	1,755	299	543	3,887	12,9	58,1	146,5	137,4	1,851	1,214	637	16,39	992
741	29	1	1,024	202	460	3,176	12,1	64,8	7,6	97,0	1,291	1,159	132	4,16	890

II. Veteodlingens ekonomiska resultat.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Bördens nr.	Skörderesultat pr ha				Produktionskostnad, kr. pr ha						Vinst +, för- lust - kr. pr ha	Pro- duk- tions- kostnad pr dt, kr.	Arbets- timmar pr ha	
	Kärnskörd		Halm, dt	Skörde- värde, kr.	Ut- säde	Göd- sel	Ar- bets- löner	Dra- gare- arbete	Öv- riga kost- nader	S:a kost- nader			Mans-	Häst-
	dt	kr. pr dt												
<i>Svs-området.</i>														
763	31,5	39,60	57,0	1,484	90	332	216	418	467	1,573	- 89	42,50	184	229
754	26,8	37,80	48,0	1,151	100	299	221	291	275	1,186	- 35	39,10	230	266
757	28,4	39,35	26,8	1,175	88	290	182	219	314	1,093	+ 82	36,50	248	225
758	26,7	40,50	42,7	1,183	91	297	188	254	368	1,198	- 15	41,00	226	323
760	29,3	40,30	25,3	1,258	95	194	188	118	331	926	+332	28,90	202	146
764	20,1	40,10	31,8	858	120	408	137	176	273	1,114	-256	52,80	153	135
771	27,3	39,60	50,7	1,143	92	227	163	264	304	1,050	+ 93	36,20	191	241
777	27,1	37,50	44,9	1,113	104	241	107	214	251	917	+196	30,30	128	151
751	41,4	40,30	77,4	1,874	86	407	176	313	507	1,489	+385	31,00	244	262
759	24,1	50,40	49,0	1,328	97	420	177	214	410	1,318	+ 10	50,00	217	221
761	27,4	39,30	49,4	1,226	86	283	190	292	339	1,190	+ 36	38,00	153	209
762	38,6	39,70	60,9	1,701	144	423	261	339	588	1,755	- 54	41,10	287	250
767	30,1	31,90	16,5	1,000	80	407	147	222	348	1,204	-204	38,70	196	200
768	33,3	41,30	23,3	1,443	150	315	170	252	347	1,234	+209	35,00	171	168
769	38,4	40,20	33,6	1,625	52	400	176	293	421	1,342	+283	32,86	195	214
770	28,0	39,20	34,2	1,152	144	296	204	265	388	1,297	-145	44,40	261	389
772	26,8	39,60	12,8	1,163	148	142	112	130	252	784	+379	25,50	149	142
773	40,4	41,70	87,1	1,730	107	442	286	497	521	1,853	-123	44,70	325	416
778	36,2	38,40	31,9	1,446	114	290	246	265	420	1,335	+111	35,40	163	190
718	33,4	40,80	26,1	1,422	86	327	196	287	387	1,283	+139	36,70	186	253
720	30,0	40,70	30,1	1,312	174	304	207	156	268	1,109	+203	34,00	198	236
722	38,6	40,50	35,4	1,701	94	384	201	256	506	1,441	+260	33,80	207	203
701	30,6	40,40	46,4	1,330	99	236	214	187	402	1,138	+192	34,10	228	205
702	23,6	40,50	52,9	1,052	85	192	266	228	308	1,079	- 27	41,70	304	237
703	27,2	40,20	40,5	1,171	90	257	190	173	370	1,080	+ 91	37,00	220	198
704	26,5	37,50	26,3	1,122	92	307	149	232	273	1,053	+ 69	34,90	149	151
705	21,6	40,90	30,7	923	73	206	149	162	224	814	+109	35,90	215	193
708	30,8	39,30	42,3	1,313	100	285	237	191	375	1,188	+125	35,20	219	227
709	29,8	39,30	51,1	1,290	92	221	221	226	362	1,092	+198	32,60	203	238
714	25,7	40,10	30,1	1,121	82	213	166	186	289	936	+185	32,90	170	199
717	26,7	39,60	41,7	1,137	108	271	204	151	282	1,016	+121	35,10	211	231
719	27,6	40,20	23,3	1,166	103	217	182	245	364	1,111	+ 55	38,20	190	200
721	26,0	37,90	20,0	1,038	91	187	182	175	303	938	+100	34,10	225	187
<i>Srp-området.</i>														
860	26,5	38,80	36,7	1,109	99	345	259	62	185	950	+159	32,80	354	149
856	26,0	39,80	32,0	1,118	92	356	111	118	215	892	+226	31,20	158	133
858	9,8	42,40	12,0	438	84	165	154	238	222	863	-425	85,80	180	194
807	30,0	39,90	46,4	1,362	91	378	148	126	224	967	+395	26,70	191	180
801	30,0	33,90	46,0	1,089	120	329	280	141	197	1,067	+ 22	33,10	332	141
802	14,7	40,90	12,8	624	98	180	134	185	278	875	-251	58,00	157	216
803	26,7	39,50	44,7	1,198	95	337	140	138	249	959	+239	30,40	211	190
<i>MS-området.</i>														
652	18,8	38,80	27,5	814	74	158	165	87	163	647	+167	29,90	195	93
655 ¹	13,8	40,00	28,6	584	135	111	355	123	161	885	-301	61,90	381	129

¹ Vårvete.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Egendoms nr	Skörderesultat pr ha				Produktionskostnad, kr. pr ha						Vinst +, för- lust - kr. pr ha	Pro- duk- tions- kostnad pr dt, kr.	Arbets- timmar pr ha	
	Kärnskörd		Halm, dt	Skörde- värde, kr.	Ut- säde	Göd- sel	Ar- bets- löner	Dra- gare- arbete	Öv- riga kost- nader	S:a kost- nader			Mans-	Häst-
	dt	kr. pr dt												
660 ¹	11,8	41,60	28,0	546	87	112	124	97	147	567	- 21	43,40	154	62
679	19,0	41,20	16,6	818	205	179	210	194	195	983	-165	49,90	251	131
653	30,4	40,60	60,8	1,400	91	461	148	122	154	976	+424	26,70	204	128
654	21,3	39,80	36,7	941	137	279	269	259	213	1,157	-216	49,85	334	190
657	24,8	37,80	44,0	1,014	80	284	226	113	221	924	+ 90	34,20	268	132
658	10,8	39,90	20,0	449	104	186	181	190	203	864	-415	78,30	193	243
661	12,3	37,00	12,3	461	80	168	213	217	168	846	-385	68,30	211	254
669	11,1	37,90	16,0	449	149	147	173	63	188	720	-271	62,20	200	146
680	14,0	40,00	37,0	724	120	141	296	44	191	792	- 68	44,90	370	70
682	16,3	40,70	20,0	711	94	183	187	136	196	796	- 85	45,80	272	192
688	13,0	43,40	18,8	580	107	177	258	435	149	1,126	-546	85,20	272	191
651	27,8	40,50	37,2	1,218	100	266	495	272	257	1,390	-172	46,69	461	310
666	18,7	40,20	34,5	841	114	200	173	113	191	791	+ 50	37,60	219	124
672	10,5	39,90	16,5	453	65	89	216	242	173	785	-332	71,50	246	197
675	20,2	35,50	26,7	799	142	101	320	208	293	1,064	-265	48,60	328	356
689	17,5	39,40	21,6	724	80	192	240	184	323	1,019	-295	56,20	319	322
506	22,7	39,90	22,1	1,003	84	169	327	188	254	1,022	- 19	40,70	428	410
507	20,0	37,20	39,0	902	92	256	196	310	251	1,105	-203	47,30	207	274
509	26,2	40,85	35,0	1,145	88	200	175	245	269	977	+168	34,30	164	241
512	22,9	37,50	33,0	972	102	169	318	186	214	989	- 17	38,18	330	338
513	10,8	34,30	14,3	418	83	32	199	197	174	685	-267	59,00	216	228
514	24,0	40,30	25,1	1,059	80	191	269	229	200	969	+ 90	40,90	266	252
518	17,0	40,00	21,0	740	95	100	290	312	271	1,068	-328	59,30	282	295
520	29,4	43,60	36,1	1,348	96	59	312	184	213	864	+484	27,20	347	209
521	22,3	42,02	37,8	1,031	75	190	216	214	250	945	+ 86	38,20	233	297
522	20,7	39,80	29,5	907	91	226	246	169	300	1,032	-125	45,80	270	232
524	16,5	38,96	22,5	681	93	83	191	111	167	645	+ 36	36,70	207	208
528	24,0	43,80	50,4	1,236	95	168	293	332	312	1,200	+ 36	42,50	358	335
531	19,5	40,30	22,1	848	84	49	257	167	258	815	+ 33	39,70	257	269
532	27,0	38,00	45,1	1,179	80	291	346	364	375	1,456	-277	48,30	386	430
535	18,8	37,50	26,5	736	116	207	148	153	239	863	-127	43,90	147	172
537	20,9	36,40	25,0	832	86	166	147	193	174	766	+ 66	33,50	278	217
538	14,6	38,60	25,5	601	81	167	178	123	245	794	-198	51,80	272	220
540	15,6	42,00	36,2	773	97	104	300	197	283	981	-208	55,30	261	296
541	25,4	41,50	53,4	1,146	82	220	335	175	280	1,092	+ 54	39,35	326	336
546	15,0	40,50	34,2	702	100	132	211	167	218	828	-126	48,90	193	167
578 ¹	14,9	41,45	25,9	660	130	79	102	83	175	569	+ 91	35,30	98	99
581	27,0	40,40	39,2	1,242	123	180	208	169	279	959	+283	31,10	205	214
598	19,2	40,00	21,8	811	80	231	140	228	231	910	- 99	45,20	166	229
608	14,2	41,20	26,3	645	89	146	101	99	127	562	+ 83	35,30	116	104
611	19,5	43,20	25,8	890	109	236	279	199	169	992	-102	48,45	341	332
612	21,5	43,20	38,9	955	81	188	279	167	173	888	+ 67	40,00	344	288
613	27,1	43,20	49,6	1,240	84	221	308	265	189	1,067	+173	36,80	378	351
614	15,6	43,20	21,1	720	64	97	360	235	195	951	-231	58,00	445	355
615	21,7	43,20	29,4	1,012	81	166	168	113	121	649	+363	26,40	205	154

1 Värrete.

III. Rågodlingens ekonomiska resultat.

1	2			3		4		5		6		7		8		9		10		11		12		13		14		15	
	Hjondomens nr.	Skörderesultat pr ha						Produktionskostnad, kr pr ha										Vinst +, förlust — kr. pr ha	Pro- duk- tions- kost- nad pr dt, kr.	Arbetsstim- mar pr ha									
		Kärnskörd		Halm dt	Skörde- värde	Ut- säde	Göd- sel	Ar- bets- löner	Dra- gare- arbete	Öv- riga kost- nader	S:a kost- na- der	Mans-	Häst-																
dt	kr. pr dt	dt	dt											dt	dt	dt	dt	dt	dt	dt	dt	dt	dt	dt	dt	dt	dt	dt	dt
<i>Svs-området</i>																													
752	14,8	38,50	34,4	656	75	118	291	162	206	852	-196	51,90	385	284															
763	23,9	40,00	54,0	1,179	129	292	216	394	442	1,473	-294	52,30	185	218															
757	21,0	38,45	23,5	860	80	215	223	238	307	1,063	-203	48,10	317	244															
758	15,9	38,40	32,0	691	80	160	175	228	333	976	-285	56,30	209	278															
760	35,2	39,00	38,4	1,493	80	200	268	114	322	984	+509	24,60	304	141															
764	21,9	39,80	43,9	943	100	444	132	180	291	1 147	-204	49,10	146	136															
771	19,0	35,50	44,0	729	84	133	204	282	263	966	-237	48,00	252	260															
777	20,0	38,10	40,0	847	80	159	105	211	239	794	+ 53	35,80	124	148															
751	31,7	39,10	74,3	1 439	70	293	171	319	494	1,347	+ 92	36,30	235	269															
753	22,5	39,00	29,3	974	78	178	235	175	435	1,101	-127	44,70	248	286															
761	24,3	39,40	54,5	1,119	70	248	185	271	326	1,100	+ 19	38,60	149	191															
762	26,0	39,10	52,0	1,161	80	285	233	306	520	1,424	-263	49,20	250	218															
767	25,7	36,00	17,3	968	71	340	195	235	347	1,188	-220	44,50	278	216															
769	24,5	43,22	27,0	1,122	70	214	184	309	374	1,151	- 29	44,40	197	228															
770	37,4	39,00	57,3	1,547	152	376	319	281	475	1,603	- 56	40,50	421	440															
778	26,7	34,70	29,3	975	103	195	263	255	394	1,210	-235	43,50	180	183															
718	26,5	37,80	25,0	1,061	80	182	319	295	390	1,266	-205	45,50	341	260															
720	24,5	39,50	30,8	1,060	82	227	184	125	244	862	+198	31,40	174	182															
701	23,6	38,70	44,8	1,006	80	148	193	181	385	987	+ 19	37,90	202	198															
702	35,3	38,80	98,4	1,547	104	314	372	286	364	1,440	+107	35,80	442	297															
703	30,4	39,00	57,9	1,292	60	345	310	215	343	1,273	+ 19	38,30	381	246															
704	19,4	37,60	24,0	844	71	207	118	205	253	854	- 10	38,10	112	129															
705	14,5	39,30	25,9	604	74	120	142	161	213	710	-106	46,80	204	182															
708	16,0	38,50	27,5	682	58	112	172	140	311	793	-111	45,40	151	162															
714	23,2	39,50	33,9	1,018	82	172	189	180	280	903	+115	34,50	198	191															
717	35,9	39,20	70,1	1,546	102	358	266	165	311	1,202	+344	29,60	287	253															
719	22,3	38,40	23,6	914	94	158	175	243	352	1,022	-108	43,20	181	197															
721	32,0	37,40	30,6	1,276	80	207	206	170	298	961	+315	27,60	259	182															
<i>Srp-området</i>																													
857	11,7	37,00	58,0	535	84	108	257	102	233	784	-249	58,30	284	98															
851	21,7	38,70	48,9	966	85	287	204	59	203	838	+128	32,80	277	73															
855	18,7	35,70	14,0	686	80	150	236	241	155	862	-176	45,10	303	204															
860	21,3	38,60	21,3	904	93	252	268	60	181	854	+ 50	36,30	372	145															
856	22,3	39,50	34,7	990	80	320	144	140	222	906	+ 84	35,80	215	158															
858	18,3	38,60	24,9	753	96	177	161	242	251	927	-174	48,10	189	201															
859	20,3	39,60	38,3	873	67	232	167	218	231	915	- 42	41,60	194	201															
807	19,2	39,90	36,5	890	79	208	144	112	212	755	+135	32,90	189	159															
308	9,2	38,40	27,1	416	75	121	91	74	124	485	- 69	46,00	105	85															
809	18,9	39,50	26,7	794	67	182	175	97	204	725	+ 69	35,80	214	178															
801	27,0	38,20	51,3	1 110	73	278	179	151	197	878	+232	29,60	200	151															
802	20,5	39,70	22,2	850	75	223	132	149	296	875	- 25	40,90	159	174															
803	17,0	39,00	35,8	780	82	203	137	133	236	791	- 11	39,80	206	182															
804	14,1	39,60	20,4	610	100	144	131	265	206	846	-236	56,40	141	204															
804	13,8	39,00	18,4	584	86	124	139	158	167	674	- 90	45,50	148	193															
<i>MS-området</i>																													
655	24,3	40,00	66,7	1,063	93	215	406	113	192	1,019	+ 44	38,19	442	117															
656	9,3	40,00	25,4	408	92	180	348	253	151	1,024	-616	106,50	396	187															

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Ligendoms- nr.	Skörderesultat pr ha				Produktionskostnad, kr pr ha						Vinst +, förlust — kr. pr ha	Pro- duk- tions- kost- nad pr dt, kr.	Arbetstim- mar pr ha	
	Kärnskörd		Halm dt	Skörde- värde	Ut- säde	Göd- sel	Ar- bets- löner	Dra- gare- arbete	Öv- riga kost- nader	Sa- kost- na- der			Mans-	Häst-
	dt	kr. pr dt												
660	9,0	39,50	26,0	407	92	142	196	257	228	915	-508	95,90	247	163
667	16,7	39,70	31,8	745	78	213	235	141	224	891	-146	48,60	236	151
653	10,8	37,80	27,0	479	41	158	145	122	140	606	-127	49,50	199	128
654	18,4	39,30	38,6	817	99	221	281	266	206	1,073	-256	53,30	351	195
657	10,7	36,40	22,2	431	86	159	228	261	264	998	-567	89,20	247	304
658	17,0	38,50	38,7	685	111	213	241	205	229	999	-314	57,00	271	263
661	4,2	37,20	5,2	161	80	173	149	139	150	691	-530	163,40	141	162
662	12,6	41,60	25,4	533	126	197	244	113	164	844	-311	66,25	374	159
669	11,3	35,80	20,7	440	85	141	256	107	231	820	-380	69,50	308	247
680	12,6	39,30	40,5	677	80	141	296	44	192	753	-76	45,30	370	70
682	10,4	41,30	16,2	466	79	170	185	162	203	799	-333	73,40	263	229
688	14,4	38,40	24,0	573	80	133	236	453	151	1,053	-480	71,70	243	199
651	16,9	37,70	28,3	700	94	153	425	243	234	1,149	-449	64,30	390	277
666	12,8	38,70	29,6	572	75	163	153	107	184	682	-110	47,30	183	116
672	8,9	40,00	17,7	394	60	74	229	268	179	810	-416	86,50	261	218
675	26,4	36,20	43,6	1,091	84	152	339	214	321	1,110	-19	36,90	351	366
681	20,8	35,20	38,2	1,057	80	294	432	131	359	1,296	-239	46,60	412	153
689	15,5	39,80	23,5	654	46	185	237	184	322	974	-320	60,50	316	322
506	17,1	39,40	20,8	765	71	99	336	187	251	944	-179	50,00	440	407
507	13,5	39,10	26,4	632	90	87	200	262	218	857	-225	55,80	214	232
509	31,9	39,77	53,3	1,404	76	268	172	192	264	972	+432	26,30	159	189
512	20,1	38,00	36,7	892	75	164	330	163	208	945	-53	40,60	347	305
513	20,4	37,90	34,2	887	72	129	261	216	215	893	-6	38,30	295	248
514	19,1	38,80	25,4	871	76	154	230	234	206	900	-29	40,00	222	259
518	15,1	39,30	21,5	667	90	76	250	286	266	968	-301	59,40	240	269
520	22,0	38,90	33,7	914	87	64	250	160	203	764	+150	32,10	271	182
521	15,5	39,35	32,8	690	72	102	186	167	237	764	-74	44,10	201	231
522	18,6	40,20	33,5	847	88	162	276	188	312	1,026	-179	49,60	307	258
524	20,6	39,45	35,2	874	79	127	208	104	169	687	+187	30,36	229	194
528	15,0	40,60	38,6	737	86	85	258	319	292	1,040	-303	60,40	308	321
531	22,7	38,70	32,5	979	76	56	296	150	257	835	+144	32,40	304	241
532	15,2	38,50	32,0	696	80	166	265	264	283	1,058	-362	62,30	294	322
535	13,7	38,70	22,1	558	80	137	163	204	246	830	-272	58,70	159	229
537	22,6	38,90	33,9	974	87	171	177	214	182	831	+143	32,60	336	241
538	14,0	39,30	30,6	595	77	160	202	115	242	796	-201	53,50	312	208
540	15,8	38,90	45,7	762	94	104	331	203	299	1,031	-269	55,80	289	306
541	23,3	36,50	61,4	961	67	203	376	175	285	1,106	-145	42,70	367	336
546	15,2	40,30	40,2	721	63	108	208	168	223	770	-49	43,55	190	168
578	12,2	43,25	26,8	578	97	89	125	115	196	622	-44	46,85	124	138
581	23,7	42,10	43,7	1,171	77	171	303	235	308	1,094	+77	39,20	304	297
598	15,1	41,20	21,6	665	80	161	126	213	224	804	-139	50,40	147	208
608	13,2	39,00	29,9	583	76	161	147	203	156	743	-160	51,10	172	191
611	24,6	37,40	40,5	994	75	292	331	237	191	1,126	-132	42,75	408	394
612	18,0	37,40	40,5	703	81	151	296	171	174	873	-170	46,80	366	295
613	23,7	37,40	54,2	963	84	181	290	237	179	971	-8	37,75	356	314
614	24,4	37,50	40,5	1,005	108	191	351	212	202	1,064	-59	39,90	433	320
615	27,6	37,40	46,9	1,156	87	232	291	176	148	934	+222	29,40	364	240
<i>ÖN-området</i>														
903	12,0	43,90	15,0	553	19	153	216	178	199	765	-212	61,50	248	174
905	17,5	40,00	16,3	741	38	107	256	151	177	729	+12	39,30	329	261

IV. Vårstråsädesodlingens ekonomiska resultat.

Egendomens nr	Skörderesultat pr ha				Produktionskostnad i kr. pr ha						Vinst +, förlust - kr. pr ha	Produktionskostnad pr dt, kr.	Arbetstimmar pr ha		
	Kärnskörd		Halm dt	Skördevärde, kr.	Ut-säde	Göd-sel	Ar-bets-löner	Dra-gare-arbete	Öv-riga kost-nader	S:a kost-nader			Mans-	Häst-	
	dt	kr. pr dt													
	<i>Ses-området</i>														
752	20,1	30,90	33,2	732	57	143	215	81	163	659	+ 73	27,29	280	143	
763	25,4	34,30	38,0	1,067	106	270	146	185	373	1,080	- 13	34,80	118	132	
754	20,2	35,50	27,9	881	77	182	121	116	199	695	+186	26,30	119	106	
757	23,5	31,70	17,8	793	65	198	140	109	242	754	+ 39	30,05	189	112	
758	18,6	32,80	18,6	680	96	140	100	64	249	649	+ 31	31,10	113	111	
760	29,8	34,00	16,3	1,073	50	172	182	104	288	796	+277	24,70	192	129	
764	28,6	33,90	40,0	1,045	48	481	138	125	306	1,098	- 53	35,70	158	131	
771	24,9	31,20	37,7	834	69	154	101	101	235	660	+174	24,20	107	114	
777	26,8	35,70	36,2	1,055	55	195	86	143	210	689	+366	22,00	99	104	
751	27,0	38,80	39,5	1,179	74	203	112	120	371	880	+299	27,80	149	149	
753	17,6	33,50	15,2	648	59	100	124	81	317	681	- 33	35,20	114	132	
759	26,0	31,80	39,3	942	123	400	121	115	327	1,086	-144	37,30	139	119	
761	19,0	30,50	25,5	673	87	167	106	97	238	695	- 22	31,60	78	92	
762	24,8	28,30	29,6	803	99	239	143	95	374	950	-147	34,20	149	102	
767	18,8	30,50	7,8	599	52	179	105	109	267	712	-113	36,50	138	121	
768	28,9	35,20	15,2	1,072	102	201	147	134	282	866	+206	28,10	153	123	
769	31,5	32,20	22,4	1,090	88	265	109	118	309	889	+201	25,85	114	108	
770	18,3	34,04	18,2	742	125	154	96	105	263	743	- 1	34,09	114	142	
772	19,7	32,70	5,9	700	50	69	98	119	217	553	+147	25,20	125	130	
773	19,6	31,70	31,5	639	89	165	189	240	310	993	-354	49,80	210	201	
778	29,1	32,40	19,0	988	75	174	175	153	308	885	+103	28,90	114	109	
718	29,3	35,40	16,5	1,083	73	189	121	117	311	811	+272	25,90	104	126	
720	22,5	30,30	22,5	745	75	177	117	61	197	627	+118	25,10	104	102	
722	29,3	29,80	20,1	972	76	206	138	117	385	922	+ 50	28,10	133	111	
701	25,8	29,90	30,5	847	58	141	127	99	325	750	+ 97	26,10	127	109	
702	20,4	30,10	37,2	698	65	111	182	137	251	746	- 48	32,40	197	142	
703	25,2	32,90	31,3	905	77	167	166	131	295	836	+ 69	30,30	190	150	
704	25,6	36,20	21,3	1,061	114	243	94	111	227	789	+272	25,70	88	97	
705	19,3	30,65	22,4	628	70	154	121	126	185	656	- 28	32,05	169	161	
708	24,2	36,20	24,9	950	94	159	148	74	279	754	+196	28,10	129	94	
709	30,3	36,80	37,7	1,228	88	177	172	110	301	848	+380	24,20	156	122	
714	29,9	32,40	26,2	1,068	80	209	119	75	238	721	+347	20,80	120	90	
717	20,3	32,00	28,8	721	76	153	160	81	217	687	+ 34	30,30	164	128	
719	22,1	29,60	15,2	702	62	126	109	59	284	640	+ 62	26,80	112	75	
721	30,0	31,60	18,9	1,007	74	175	158	101	248	756	+251	23,20	195	108	
	<i>Srp-området</i>														
857	9,0	33,20	28,1	359	110	76	167	95	199	647	-288	65,20	173	91	
851	16,2	35,00	16,1	663	86	188	186	98	211	769	-106	41,60	244	120	
855	16,4	33,60	8,2	567	80	79	117	126	114	516	+ 51	30,50	140	125	
860	19,6	33,40	22,1	716	108	186	282	67	173	816	-100	38,50	390	162	
856	24,9	32,70	21,6	895	75	280	115	92	181	743	+152	26,60	168	103	
858	24,7	32,00	21,0	838	52	221	123	83	207	686	+152	25,80	149	108	
859	22,5	30,40	26,5	742	67	227	139	89	194	716	+ 26	29,20	170	130	
807	23,7	31,50	30,0	868	72	214	129	90	184	689	+179	23,90	168	129	
808	23,9	30,10	46,2	853	82	176	134	102	146	640	+213	21,20	169	120	
809	18,9	31,50	16,0	642	115	150	175	71	176	687	- 45	33,90	216	130	
801	24,3	34,60	32,3	904	95	206	138	130	168	737	+167	27,70	148	131	
802	19,3	33,10	12,5	663	69	181	112	129	232	723	- 60	36,20	131	150	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Begendomens n.r.	Skörderesultat pr ha				Produktionskostnad i kr. pr ha						Vinst +, förlust -	Pro- duk- tions- kost- nad pr dt, kr.	Arbetstim- mar pr ha	
	Kärnskörd		Halm dt	Skörde- värde, kr.	Ut- säde	Göd- sel	Ar- bets- löner	Dra- gare- arbete	Öv- riga kost- nader	S:a kost- nader			kr. pr ha	Mans-
	dt	kr. pr dt												
803	24,8	29,60	31,2	859	58	324	116	87	204	789	+ 70	26,80	174	119
804	19,9	36,40	18,8	786	67	148	127	124	186	652	+ 134	29,70	151	124
805	17,8	33,40	15,4	644	112	140	89	74	134	549	+ 95	28,10	91	91
<i>MS-området</i>														
652	21,7	28,60	29,8	712	62	159	172	105	174	672	+ 40	26,70	204	111
655	17,8	30,20	36,7	603	89	127	375	138	172	901	-298	46,75	404	143
656	18,3	30,10	37,9	627	98	196	301	183	140	918	-291	46,00	342	135
660	16,8	30,20	37,3	605	117	136	129	143	174	699	- 94	35,80	159	91
667	22,3	30,75	32,1	789	98	221	219	86	211	835	- 46	32,85	222	92
679	23,4	29,09	17,8	730	87	187	148	140	168	730	—	29,06	173	96
653	19,4	30,00	33,9	692	103	250	162	114	121	750	- 58	33,00	224	120
654	20,5	27,30	33,4	664	95	226	225	182	176	904	-240	38,98	279	134
657	18,5	31,20	27,8	641	71	173	150	96	194	684	- 43	33,50	165	112
658	18,3	30,10	28,9	609	106	203	136	89	162	696	- 87	34,80	147	114
661	11,7	26,10	11,4	321	63	137	179	123	140	647	-326	54,00	180	150
662	16,3	32,80	23,1	541	138	166	186	76	151	717	-176	43,63	281	108
669	14,0	30,10	19,3	462	100	119	168	60	185	632	-170	42,20	193	138
680	10,1	30,40	21,3	425	63	123	318	96	207	807	-382	68,10	394	152
682	21,8	31,10	23,2	749	72	214	160	91	178	715	+ 34	29,50	233	128
688	11,8	29,60	14,7	371	73	91	157	273	118	712	-341	58,50	158	120
651	25,7	29,30	25,8	823	107	224	343	198	205	1,077	-254	39,20	309	226
666	18,0	31,50	29,3	658	109	168	192	122	190	781	-123	38,30	245	133
672	16,6	30,60	23,0	580	80	121	181	180	147	709	-129	38,30	206	146
675	20,2	31,60	22,3	726	95	70	176	83	227	651	+ 75	27,90	153	142
681	17,3	31,10	19,6	685	102	225	291	109	303	1,030	-345	51,00	266	127
689	19,4	31,60	20,0	652	70	186	217	157	302	932	-280	46,00	288	276
506	18,8	29,70	15,3	645	71	92	177	82	179	601	+ 44	27,30	224	180
507	23,5	30,80	28,0	898	72	207	158	144	202	783	+ 115	25,90	171	128
509	29,9	30,00	33,0	1,000	69	223	122	119	215	748	+ 252	21,60	114	116
512	21,5	30,60	26,4	780	67	169	179	91	171	677	+ 103	25,84	176	162
513	20,8	31,60	23,5	758	77	109	188	149	171	694	+ 64	28,50	207	170
514	21,0	30,50	18,0	734	97	145	173	144	175	734	± 0	30,50	167	159
518	14,8	30,20	16,0	507	63	71	158	152	202	646	-139	39,60	148	143
520	17,0	31,20	17,0	555	69	29	159	108	156	521	+ 34	29,30	163	122
521	24,0	32,10	33,9	874	71	161	157	116	207	712	+ 162	25,30	168	161
522	22,5	31,80	28,3	819	94	173	183	108	246	804	+ 15	31,20	197	148
524	22,9	31,52	25,4	776	57	137	142	72	138	546	+ 230	21,50	150	134
528	26,0	31,10	47,5	1,020	63	160	161	133	286	803	+ 217	22,80	190	133
531	20,1	26,40	27,4	625	65	46	144	87	215	557	+ 68	23,00	134	141
532	15,9	31,75	21,8	598	73	138	129	119	192	651	- 53	35,00	137	106
535	18,2	32,60	21,9	628	62	151	107	97	205	622	+ 6	32,30	104	116
537	13,3	25,50	14,9	392	57	59	86	124	141	467	- 75	31,10	156	140
538	16,0	31,85	20,8	552	67	153	132	70	196	618	- 66	36,00	200	125
540	22,4	32,90	45,6	922	72	141	224	130	244	811	+ 111	27,90	189	196
541	24,1	30,25	44,3	827	60	174	208	98	220	760	+ 67	27,45	198	189
546	18,1	30,30	36,1	683	71	119	203	137	203	733	- 50	33,04	187	138
578	14,8	34,70	21,0	569	92	63	88	74	162	479	+ 90	28,60	82	88
581	20,9	29,30	25,6	741	101	125	154	103	221	704	+ 37	27,80	146	131
598	17,1	32,10	16,9	590	53	172	85	90	163	563	+ 27	30,50	97	107
608	18,5	32,10	32,0	687	63	171	102	112	129	577	+ 110	26,20	116	99

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Bondenens nr.	Skörderesultat pr ha				Produktionskostnad i kr. pr ha						Vinst, + — kr. pr ha	Pro- duk- tions- kost- nad pr dt, kr.	Arbetstim- mar pr ha	
	Kärnskörd		Halm dt	Skörde- värde, kr.	Ut- säde	Göd- sel	Ar- bets- löner	Dra- gare- arbete	Öv- riga kost- nader	S:a kost- nader			Mans-	Häst-
	dt	å												
611	26,9	31,30	32,2	917	64	289	202	122	148	825	+ 92	27,85	244	204
612	18,9	31,40	27,7	618	58	141	173	100	142	614	+ 4	31,20	209	172
613	22,4	31,40	35,9	766	63	146	211	163	151	734	+ 32	30,00	257	216
614	29,0	31,00	33,9	997	47	210	247	139	171	814	+ 183	24,70	302	210
615	25,6	31,10	32,6	901	53	178	178	101	118	628	+ 273	20,50	219	138
	<i>ÖN-området</i>													
891	¹⁾ 18,1	31,00	22,1	582	61	172	274	102	261	870	— 288	46,88	359	127
894	¹⁾ 12,2	32,50	31,4	475	55	152	566	168	477	1,418	— 943	110,00	663	363
910	11,9	29,80	9,6	378	109	107	357	162	220	955	— 577	78,10	403	176
934	10,8	32,70	27,7	458	72	181	418	128	206	1,005	— 547	83,40	527	187
963	24,5	31,00	20,8	796	100	214	851	388	417	1,970	— 1,174	78,90	1,039	395
990	17,0	33,00	22,7	654	95	191	575	279	347	1,487	— 833	81,80	734	202
893	¹⁾ 11,2	31,90	19,7	406	60	80	388	114	138	780	— 374	65,40	418	155
895	¹⁾ 20,7	33,20	26,7	732	83	169	259	58	219	788	— 56	35,90	225	75
903	20,3	32,00	15,9	686	71	187	224	138	191	811	— 125	38,20	261	135
905	17,5	32,40	10,9	602	113	87	402	214	213	1,029	— 427	56,80	535	371
915	24,1	37,20	33,0	1,095	68	190	200	128	203	789	+ 306	24,50	226	111
916	22,6	33,10	20,7	788	50	157	347	124	287	965	— 177	40,90	349	175
917	17,2	37,50	30,2	730	128	184	383	153	330	1,178	— 448	63,50	479	203
919	15,3	36,40	30,3	630	110	193	335	156	219	1,013	— 383	61,50	461	144
938	19,0	30,20	17,1	649	47	177	302	166	165	857	— 208	41,10	326	121
948	27,8	30,20	53,4	1,019	60	280	433	324	171	1,268	— 249	39,20	516	212
949	¹⁾ 16,2	32,00	50,7	728	153	132	470	127	250	1,132	— 404	56,90	553	182
954	26,7	35,10	38,0	1,031	72	224	291	157	216	960	+ 71	32,40	366	159
955	14,9	34,60	43,1	644	151	154	658	377	313	1,653	— 1,009	102,30	787	437
972	17,3	31,90	24,5	661	179	149	464	167	132	1,091	— 430	56,80	541	192
989	9,8	35,70	15,5	482	93	159	266	68	276	862	— 380	74,30	325	187
991	22,5	28,80	29,4	766	73	183	398	329	343	1,326	— 560	53,70	458	266
992	19,3	37,30	29,0	890	104	235	218	212	192	961	— 71	41,00	245	100
890	14,7	37,70	36,3	695	75	251	349	120	133	928	— 233	57,60	412	186

¹⁾ Enbart kornodling.

V. Trindsädesodlingens ekonomiska resultat.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Ljgendomens nr.	Skörderesultat pr ha				Produktionskostnader i kr pr ha						Vinst +, förlust -	Pro- duk- tions- kostnad	Arbetstim- mar pr ha	
	Kärnskörd		Halm	Skörde- värde, kr.	Ut- säde	Göd- sel	Ar- bets- löner	Dra- gare- arbete	Öv- riga kost- nader	S:a kost- nader	kr. pr ha	kr. pr dt	Mans-	Häst-
	dt	kr. pr dt	dt	kr.										
<i>Svs-området</i>														
760	18,0	39,40	12,1	756	112	73	186	94	250	715	+ 41	37,10	199	117
764	27,7	38,40	33,7	1,134	190	241	233	138	281	1 083	+ 51	36,50	290	128
753	20,4	45,60	17,7	1,003	127	130	158	68	299	782	+ 221	35,60	162	111
759	8,8	110,10	14,3	1,013	177	149	222	116	302	966	+ 47	104,90	305	120
762	16,8	34,60	20,0	651	174	79	176	110	344	883	- 232	48,40	197	118
767	17,1	35,—	7,1	622	150	35	218	107	268	778	- 156	44,10	334	142
768	23,3	39,—	17,9	987	210	19	234	152	291	906	+ 81	35,60	284	140
769	18,5	50,75	12,4	973	142	44	266	133	278	863	+ 110	44,77	325	122
772	11,3	40,—	4,0	492	157	41	138	145	196	677	- 185	56,30	193	158
718	25,8	35,—	15,0	946	255	10	164	89	284	802	+ 144	29,40	161	95
720	20,0	40,—	15,0	855	162	55	156	66	204	643	+ 212	29,40	148	112
722	13,4	43,10	9,1	620	85	20	237	163	367	872	- 252	61,90	257	155
701	8,0	40,—	9,5	344	82	33	88	66	274	543	- 199	64,90	80	72
702	19,0	38,20	32,0	820	102	48	232	167	259	808	+ 12	37,60	263	174
719	15,3	40,—	10,0	642	75	78	169	66	277	665	- 23	41,50	195	85
<i>Srp-området</i>														
807	12,9	39,20	21,0	575	155	117	200	80	166	718	- 143	50,30	294	116
801	13,3	47,90	15,3	536	55	38	143	124	149	509	+ 27	35,89	155	124
803	16,0	40,40	20,0	725	162	83	153	75	192	665	+ 60	36,62	240	103
805	9,1	41,—	7,4	398	140	46	86	70	114	456	- 58	47,40	89	86
<i>MS-området</i>														
652	20,0	34,50	24,0	764	110	54	244	132	175	715	+ 49	32,10	292	140
651	10,3	40,30	10,5	442	151	24	309	209	182	875	- 433	32,20	272	238
512	13,8	40,20	16,7	628	111	42	244	104	172	673	- 45	43,50	255	189
513	17,5	40,80	18,1	710	161	57	195	134	143	690	+ 20	39,60	215	154
514	18,5	34,70	16,6	725	95	120	194	138	162	709	+ 16	34,00	189	150
518	24,1	38,10	18,6	989	140	114	221	144	196	815	+ 174	30,90	217	136
520	24,7	33,20	25,3	876	58	61	201	103	154	577	+ 299	21,10	216	118
524	17,1	38,80	21,9	702	127	10	124	41	113	415	+ 287	22,00	132	76
528	21,0	35,20	26,9	848	132	82	197	123	234	768	+ 80	32,40	242	125
537	16,5	31,80	14,6	576	101	12	143	144	148	548	+ 28	30,10	272	163
538	15,6	35,50	20,6	589	189	70	104	49	173	585	+ 4	35,30	154	88
540	23,9	36,90	41,7	1,056	211	44	268	91	217	831	+ 225	27,50	189	196
541	15,3	32,90	24,2	555	139	19	154	78	189	579	- 24	34,50	144	122
546	13,3	34,60	21,0	535	94	4	193	118	166	575	- 40	37,60	178	119
613	3,6	37,60	6,8	147	110	63	145	124	115	557	- 410	153,00	172	164
614	12,3	37,60	15,4	506	111	73	223	98	144	649	- 143	49,20	272	147
615	9,8	37,60	12,7	408	110	75	123	62	91	461	- 53	43,05	149	83

VI. Sockerbetsodlingens ekonomiska resultat.

nr	Skörderesultat pr ha				Produktionskostnader i kr. pr ha					Vinst +, förlust - kr. pr ha	Produktionskostnader pr decton		Arbetstimmar pr hektar		
	Sockerbetor		Blast- avfall kr.	Skörde- värde s:a kr.	Göd- sel	Ar- bets- löner	Dra- gare- arbete	Öv- riga kost- nader	S:a kost- nader		kr. pr ha	a ¹⁾	b ¹⁾	Mans-	Häst-
	dt	Vär- de, kr.													
<i>Svs-området</i>															
752	285,3	2,340	623	2,963	297	751	335	370	1,753	+ 1,210	6,15	3,95	1,041	588	
763	292,6	2,396	650	3,046	459	640	1,051	401	2,551	+ 495	8,72	6,50	638	463	
754	293,7	2,595	583	3,178	434	524	316	277	1,551	+ 1,627	5,28	3,30	608	288	
757	242,0	1,887	124	2,011	233	363	261	381	1 238	+ 773	5,12	4,60	557	267	
758	259,5	2,068	458	2,526	387	658	247	398	1,690	+ 836	6,52	4,75	941	294	
760	305,6	2,386	349	2,735	359	694	352	369	1,774	+ 961	5,81	4,66	833	322	
764	283,7	2,248	43	2,291	500	627	284	345	1,756	+ 535	6,19	6,04	836	222	
771	255,6	2,025	277	2,302	284	674	480	273	1,711	+ 591	6,70	5,61	950	417	
777	305,8	2,437	438	2,875	433	658	391	394	1,876	+ 999	6,13	4,70	949	267	
751	267,2	2,178	607	2,785	245	712	490	462	1,909	+ 876	7,14	4,88	1,170	397	
753	263,3	2,346	140	2,486	582	683	165	265	1,695	+ 791	6,44	5,90	860	270	
759	291,5	2,292	380	2,672	586	646	317	415	1,964	+ 708	6,74	5,43	980	326	
761	269,2	2,212	673	2,885	400	606	403	285	1,694	+ 1,191	6,29	3,79	586	260	
762	292,6	2,379	482	2,861	383	725	536	517	2,161	+ 700	7,39	5,74	974	352	
767	295,7	2,420	475	2,895	555	614	452	353	1,974	+ 921	6,68	5,07	981	522	
768	233,4	1,800	297	2,097	299	735	495	308	1,837	+ 260	7,87	6,60	1,017	292	
769	313,0	2,428	286	2,714	412	664	441	326	1,843	+ 871	5,89	4,98	848	313	
770	246,9	2,046	199	2,245	410	707	347	407	1,871	+ 374	7,58	6,79	990	486	
772	136,7	1,111	—	1,111	246	519	225	227	1,217	— 106	8,90	8,90	843	166	
773	232,5	1,787	172	1,959	416	657	466	281	1,820	+ 139	7,83	7,09	806	304	
778	313,0	2,394	694	3,088	452	783	356	344	1 935	+ 1,153	6,18	3,97	693	255	
718	286,0	2,223	180	2,403	235	695	428	361	1,719	+ 684	6,01	5,39	809	315	
720	278,2	2,141	328	2,469	360	715	311	373	1,759	+ 710	6,32	5,15	774	315	
722	314,9	2,532	731	3,263	440	736	328	493	1,997	+ 1,266	6,34	4,02	896	236	
701	220,0	1,757	227	1,984	197	638	223	395	1,453	+ 531	6,59	5,56	754	245	
702	228,5	1,750	688	2,438	174	737	242	285	1,438	+ 1,000	6,30	3,28	945	251	
703	280,8	2,106	267	2,373	377	614	203	248	1,442	+ 931	5,14	4,18	796	232	
704	259,2	1,828	556	2,384	367	624	454	266	1,711	+ 673	6,60	4,46	725	290	
708	265,1	2,102	263	2,365	376	680	218	343	1,617	+ 748	6,10	5,10	718	235	
709	293,9	2,330	330	2,660	373	735	325	400	1,833	+ 827	6,24	5,11	779	323	
714	311,5	2,397	525	2,922	428	687	268	302	1,685	+ 1,237	5,41	3,72	790	302	
717	208,0	1,600	165	1,765	286	601	251	326	1,464	+ 301	7,04	6,25	690	334	
719	264,9	2,099	133	2,232	338	641	234	334	1,547	+ 685	5,84	5,34	821	200	
721	193,7	1,580	331	1,911	295	618	381	338	1,632	+ 279	8,48	6,72	839	407	
<i>Srp-området</i>															
856	280,0	2,320	300	2,620	449	517	339	257	1,562	+ 1,058	5,58	4,51	870	382	
807	160,0	1,232	380	1,612	453	577	147	187	1,364	+ 248	8,53	6,15	930	210	
808	270,2	2,059	171	2,230	338	625	321	206	1,490	+ 740	5,52	4,88	910	376	
809	360,5	2,916	654	3,570	552	807	260	295	1,914	+ 1,656	5,31	3,50	1,094	477	
802	256,0	2,000	60	2,060	326	637	254	241	1,458	+ 602	5,70	5,46	936	296	
803	249,0	1,842	580	2,422	474	518	247	200	1,439	+ 983	5,78	3,44	873	338	
804	108,7	837	203	1,040	104	631	191	200	1,126	— 86	10,35	8,48	889	196	
<i>MS-området</i>															
506	203,0	1,220	—	1,220	329	638	63	151	1,181	+ 39	5,82	5,80	871	140	
521	249,0	1,881	20	1,901	349	847	187	273	1,656	+ 245	6,65	6,57	999	259	

¹ a utan, b med avdrag för realisationsvinst å avfallet.

VII. Potatisodlingens ekonomiska resultat.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13		14									
												Skörderesultat			Produktionskostnad, kr. pr ha					Vinst + , för- lust - kr. pr ha	Pro- duk- tions- kostnad pr dt	Arbets- timmar pr ha	
												Skörd i dt	Realis- ations- pris	Värde kr.	Ut- såde	Göd- sel	Ar- bets- löner	Dra- gare- arbete	Öv- riga kost- nader			S:a kost- nader	Mans-
<i>Svs-området.</i>																							
751	222,3	5,91	1,316	126	316	352	367	449	1,610	-294	7,23	548	456										
753	106,4	9,40	1,001	605	175	388	160	263	1,591	-590	15,00	459	260										
759	120,3	5,77	692	256	204	218	120	294	1,092	-400	9,12	297	124										
763	140,0	8,42	1,180	544	186	484	363	341	1,918	-738	13,69	504	260										
764	150,8	6,02	908	259	260	422	172	277	1,390	-482	9,22	556	235										
767	124,1	4,84	604	225	157	297	256	270	1,205	-601	10,05	454	260										
773	121,0	6,74	816	364	182	354	264	240	1,404	-588	11,60	420	221										
704	126,8	10,30	1,306	336	87	263	314	243	1,243	+ 63	9,80	285	275										
714	216,1	8,63	2,093	300	296	756	453	372	2,177	- 84	9,02	864	518										
717	88,2	9,46	834	265	50	373	211	291	1,190	-356	13,50	413	293										
<i>Srp-området.</i>																							
857	133,0	6,10	813	164	162	554	365	417	1,662	-849	12,50	626	350										
859	161,8	6,95	1,124	300	285	242	180	189	1,196	- 72	7,39	311	185										
860	189,1	7,13	1,348	184	380	396	172	225	1,857	- 9	7,18	551	411										
851	164,0	7,—	1,149	230	211	434	268	468	1,611	-462	9,80	616	327										
855	171,2	5,88	1,007	90	86	317	356	159	1,008	- 1	5,89	412	352										
856	93,1	4,56	425	252	151	196	169	171	939	-514	10,09	305	191										
807	177,0	6,30	1,115	322	240	337	152	189	1,240	-125	7,00	520	220										
808	106,2	6,47	687	315	111	317	261	173	1,177	-490	11,08	435	308										
809	148,9	8,16	1,215	336	122	427	170	220	1,275	- 60	8,56	564	313										
801	123,4	5,65	691	255	131	272	238	156	1,052	-361	8,52	314	238										
802	128,3	5,80	744	235	122	356	365	272	1,350	-606	10,52	481	426										
803	150,2	4,90	736	147	190	330	161	194	1,022	-286	6,90	547	220										
804	225,7	5,40	1,230	211	191	354	345	214	1,315	- 85	5,80	462	352										
805	127,5	4,65	593	245	208	226	208	160	1,047	-454	8,21	257	234										

VIII. Foderrotfruktsodlingens ekonomiska resultat.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Egen- domens n:r	Skörd pr ha i fe	Produktionskostnad, kr. pr ha						Produk- tionskost- nad pr fe öre	Arbetstimmar pr ha	
		Utsäde	Gödsling	Arbets- löner	Dragare- arbete	Övriga kost- nader	S:a kostnad		Mans-	Häst-
<i>Svs-området.</i>										
752	3,250	88	295	623	174	215	1,395	43,—	868	305
763	5,271	131	408	441	506	353	1,839	34,90	443	362
754	6,504	147	461	457	222	254	1,541	23,70	532	203
757	3,734	87	272	200	233	221	1,013	27,35	277	241
758	3,467	93	285	455	217	326	1,376	39,70	635	376
760	7,733	152	486	582	173	322	1,715	22,20	703	214
764	5,345	126	647	415	179	251	1 618	30,30	545	175
771	5,703	101	452	319	314	241	1,427	25,—	418	352
777	6,817	142	528	314	405	285	1,674	24,60	428	293
751	5,779	127	655	338	297	418	1,835	31,80	531	354
753	4,444	117	459	550	185	270	1,581	35,70	676	303
759	4,896	76	569	538	346	425	1,954	40,—	796	357
761	3,182	74	255	320	256	246	1,151	36,20	295	241
762	6,433	190	521	433	319	446	1,909	29,70	559	289
767	4,664	150	560	425	178	280	1,593	34,10	686	236
768	4,628	72	446	544	403	315	1,780	38,50	733	333
769	6,420	125	640	533	497	347	2 142	33,36	669	373
770	5,774	29	685	539	448	431	2,132	36,90	732	581
772	2,222	134	92	311	95	204	836	37,60	496	104
778	5,677	145	490	529	401	330	1,895	33,40	440	287
718	7,310	104	379	713	687	454	2,337	32,—	803	607
720	7,508	77	692	504	213	329	1,815	24,20	538	270
722	6,254	128	616	595	302	434	2,075	33,20	717	214
701	6,379	55	436	445	201	374	1,511	23,70	515	221
702	3,204	42	181	517	300	282	1,322	41,30	641	312
703	6,260	248	717	449	183	244	1,841	29,50	573	209
704	4,585	100	286	384	424	257	1,451	31,70	429	306
705	5,218	340	449	436	269	173	1,667	31,90	711	305
708	5,082	45	504	586	267	563	1,965	38,70	607	338
709	7,357	38	569	669	346	548	2,170	29,50	702	361
714	3,544	140	343	500	216	279	1,478	41,70	568	260
717	3,148	131	186	589	236	340	1,482	47,10	676	372
719	6,540	282	617	581	248	354	2,082	31,80	744	226
721	5,504	103	378	479	155	277	1,392	25,30	655	166
<i>Srp-området.</i>										
857	1,367	14	147	467	121	258	1,007	73,70	536	116
851	4,320	183	424	681	265	361	1,914	44,20	1,003	324
855	1,896	29	66	347	352	157	951	50,20	456	348
860	5,422	96	635	527	141	220	1,619	29,90	747	339
856	2,813	22	285	233	220	188	948	33,70	366	248
858	2,692	41	272	238	243	224	1,018	37,80	298	290
859	5,500	78	578	364	307	222	1,549	28,20	475	334
807	3,130	135	375	344	152	188	1,194	38,20	528	217
808	5,034	168	389	464	387	219	1,627	32,30	658	454
809	5,985	246	511	735	263	298	2,053	34,30	991	483
801	3,846	92	300	431	364	174	1,361	35,38	512	365
802	6,472	111	591	595	316	255	1,868	28,95	861	369
803	6,715	190	628	604	284	211	1,917	28,60	1,023	389
804	4,099	109	267	430	325	214	1,345	32,80	576	332
805	2,683	31	393	375	191	172	1,163	43,30	455	234

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
EEgen- doomens n:r	Skörd pr ha i fe	Produktionskostnad, kr. pr ha					Produktionskost- nad pr fe öre	Arbetstimmar pr ha		
		Utsäde	Gödsling	Arbets- löner	Dragare- arbete	Övriga kost- nader		S:a kostnad	Mans-	Häst-
<i>MS-området.</i>										
652	2,450	70	197	375	189	159	990	40,30	460	200
655	5,139	63	433	804	262	232	1,794	35,10	894	273
656	2,816	83	273	528	308	168	1,360	48,13	617	228
667	5,170	51	483	506	264	259	1,563	30,18	540	283
653	5,653	64	772	589	272	144	1,841	32,65	843	285
654	3,410	42	336	554	281	239	1,452	42,58	730	206
657	3,724	49	351	512	270	303	1,485	39,90	644	314
658	6,494	55	709	509	179	259	1,711	26,20	628	230
662	5,590	76	827	531	215	197	1,846	33,03	833	304
669	2,743	59	220	570	142	288	1,279	46,60	746	330
682	4,786	64	318	482	352	310	1,526	31,90	744	496
651	2,572	72	207	937	409	211	1,836	71,50	913	466
666	5,364	38	456	665	281	307	1,747	32,60	918	307
672	3,000	103	279	583	541	226	1,732	57,70	698	440
675	4,390	62	427	790	392	292	1,963	44,70	873	670
681	3,733	102	405	669	155	323	1,654	44,30	659	181
689	4,193	163	369	508	183	320	1,543	36,50	724	321
506	4,355	32	378	423	70	155	1,058	24,20	571	153
507	3,500	53	374	411	271	173	1,282	36,60	483	241
509	3,950	56	386	456	495	315	1,708	43,30	470	486
512	2,960	49	292	593	193	193	1,320	44,70	663	349
513	4,132	49	398	490	348	184	1,469	35,60	568	400
514	3,923	31	418	510	292	158	1,409	36,10	533	319
518	2,180	99	259	794	223	198	1,573	72,—	840	210
520	4,355	71	286	591	199	164	1,311	30,20	696	296
521	5,043	77	552	551	263	210	1,653	32,80	634	366
522	5,480	57	458	603	251	285	1,654	30,30	720	344
524	4,120	49	258	509	159	162	1,137	27,70	594	298
528	2,579	92	281	507	384	237	1,501	58,20	664	388
531	2,827	97	63	566	165	205	1,096	39,—	617	267
532	3,041	58	364	675	453	316	1,866	61,34	773	552
535	3,500	102	417	445	192	200	1,356	38,60	573	216
538	2,180	81	297	514	269	240	1,401	64,30	824	484
540	2,145	42	113	482	233	254	1,124	52,30	437	351
541	3,877	96	347	738	250	373	1,834	47,30	733	538
546	2,133	40	170	697	455	343	1,705	80,10	699	455
578	1,421	35	99	276	154	186	750	52,80	311	178
581	2,910	109	286	459	148	191	1,193	41,—	548	188
598	5,073	14	543	343	308	207	1,415	27,90	454	350
608	4,667	153	401	425	313	197	1,489	31,90	597	335
611	2,865	116	331	838	405	256	1,946	68,—	1,060	671
612	4,617	77	424	736	305	228	1,770	38,30	934	527
613	4,965	92	428	830	479	253	2,082	42,—	1,052	634
614	4,619	97	356	1,388	659	375	2,875	62,30	1,765	994
615	3,086	90	239	435	169	134	1,067	34,40	553	230
<i>ÖN-området.</i>										
903	2,960	19	364	535	295	251	1,464	49,50	640	288
992	5,887	52	723	528	549	271	2,123	36,10	623	259
890	2,305	180	408	928	286	165	1,967	85,32	1,085	442

IX. Vallodlingens ekonomiska resultat.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Egen- domens n:r	Skörd pr ha i fe ¹⁾	Produktionskostnader, kr. pr ha						Produk- tionskost- nad pr fe öre	Arbetstimmar pr ha	
		Utsäde	Gödsel	Arbets- löner	Dragare- arbete	Övriga kost- nader	S:a kost- nader		Mans-	Häst-
	<i>Svs-området</i>									
752	2,231	30	78	130	44	113	395	14,48	158	77
763	3,503	129	237	105	93	264	828	23,60	76	67
754	1,773	55	70	58	51	151	385	20,40	46	46
757	1,747	80	78	58	42	169	427	24,30	55	43
758	2,095	49	100	70	35	200	454	16,00	70	61
760	2,642	95	77	87	58	187	504	19,10	75	72
771	1,551	84	13	69	77	149	392	25,30	64	61
777	2,615	103	91	50	72	149	465	17,70	47	70
751	2,137	83	91	60	71	276	581	24,20	63	88
753	1,150	76	57	97	51	234	515	44,80	83	82
759	2,011	153	195	105	123	260	836	41,60	110	126
761	3,060	69	161	106	71	181	588	19,20	80	68
762	1,542	35	89	70	33	233	460	29,80	47	35
764	3,051	51	296	79	49	159	634	20,80	81	67
767	2,259	34	130	53	37	193	447	19,80	56	50
768	3,394	151	148	124	139	219	781	23,00	117	127
769	2,533	82	95	54	57	216	504	19,88	45	52
770	2,662	108	109	74	70	199	560	21,00	83	108
773	3,278	81	153	124	176	194	728	22,20	129	148
778	3,399	84	139	132	89	208	652	19,20	83	64
718	1 966	130	44	86	67	239	566	28,80	66	71
720	1,797	88	73	75	35	175	446	24,80	57	60
722	2,051	121	32	110	96	296	655	32,00	99	91
701	2,891	82	100	56	34	246	518	17,40	43	35
702	1,885	66	68	121	91	204	550	29,20	118	95
703	2,737	63	167	99	80	221	630	23,00	102	92
704	2,337	56	116	70	79	169	490	21,00	60	69
705	1,677	202	72	74	93	143	584	34,70	92	106
708	2,254	69	86	115	72	225	567	25,20	93	91
709	2,043	62	49	108	74	248	541	26,50	86	81
714	2,131	64	76	83	80	194	497	20,10	76	96
717	1,447	73	40	57	39	221	430	29,70	42	50
719	1,447	73	40	57	39	221	430	29,70	42	50
721	1,056	100	54	86	56	181	477	45,10	94	60
	<i>Srp-området</i>									
857	3,205	56	105	83	36	144	424	13,20	75	35
851	3,506	94	286	157	75	208	820	23,40	201	93
855	2,030	23	83	39	31	69	245	12,10	36	31
860	2,494	102	190	137	49	146	624	25,00	178	117
856	2,022	110	168	55	55	117	505	25,00	64	62
858	3,749	52	210	68	55	136	521	13,90	74	60
859	1,728	14	110	54	22	138	338	19,50	53	32
807	1,395	85	49	50	27	139	350	25,20	43	38
808	2,116	59	99	72	78	100	408	19,30	75	91
809	1,195	69	46	69	26	110	320	26,80	71	48
801	2,362	39	143	93	71	130	476	20,17	94	71
802	935	30	45	39	24	155	293	31,40	29	28
803	2,732	35	156	53	30	159	433	15,90	68	42
804	1,506	20	47	32	26	110	235	15,20	23	26
805	1,326	24	64	33	22	79	222	16,70	23	22

1) Dessutom tillkommer fröskörd å vissa egendomen.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Egen- domens nr	Skörd pr ha i fe	Produktionskostnad, kr. pr ha						Produk- tionskost- nad pr fe öre	Arbetstimmar pr ha	
		Utsäde	Gödsel	Arbets- löner	Dragare- arbete	Övriga kost- nader	S:a kost- nader		Mans-	Häst-
	<i>MS-området</i>									
652	1,742	74	86	50	26	113	349	20,10	52	28
655	1,677	32	64	112	19	80	307	17,50	107	20
656	1,892	30	109	108	45	94	386	20,30	108	33
660	1,776	113	77	85	60	120	455	23,30	102	38
667	2,407	31	180	112	37	163	523	21,73	102	39
679	1,868	42	78	64	65	125	374	20,00	66	45
653	2,713	22	213	51	27	86	399	13,70	65	28
654	2,411	43	218	115	51	111	538	21,58	137	38
657	2,550	44	166	145	66	166	587	22,60	163	76
658	2,094	25	109	96	37	118	385	15,60	101	47
661	1,579	29	77	60	41	106	313	11,70	39	47
662	2,407	59	222	74	41	96	492	19,30	102	58
669	2,337	26	118	93	9	129	375	16,10	99	21
680	1,779	19	118	122	39	136	434	23,50	138	62
682	1,959	36	154	108	47	149	494	24,00	151	66
688	792	10	27	48	64	77	226	27,10	38	28
651	2,120	75	129	148	62	129	543	23,80	115	71
666	1,898	33	115	64	24	107	343	17,20	69	27
672	1,578	10	94	60	46	107	317	20,20	59	38
675	2,360	38	70	106	44	170	428	18,10	90	74
681	1,777	26	199	119	36	192	572	28,60	93	42
689	1,199	85	95	95	58	194	527	44,00	114	102
506	1,717	22	65	113	39	140	379	22,00	139	87
507	1,355	25	45	55	43	127	295	22,00	50	38
509	1,440	90	30	68	50	174	412	28,60	57	49
512	2,133	37	102	142	55	154	490	23,00	136	99
513	1,946	27	83	66	44	101	321	16,50	62	51
514	1,315	48	40	88	61	120	357	27,20	78	67
518	1,292	31	45	55	39	145	315	24,40	43	37
520	1,862	32	17	107	61	125	342	25,30	102	70
521	1,270	43	46	54	34	138	315	24,80	49	47
522	1,087	48	59	78	37	146	368	33,90	70	51
524	1,930	41	98	76	37	111	363	18,90	73	70
528	1,282	80	50	61	42	181	414	32,50	54	42
531	1,155	42	26	119	48	137	372	32,30	109	78
532	1,761	35	120	85	83	150	473	27,00	88	102
535	1,860	43	88	76	59	176	442	23,80	62	67
537	1,077	19	23	42	49	114	247	23,00	70	55
538	1,205	32	73	52	25	135	317	26,30	69	45
540	2,256	43	101	91	37	141	413	18,30	66	56
541	1,983	39	82	100	49	156	426	20,30	90	87
546	1,401	46	67	77	38	103	331	18,39	58	38
578	3,057	127	88	76	55	117	463	15,20	69	66
581	2,075	39	97	72	43	158	409	19,60	58	55
598	907	41	48	35	32	110	266	29,40	31	37
608	1,476	62	74	43	27	80	286	18,60	35	29
611	2,260	28	186	108	57	91	470	20,70	125	95
612	2,193	30	114	111	47	95	397	15,45	131	81
613	2,066	25	73	100	65	93	356	13,90	115	87
614	2,049	32	70	125	62	116	405	17,10	146	94
615	2,224	62	94	116	64	86	422	18,95	140	87

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Egen- domens n:r	Skörd pr ha i fe	Produktionskostnad, kr. pr ha						Produk- tionskost- nad pr fe öre	Arbetstimmar pr ha	
		Utsäde	Gödsel	Arbets- löner	Dragare- arbete	Övriga kost- nader	S:a kost- nader		Mans-	Häst-
	<i>ÖN-området</i>									
891	2,507	30	148	183	76	217	654	25,38	233	95
892	1,671	36	205	116	16	210	583	34,90	112	18
894	1,337	12	109	146	39	259	565	42,20	163	85
910	1,792	4	110	144	57	162	477	26,50	155	62
934	2,347	4	175	224	54	165	622	26,20	278	78
963	2,116	6	151	250	100	212	719	34,00	294	102
990	2,112	10	196	162	101	188	657	30,70	198	73
893	1,290	8	61	153	30	70	322	22,90	159	41
895	1,996	41	119	177	49	129	515	24,30	146	64
903	1,061	8	78	70	50	122	328	30,90	73	49
905	1,693	19	67	117	40	119	362	20,40	138	69
915	987	17	56	78	63	129	343	29,50	78	55
916	1,298	12	65	80	33	132	322	24,90	72	46
917	2,075	16	218	147	53	169	603	27,00	173	71
919	1,654	24	190	98	59	125	496	29,00	123	54
938	2,133	16	177	117	68	126	504	22,80	115	50
948	1,423	7	136	85	75	81	384	27,00	88	49
949	1,468	2	91	112	47	174	426	26,90	115	68
954	1,945	12	126	105	59	142	444	22,80	127	59
955	859	5	93	76	48	146	368	42,90	87	56
972	1,484	12	114	88	52	69	335	22,10	85	59
989	1,818	12	183	180	43	217	635	34,90	215	120
991	1,495	4	106	93	86	159	448	29,80	95	69
992	1,334	15	142	84	73	133	447	32,70	82	35
890	1,980	120	241	166	50	117	694	34,20	172	77

X. Grönfoderodlingens ekonomiska resultat.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Egen- domens nr	Skörd pr ha i fe.	Produktionskostnader, kr. pr ha						Produk- tionskost- nad pr fe. öre	Arbetstimmar pr ha	
		Utsäde	Gödsel	Arbets- löner	Dragare arbete	Övriga kost- nader	S:a kost- nader		Mans-	Häst-
<i>Svs-området</i>										
763	1,674	176	143	95	151	270	835	49,80	60	108
757	2,527	115	71	101	183	200	670	26,50	111	188
758	1,731	240	92	86	106	239	763	44,10	87	184
760	1,834	117	74	87	113	210	601	32,80	70	140
764	1,405	140	181	90	75	178	664	47,20	94	102
771	1,085	100	15	59	81	124	379	35,00	45	91
753	2,065	101	105	121	81	242	650	31,60	109	133
761	1,900	122	102	75	90	185	574	30,20	46	84
762	1,861	210	133	86	74	272	775	41,60	60	81
767	1,422	100	58	42	44	192	436	30,70	32	59
768	1,652	169	28	118	156	219	690	41,80	104	143
769	1,356	123	18	68	107	227	543	40,08	61	98
778	1,591	95	93	124	151	190	653	41,10	75	108
718	2,747	55	30	66	76	206	433	15,80	39	81
702	1,478	100	123	80	83	202	588	39,80	62	86
704	2,644	150	173	138	243	214	918	34,80	134	212
705	2,973	221	189	71	112	146	739	24,80	84	126
708	1,371	122	40	96	87	228	573	41,80	69	111
709	1,899	120	29	126	164	279	718	37,80	99	181
714	2,431	96	96	88	119	209	608	25,00	80	143
721	1,176	126	64	84	104	199	577	49,00	88	112
<i>Srp-området</i>										
858	250	125	76	44	49	135	429	171,60	41	70
859	1,073	93	90	95	82	155	515	48,00	105	118
807	1,926	167	148	108	66	154	643	33,40	135	94
801	1,167	106	58	55	75	131	425	36,37	45	75
803	1,471	63	114	44	42	163	426	28,90	50	57
804	1,344	100	53	60	100	131	444	33,10	55	103
<i>MS-området</i>										
652	2,110	85	102	111	119	137	554	26,25	125	125
655	3,630	144	222	289	90	128	873	24,10	305	95
656	680	84	140	182	176	124	706	103,80	193	130
653	1,236	93	123	96	77	97	486	39,30	129	81
654	1,872	134	160	96	100	123	613	32,70	108	73
657	2,212	84	157	213	55	172	681	30,70	260	64
651	950	103	59	184	202	161	709	74,58	141	230
666	2,283	114	160	162	94	162	692	30,30	194	103
681	1,368	150	145	134	58	205	692	50,60	106	67
506	1,328	73	19	94	52	145	333	28,80	111	113
507	2,400	125	136	54	75	132	522	21,80	45	66
509	1,470	84	40	98	128	196	546	37,36	57	49
512	1,540	82	151	108	55	154	550	35,60	94	99
513	465	99	23	113	121	121	477	102,40	115	140
514	2,310	89	168	121	113	125	616	26,60	114	125
520	1,845	125	33	108	110	139	515	28,00	100	113
521	2,084	108	116	128	155	157	664	31,70	131	215
524	2,196	156	66	121	68	124	535	24,41	125	128
528	2,221	175	110	147	152	198	782	35,10	167	154

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Egen- domens n:r	Skörd pr ha i fe.	Produktionskostnader, kr. pr ha						Produk- tionskost- nad, pr fe. öre	Arbetstimmar pr ha	
		Utsäde	Gödsel	Arbets- löner	Dragare arbete	Övriga kost- nader	S:a kost- nader		Mans-	Häst-
531	2,300	138	46	418	81	153	836	36,40	453	132
532	929	119	68	49	68	141	445	48,00	45	83
535	3,000	111	192	109	116	186	714	23,80	98	131
537	600	109	52	92	83	125	461	77,00	170	94
538	1,800	139	129	64	63	151	546	30,20	86	114
540	1,994	131	65	104	76	156	532	26,70	75	114
541	2,656	122	135	153	143	230	783	29,42	140	274
578	1,846	125	52	78	111	143	509	27,60	64	132
581	1,560	124	80	104	110	178	596	38,00	87	139
608	1,311	72	80	72	91	99	414	31,60	72	97
611	2,062	92	169	261	158	134	814	39,45	320	262
612	2,425	92	129	70	59	98	448	18,45	77	102
613	1,214	92	7	94	125	107	425	35,00	105	166
614	1,080	92	72	95	83	123	465	43,00	106	126
615	3,880	96	209	147	191	122	765	19,65	174	260
	<i>ÖN-området</i>									
938	1,969	46	142	160	128	139	615	31,20	162	93
954	1,887	113	114	157	95	154	633	33,50	194	95
991	2,427	110	104	360	396	269	1,239	51,10	407	320
992	1,240	125	109	121	108	142	605	48,70	103	51
890	1,105	133	145	302	139	133	852	77,10	330	215

XI. Ängs- och betesmarkers ekonomiska resultat.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Egen- domens nr	Skörd pr ha i fe.	Produktionskostnader, kr. pr ha						Produk- tionskost- nad pr fe. öre	Arbetsstimmar pr ha	
		Utsäde	Gödsel	Arbets- löner	Dragare arbete	Övriga kost- nader	S:a kost- nader		Mans-	Häst-
<i>Svs-området</i>										
753	2,091	—	77	33	2	221	333	15,80	3	3
720	2,085	—	91	58	11	146	306	14,70	40	19
722	3,383	—	111	65	51	269	496	14,70	43	48
704	2,063	—	84	21	5	140	250	12,10	3	5
705	1,328	—	52	23	13	123	211	15,90	10	15
714	1,533	—	51	16	—	141	208	13,50	—	—
717	4,155	—	158	22	—	100	280	6,80	—	—
721	1,930	—	60	31	3	82	176	9,10	18	4
<i>Srp-området</i>										
851	2,117	—	87	24	—	118	229	10,80	—	—
860	2,525	—	220	42	—	98	360	14,30	41	—
858	2,007	—	43	87	67	130	327	16,30	96	59
807	2,020	—	89	41	23	135	288	14,10	26	34
808	2,901	—	60	93	21	80	254	8,80	116	25
801	2,221	—	79	59	25	116	279	12,60	54	25
<i>Ms-området</i>										
655	994	—	34	19	—	64	117	11,78	—	—
660	1,602	—	54	28	—	86	168	9,80	25	—
667	2,878	—	104	21	—	104	229	8,00	—	—
653	1,033	—	48	24	1	79	152	14,70	26	1
654	1,254	—	32	19	2	57	110	8,80	8	1
657	1,620	—	55	23	—	108	186	11,50	2	1
658	1,699	—	64	16	—	85	165	9,72	—	—
662	2,632	—	103	9	—	43	155	5,90	—	—
682	918	—	48	16	—	109	173	18,80	—	—
688	460	—	19	14	—	49	82	17,80	—	—
507	2,126	—	72	14	1	117	204	9,70	1	1
509	2,000	—	65	40	6	156	267	13,38	29	5
512	2,237	—	74	38	6	140	258	11,40	16	12
514	2,004	—	69	53	7	104	233	11,50	41	7
520	1,985	—	59	58	—	108	225	11,30	46	—
521	1,747	—	70	76	11	126	283	16,00	77	15
524	2,042	—	72	21	6	98	197	9,72	8	11
528	2,100	—	71	50	—	128	249	12,00	42	—
535	1,416	—	50	26	—	156	232	16,40	—	—
540	1,645	51	58	21	—	112	242	14,80	—	—
541	2,216	—	92	15	4	106	217	9,75	4	8
578	2,708	—	96	16	—	77	189	7,00	—	—
581	2,000	—	40	18	—	136	194	9,60	—	—
611	1,969	—	73	10	—	62	145	7,35	—	—
612	2,062	—	75	9	—	62	146	7,10	—	—
613	2,057	—	79	46	—	65	190	9,30	47	—
614	2,070	—	75	11	—	59	145	7,00	—	—
615	2,016	—	73	7	—	61	141	7,00	—	—

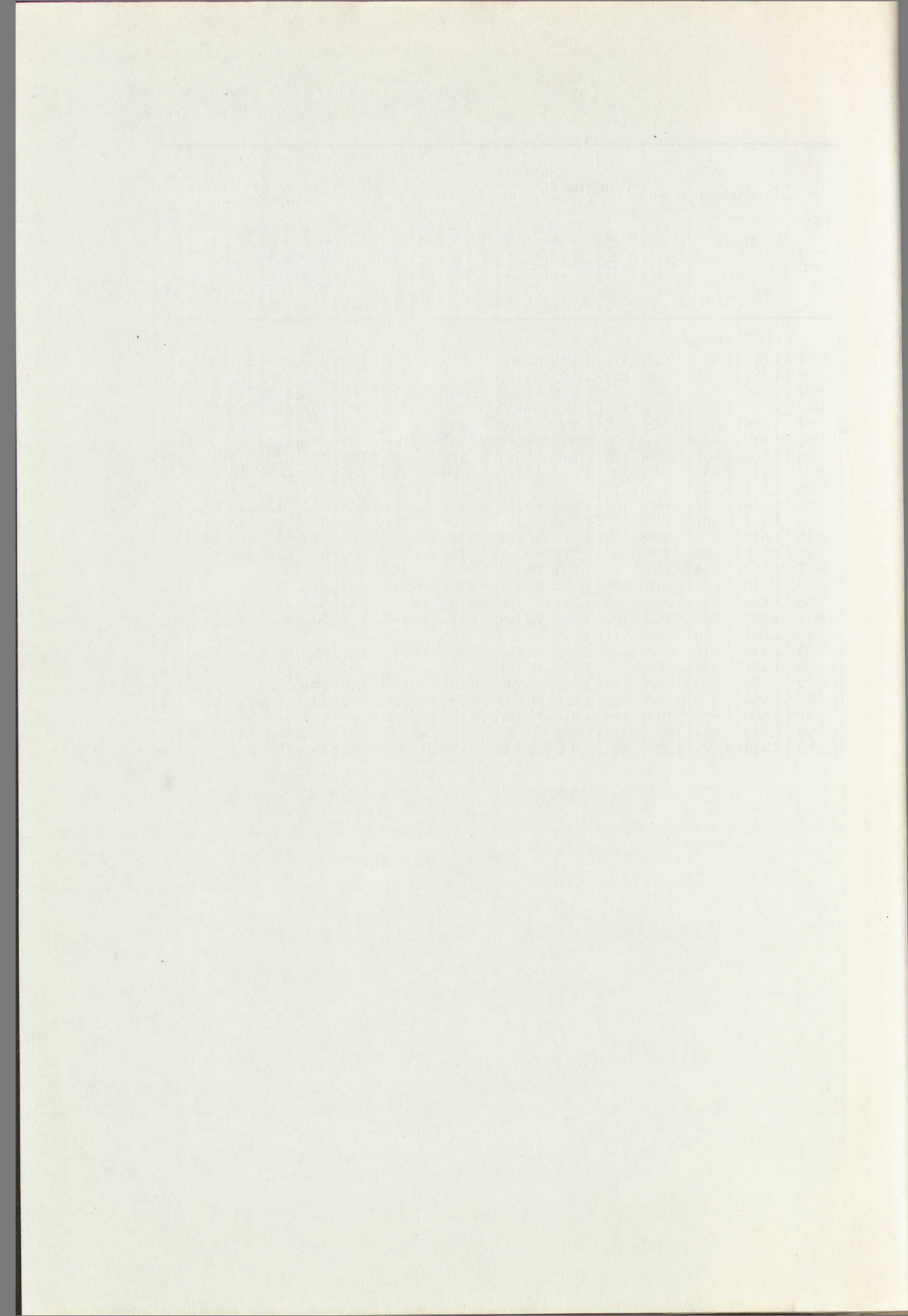
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Egen- domens n:r	Skörd pr ha i fe.	Produktionskostnader, kr. pr ha						Produk- tionskost- nad pr fe. öre	Arbetstimmar pr ha	
		Utsåde	Gödsel	Arbets- löner	Dragare arbete	Övriga kost- nader	S:a kost- nader		Mans-	Häst-
	<i>ÖN-området</i>									
910	1,111	—	58	62	4	106	230	20,70	60	5
934	1,880	—	19	198	36	145	398	21,10	245	52
990	1,940	—	40	196	34	155	425	21,90	243	25
893	1,400	—	46	10	—	46	102	7,80	—	—
895	1,572	—	55	31	1	84	171	10,80	11	1
903	2,059	—	69	65	5	80	219	10,60	68	5
916	1,068	—	14	95	4	140	253	23,70	91	5
917	1,838	—	21	153	23	105	302	16,40	183	30
919	995	—	5	67	19	67	158	15,80	82	18
938	1,818	—	30	114	31	109	284	15,50	114	23
948	1,293	—	28	17	8	44	97	7,50	7	5
954	1,683	—	70	116	29	119	334	19,90	143	29
955	1,487	—	68	122	13	121	324	21,80	144	14
972	1,125	—	48	15	—	48	111	9,80	—	—
989	1,827	—	30	93	19	150	292	15,80	104	53
991	1,719	—	81	135	71	154	441	25,70	149	57
992	1,083	—	48	17	—	84	149	13,70	—	—
890	337	—	22	8	—	42	72	21,20	5	—

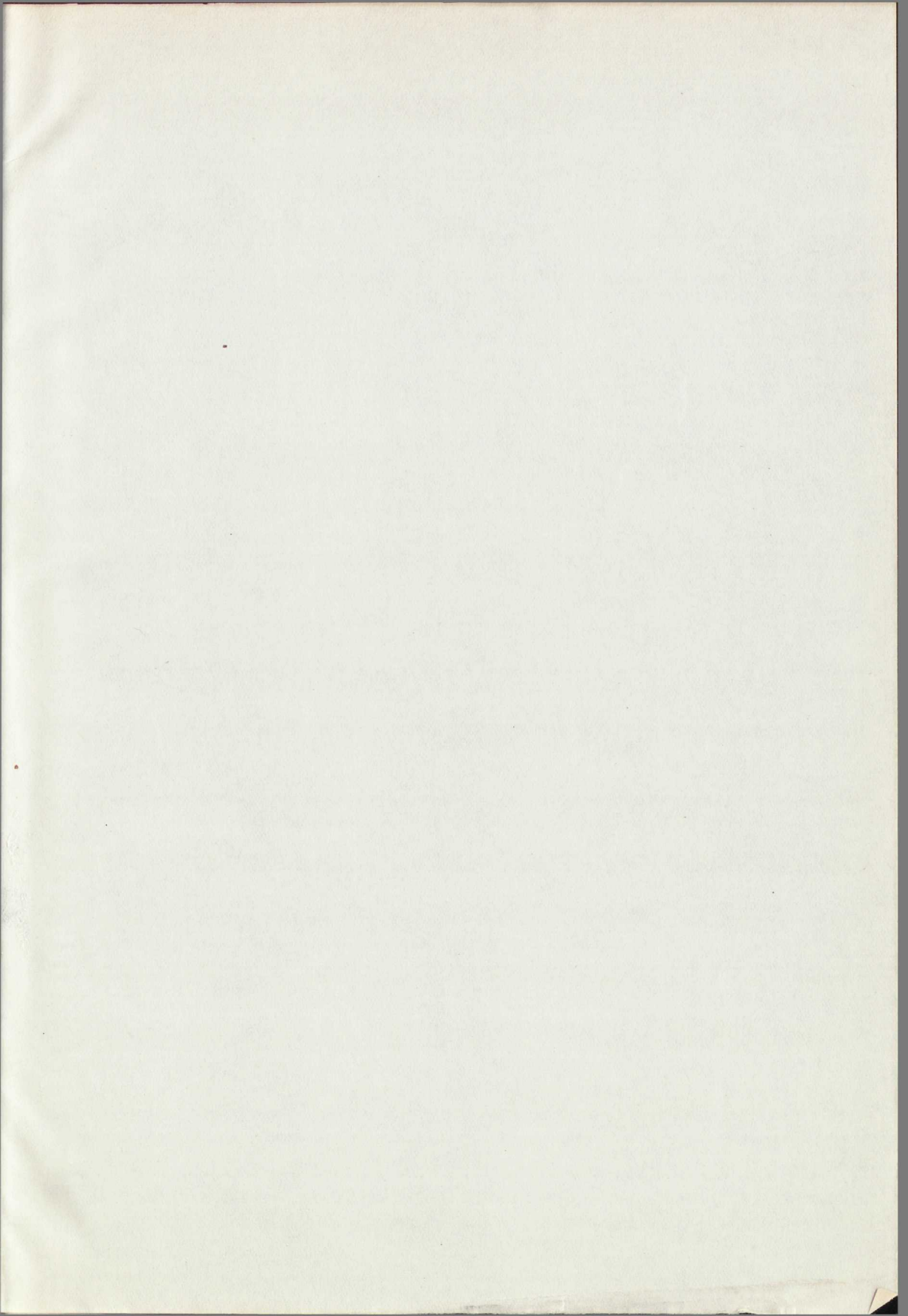
XII. Mjölproduktionens ekonomiska resultat.

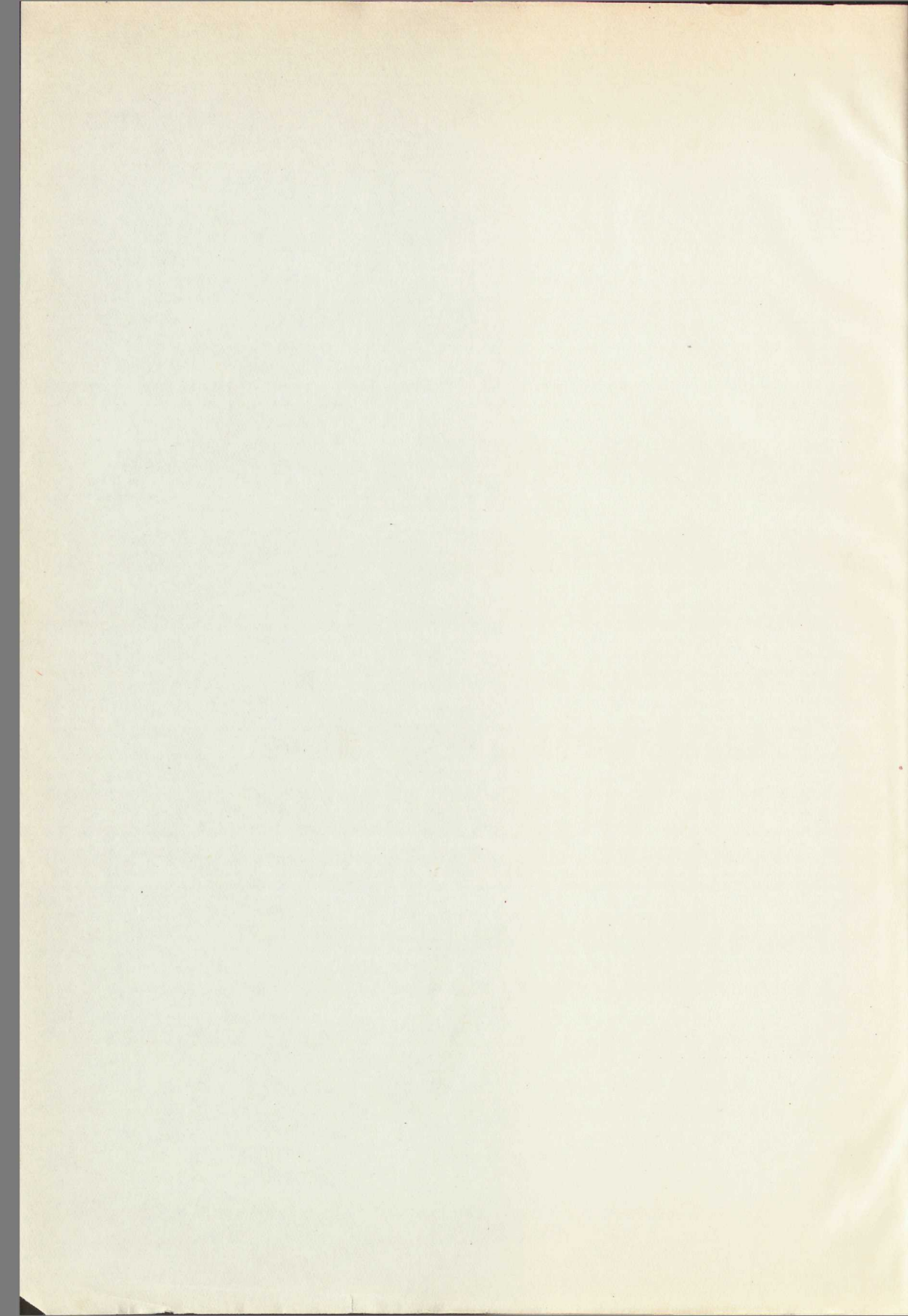
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Egeendomsnr	Produktion pr ko			Utfodring pr ko		Produktionskostnad pr ko, kr.							Pr kg mjölk		Pris pr foderenhet		Kg mjölk pr 100 fe
	Mjölk		Totalprod. kr.	Kraftfoder fo	S:a fe	Rekytering	Arbetslöner	Dragarbete	Övriga kostn.	Kraftfoder	Grovfoder	S:a kostnad	Produktionspris öre	Realisationspris öre	Kraftfoder	grovfoder	
	kg	kronor															
<i>Svs-området.</i>																	
7552	3,271	969	1,046	183	2,227	—	232	4 156	66 401	859	23,9	29,6	36,2	19,6	147		
7633	3,958	1,254	1,414	670	2,618	71	215	1 205	280 537	1,309	29,0	31,7	41,7	27,5	151		
7544	3,274	901	1,052	405	2,345	60	174	5 163	178 421	1,001	26,0	27,5	43,9	21,7	140		
7557	1,683	391	552	208	2,301	—	263	1 94	86 456	900	43,9	23,2	41,3	21,8	73		
7558	4,232	1,209	1,394	597	2,877	20	271	6 163	236 514	1,210	24,2	28,6	39,6	22,5	147		
7630	3,999	1,241	1,360	801	2,810	50	262	21 223	315 422	1,293	29,3	31,0	39,3	21,0	142		
7634	3,902	1,102	1,244	1,501	3,047	—	299	28 187	557 866	1,437	33,2	28,3	37,1	23,6	128		
7771	3,658	1,023	1,160	495	2,909	131	242	13 205	194 668	1,453	36,0	28,0	39,2	27,6	126		
7777	3,330	1,055	1,182	384	2,641	184	189	13 162	158 439	1,145	30,6	31,7	41,2	19,5	126		
7551	2,882	889	1,115	694	3,120	32	133	30 236	257 608	1,296	37,1	30,8	37,2	25,1	92		
7553	3,290	1,175	1,385	679	3,369	—	303	24 288	302 886	1,803	48,4	35,7	44,5	32,9	98		
7559	3,254	807	1,056	620	3,213	60	140	—	184 280 864	1,528	39,3	24,8	45,2	33,3	101		
7631	2,917	843	1,018	382	2,566	—	184	1 160	158 484	987	27,8	28,9	41,4	22,2	114		
7632	3,851	1,065	1,228	827	2,855	56	179	7 260	302 564	1,368	31,3	27,7	36,5	27,8	134		
7637	4,654	1,268	1,462	805	3,315	—	195	4 182	380 637	1,398	25,9	27,2	47,2	25,6	140		
7638	3,587	1,128	1,306	690	2,837	97	118	2 183	280 668	1,348	32,6	31,4	40,5	31,1	126		
7639	3,033	860	998	570	2,560	79	146	5 231	218 505	1,184	34,5	28,4	38,3	25,4	118		
7770	2,981	709	879	600	2,984	113	115	9 200	231 445	1,113	31,5	23,7	38,5	18,7	100		
7773	2,705	590	741	850	2,256	90	567	94 246	272 304	1,573	52,6	21,8	32,0	21,6	120		
7778	3,149	837	971	390	2,344	71	147	1 124	167 524	1,034	28,6	26,6	42,8	26,8	134		
7118	3,223	886	991	666	2,529	96	121	2 188	264 408	1,079	30,2	27,5	39,7	21,9	127		
720	4,058	1,252	1,452	661	3,085	128	192	54 192	263 499	1,328	27,8	30,8	39,8	20,6	131		
722	4,284	1,261	1,450	1,086	3,291	53	193	45 242	371 609	1,513	30,9	29,4	34,1	27,5	130		
7001	3,595	1,053	1,206	770	3,010	19	173	31 189	300 492	1,204	29,2	29,3	38,9	22,0	120		
702	3,510	1,053	1,230	755	3,040	31	141	15 149	293 681	1,310	32,3	30,0	38,8	29,8	115		
703	3,361	1,014	1,207	615	2,752	123	150	30 308	311 548	1,470	38,0	30,2	50,5	25,6	122		
704	3,525	1,274	1,496	756	3,222	—	101	5 151	291 638	1,186	27,3	36,1	38,4	25,9	109		
705	2,856	707	868	474	2,132	45	161	30 210	220 556	1,222	37,2	24,7	46,5	33,5	134		
708	2,528	1,026	1,231	530	2,579	164	163	—	231 219 527	1,304	43,5	40,6	41,2	25,7	98		
709	2,929	941	1,146	564	2,764	92	149	4 201	232 564	1,242	35,4	32,1	41,1	25,7	106		
714	3,285	934	1,079	550	2,827	69	106	5 138	211 537	1,066	28,0	28,4	38,4	23,5	116		
717	2,567	661	765	385	2,132	42	119	16 170	162 360	869	29,8	25,8	41,9	20,6	120		
719	3,716	958	1,082	800	3,124	67	140	12 217	256 652	1,344	32,8	25,8	32,0	28,0	119		
721	2,627	893	1,019	372	2,462	66	107	16 180	149 454	972	32,2	34,0	40,2	21,7	107		
<i>Srp-området.</i>																	
8357	2,720	669	779	213	1,813	150	219	—	169 82 309	929	30,1	24,6	38,3	19,3	150		
8351	2,133	760	860	313	1,862	53	277	15 234	123 383	1,085	46,2	35,6	39,3	24,8	115		
8355	1,770	512	652	158	2,023	116	255	15 115	54 242	797	37,1	28,9	34,5	12,9	88		
8360	1,913	688	844	434	2,311	39	185	46 139	188 458	1,055	47,0	36,0	43,2	24,4	83		
8356	3,307	805	978	464	2,562	154	163	4 145	193 636	1,295	33,9	24,3	41,5	30,3	129		
8358	3,202	773	880	539	2,333	—	263	68 151	245 305	1,032	28,9	24,1	45,5	17,0	137		
8359	4,044	980	1,168	887	3,029	—	232	70 171	377 504	1,354	28,8	24,2	42,6	23,4	133		
8307	2,548	869	975	700	2,465	38	144	8 220	254 456	1,120	39,8	34,1	36,3	25,8	103		
8308	2,494	650	784	201	1,938	63	143	12 125	83 333	759	25,0	26,0	41,2	19,1	129		
8309	4,144	989	1,205	638	3,167	73	243	37 155	264 738	1,510	31,2	23,8	41,4	29,2	131		
8301	2,963	723	931	491	2,823	82	149	35 227	190 521	1,204	33,6	24,4	38,7	22,3	105		

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Egen- do- mens nr	Produktion pr ko			Utfodring pr ko		Produktionskostnad pr ko, kr.						Pr kg mjölk		Pris pr fo- derenh		Kg mjölk pr 100 fe	
	Mjölk		Tot- tal- prod. kr.	Kraftfoder fe	Sä- fe	Rekrytering	Arbetslöner	Dragarbete	Övriga kostn.	Kraftfoder	Grovfoder	Sä- kostnad	Produktions- pris öre	Realisations- pris öre	kraftfoder		grovfoder
	kg	kro- nor															
802	3,031	832	1,007	522	2,803	30	136	3	220	220	711	1,320	37,8	27,5	42,2	31,1	108
803	2,401	832	1,014	353	2,578	83	129	16	111	147	434	920	30,7	34,7	41,5	19,5	93
804	2,972	885	1,030	487	2,590	63	180	48	191	199	408	1,089	31,8	29,8	40,9	19,4	114
805	2,438	653	790	139	2,263	68	78	2	119	65	484	816	27,9	26,8	46,9	22,8	108
<i>MS-området.</i>																	
652	2,971	1,297	1,429	686	2,274	117	361	97	192	252	365	1,384	42,2	43,7	36,8	23,0	131
655	1,629	491	579	156	2,051	58	191	—	123	53	401	826	45,2	30,1	33,7	21,1	80
656	1,528	458	615	495	1,850	88	309	4	97	181	257	936	50,9	30,0	36,6	19,0	83
660	1,530	543	633	246	1,602	79	219	12	115	98	202	725	41,5	35,5	39,6	14,9	96
667	2,110	660	775	260	1,971	64	157	2	113	109	316	761	30,6	31,3	42,0	18,5	107
679	2,550	1,011	1,120	383	1,875	38	224	47	166	163	338	976	34,0	39,7	42,5	22,7	136
653	3,061	919	1,111	527	2,501	55	169	17	149	179	327	896	23,0	30,0	34,0	16,6	122
654	3,036	1,050	1,196	385	2,365	88	221	44	410	137	343	1,243	35,9	34,4	35,5	17,3	128
657	2,700	847	993	588	2,449	186	149	—	156	224	371	1,086	34,8	31,4	39,6	19,9	110
658	1,677	400	525	168	2,171	61	129	1	144	62	235	682	30,2	23,9	37,2	11,7	77
662	1,629	638	747	163	2,011	59	342	81	348	65	334	1,229	68,8	39,2	39,8	18,1	81
669	1,633	548	637	317	1,779	53	143	6	205	122	269	798	43,4	33,5	38,7	18,4	92
680	2,136	876	976	100	1,591	—	192	24	170	43	317	746	30,3	41,0	43,3	21,2	134
682	2,940	935	1,112	639	2,169	134	170	33	236	288	341	1,202	34,9	31,8	45,1	22,3	136
688	969	274	361	432	1,492	—	200	30	128	198	176	731	66,6	28,3	38,7	16,2	65
651	2,711	1,120	1,297	459	2,505	137	197	8	244	173	727	1,486	48,3	41,3	37,7	35,8	108
666	2,996	1,088	1,224	646	2,598	70	110	2	150	251	421	1,004	29,0	36,3	38,9	21,6	110
681	2,634	1,068	1,340	544	2,037	—	178	8	237	220	502	1,145	33,1	40,5	40,5	33,5	135
669	3,397	1,004	1,140	988	2,975	82	117	38	218	328	734	1,517	40,6	29,6	33,2	37,6	114
507	2,694	992	1,089	511	2,241	40	194	23	185	188	288	918	30,5	36,8	36,6	16,6	120
509	2,176	645	769	599	2,202	85	190	—	176	217	295	963	38,5	29,6	36,2	18,4	99
512	2,510	880	1,006	586	1,914	54	122	25	185	228	294	908	31,3	35,2	38,9	22,1	131
513	2,480	1,038	1,186	412	2,534	58	165	63	181	152	230	849	28,3	41,9	36,9	10,8	97
514	2,669	1,051	1,138	401	1,916	42	167	9	231	151	309	909	30,8	39,4	37,6	20,4	139
518	1,988	763	851	522	1,957	37	137	1	176	196	254	801	35,9	38,4	37,5	17,7	102
520	1,850	713	865	309	2,329	103	203	7	191	114	216	834	36,9	38,5	36,9	10,7	80
521	1,875	555	701	485	2,350	27	154	47	203	190	375	996	45,3	29,6	39,2	20,1	80
522	2,634	919	1,030	530	2,156	86	157	54	192	213	466	1,168	40,1	34,9	40,2	28,7	122
524	2,826	1,034	1,178	373	2,565	40	178	119	294	147	342	1,120	34,5	36,6	39,3	15,6	110
528	3,024	1,249	1,381	702	2,542	173	197	28	194	264	586	1,442	43,8	41,3	37,7	31,9	119
532	2,595	1,089	1,231	907	2,550	25	226	14	227	378	532	1,402	48,5	41,9	41,7	32,2	102
535	1,529	448	573	285	2,049	44	104	12	118	106	367	751	41,0	29,3	37,4	20,8	74
537	1,574	526	646	157	2,012	157	152	53	344	51	410	1,167	66,6	33,5	32,8	22,1	78
538	2,329	829	921	545	1,900	69	172	52	254	217	338	1,102	43,3	35,6	39,8	24,9	123
540	2,032	941	1,079	340	2,023	22	229	17	173	143	374	958	40,3	46,3	42,2	22,2	100
541	2,687	904	1,047	574	2,149	53	197	37	196	210	336	1,029	32,9	33,6	36,5	21,6	125
546	2,239	821	962	511	2,482	58	191	21	189	189	345	993	37,2	35,9	37,0	17,5	93
578	2,218	588	695	354	2,366	57	135	8	145	131	350	826	32,4	26,5	36,9	17,4	94
581	2,189	798	909	274	2,049	35	99	2	112	109	252	609	22,8	36,5	39,8	14,2	107
598	3,175	860	1,047	660	3,231	82	146	21	286	246	737	1,518	41,9	27,1	37,3	28,6	98
608	2,272	574	722	376	2,566	51	97	3	135	138	429	853	31,1	25,3	36,7	19,5	88
611	3,252	1,104	1,394	679	2,339	70	141	1	195	260	474	1,141	26,2	33,9	38,2	28,5	139
612	2,980	1,001	1,292	710	2,656	74	183	26	234	274	368	1,159	29,1	33,6	38,6	18,9	113
613	3,542	1,184	1,425	808	2,678	112	229	44	231	315	307	1,238	28,1	33,4	38,9	16,2	133
614	3,037	1,011	1,243	685	2,452	90	159	4	194	270	438	1,155	30,2	33,1	39,4	24,7	125

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Egen- do- mens nr	Produktion pr ko			Utfodring pr ko		Produktionskostnad pr ko, kr.							Pr kg mjölk		Pris pr fo- derenh		Kg mjölk pr 100 fe
	Mjölk		Tot- tal- prod. kr.	Kraftfoder fe	S:a fe	Rekrivering	Arbetslöner	Drägararbete	Övriga kostn.	Kraftfoder	Grovfoder	S:a kostnad	Produktions- pris öre	Realisations- pris öre	kraftfoder	grovfoder	
	kg	kr- nor															
<i>ÖN-området.</i>																	
891	1,672	551	624	217	1,489	55	266	3	119	112	329	884	48,6	33,0	51,6	25,8	112
892	1,287	551	662	222	1,308	50	167	4	98	84	366	769	51,2	42,8	37,8	33,7	98
894	2,006	802	868	31	1,559	43	299	1	301	12	844	1,500	71,5	40,0	38,7	55,1	129
910	2,039	737	824	104	1,661	40	192	40	233	41	369	915	40,6	36,1	40,0	23,6	123
934	1,396	503	568	23	1,880	68	183	—	124	9	473	857	56,7	36,0	37,3	25,0	74
963	1,310	606	731	—	2,000	16	292	20	163	—	761	1,252	86,0	46,3	—	38,4	66
990	1,903	801	895	125	1,757	—	225	45	176	50	469	965	45,8	42,1	40,2	28,1	108
893	1,248	437	515	29	1,507	46	119	—	90	10	239	504	34,1	35,0	34,5	16,2	83
895	1,624	628	686	112	1,536	50	180	21	163	41	254	709	40,1	38,7	36,8	17,2	106
903	1,748	541	635	156	1,668	23	157	19	153	68	434	854	43,5	31,0	43,3	28,6	105
905	1,737	561	634	67	1,820	—	127	4	196	27	381	735	38,1	32,3	40,6	21,8	96
915	1,613	795	868	192	1,371	47	124	3	136	124	350	784	44,1	49,3	64,8	29,7	118
916	1,562	583	706	30	2,111	86	181	16	164	11	499	957	53,4	37,3	37,3	25,2	74
917	1,550	574	682	—	1,753	76	183	7	139	—	380	785	43,7	37,0	—	21,5	89
919	1,640	534	616	18	1,604	69	177	9	108	8	394	765	41,6	32,6	43,2	24,7	102
938	1,686	727	857	40	1,718	111	150	31	107	15	333	747	36,7	43,2	37,6	19,4	98
948	1,909	839	952	120	1,884	76	194	7	116	52	433	878	40,1	44,0	43,8	26,0	101
949	1,657	770	853	11	1,746	50	95	—	158	4	477	784	42,3	46,5	36,5	25,5	95
954	1,342	547	654	—	1,466	—	159	16	105	—	340	620	38,2	40,8	—	23,0	91
955	1,427	499	639	—	1,875	46	181	—	102	—	662	991	59,6	35,0	—	35,3	76
972	2,728	955	1,058	—	2,044	—	231	3	105	—	276	615	18,8	35,0	—	13,5	133
989	1,264	472	553	25	1,218	96	60	7	150	8	275	596	40,7	37,3	33,0	23,1	104
991	1,580	695	811	192	1,818	19	127	9	100	76	469	800	43,3	44,0	39,6	28,8	87
992	2,813	1,276	1,419	486	1,854	33	83	—	176	234	466	992	30,2	45,4	49,8	34,0	152
890	2,449	1,076	1,219	422	2,065	155	105	1	174	207	602	1,244	45,0	43,9	49,1	36,7	119

Statens offentliga utredningar 1922.

Systematisk förteckning.

(Siffrorna inom parentes hänvisa till den kronologiska förteckningen för januari—mars 1922. Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen från och med april 1922.)

Allmän lagstiftning. Rättskipning. Fångvård.
Förberedande utkast till strafflag. Förmögenhetsbrotten. 2. (17)
Lekmannaelementets användande inom civilprocessen. (25)
Betänkande rörande internering av farliga återfallsförbrytare. (26)

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.
1921 års pensionskommittés betänkande. 1. (10)
Några iakttagelser från 1921 års riksdagsmannaval. [1]
Statistiksakkunnigas betänkande. 1. Utredning och förslag till åtgärder för minskning av kostnaderna för den officiella statistiken m. m. [15]

Kommunalförvaltning.
Städernas skyldigheter och rättigheter i förhållande till staten. (3)
Kommunalförfattningssakkunnigas betänkande. 3. (15)
Bilaga till d.o. (16)

Statens och kommunernas finansväsen.
Betänkande angående tillverkning och beskattning av maltdrycker. (11)
Utlåtande angående kontrollen över sockertillverkningen. (13)
Tull- o. traktatkommitténs utredningar o. betänkanden. 8. Valutafrågan. (19) 9. Järnvägsfrakternas reglering. (21) 10. Åtgärder till skydd mot s. k. valutadumpning. (34)
Utredning angående ett svenskt statslotteri. (24)

Politi.

Socialpolitik.
Utredning och förslag ang. vården av blinda. (30)
Byggnadsarbetarsakkunnigas bet. 2. Arbetsstatistisk undersökning rörande husbyggnadsverksamheten. [2]

Hälsa- och sjukvård.

Allmänt näringsväsen.
Betänkande med förslag till livsmedelslag. (4) Bihang 1 till d.o. (5) Bihang 2 till d.o. (6)
Patentlagstiftningskommitténs betänkande. 7. Förslag till lag om rätt till tidnings eller tidskrifts titel m. m. [9]
Statsmakterna och bränsleanskaffningen under krigsåren [14]

Fast egendom. Jordbruk med binärningar.

Betänkande angående förvaltningen av kronans jordbruksdomäner. (2)
Jordkommissionens betänkande. 1. Förslag till lag ang. rätt att förvärva och besitta fast egendom. (8)
Betänkande rörande fiskerinäringens främjande. [7]
Om lappskattelandsinstitutet. [10]
Förslag till vissa ändringar i bestämmelserna rör. jakt och fågelskydd. 2. Ändringar i jaktlagen, fridlysningsbestämmelser m. m. [16]
Det svenska lanbrukets produktionskostnader. 1. Bokföringsåret 1919—1920. [18]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Betänkande ang. statens övertagande av förädlingsverksamheten betr. avkastningen från statens skogar. (28)

Industri.

Klimatets inverkan på byggnader vid västkusten. [4]

Handel och sjöfart.

Betänkande rörande löneroglering vid lots- och fyrstatein. (20)

Kommunikationsväsen.

Betänkande om ostkustbanan. (18)
Järnvägsstyrelsens yttrande över d.o. (23)
Ostkustbankommitténs promemoria med anl. av järnvägsstyrelsens yttrande. (27)
Järnvägsstyrelsens erinringar med anl. av Ostkustbankommitténs promemoria. (31)
Järnvägsstyrelsens skrivelse till Kungl. Maj:t dem 28 april och 5 maj 1922. [3]

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.
Skolkommissionens betänkande. 1: 1—2. Grunder för en ny läroverksorganisation. (33) 2. Historiska översikter m. m. (29) 3. Statistiska utredningar. (32) 4. Ddet högre skolväsendet i utlandet. (1)
Förslag till om- och tillbyggnad av Kungl. biblioteket. (7)
Betänkande ang. Chalmerska institutets omorganisation. (12)
Ortnamnen i Värmlands län. 7. (22)
Betänkande med förslag till förändrad kyrklig indelning och organisation i Skåne. [5]
Utredning ang. statsunderstöd för idrottens främjande. [18]
Betänkande med förslag till lag ang. kulturminnesvård. 1. Historik etc. samt bilagor. [11] 2. Förslag och motiv. [12]
Högskolornas lönerogleringskommittés betänkanden. 2. Fachhögskolor och övriga vetenskapliga anstalter. [13]
Betänkande och förslag rörande det akademiska befordringsväsendet. [17]

Försvarsväsen.

Utredning rörande understöd åt ånkor efter manskaap vid armén och marinen. (9)
Betänkande angående officerskårens vid flottan rekrytering och utbildning. (14)
Tillägg till bet. betr. förrädsverksamheten vid marinen. [6]

Utrikes ärenden. Internationell rätt.